

1731

V. BON
KA
KETS
ARA

P. 23. 9. 40.

Finska Språkets Satslära

A. W. Jahnsson.

R. 23. 9. 40.
Finska Språkets Satslära.

För läroverkens behof

utarbetad

af

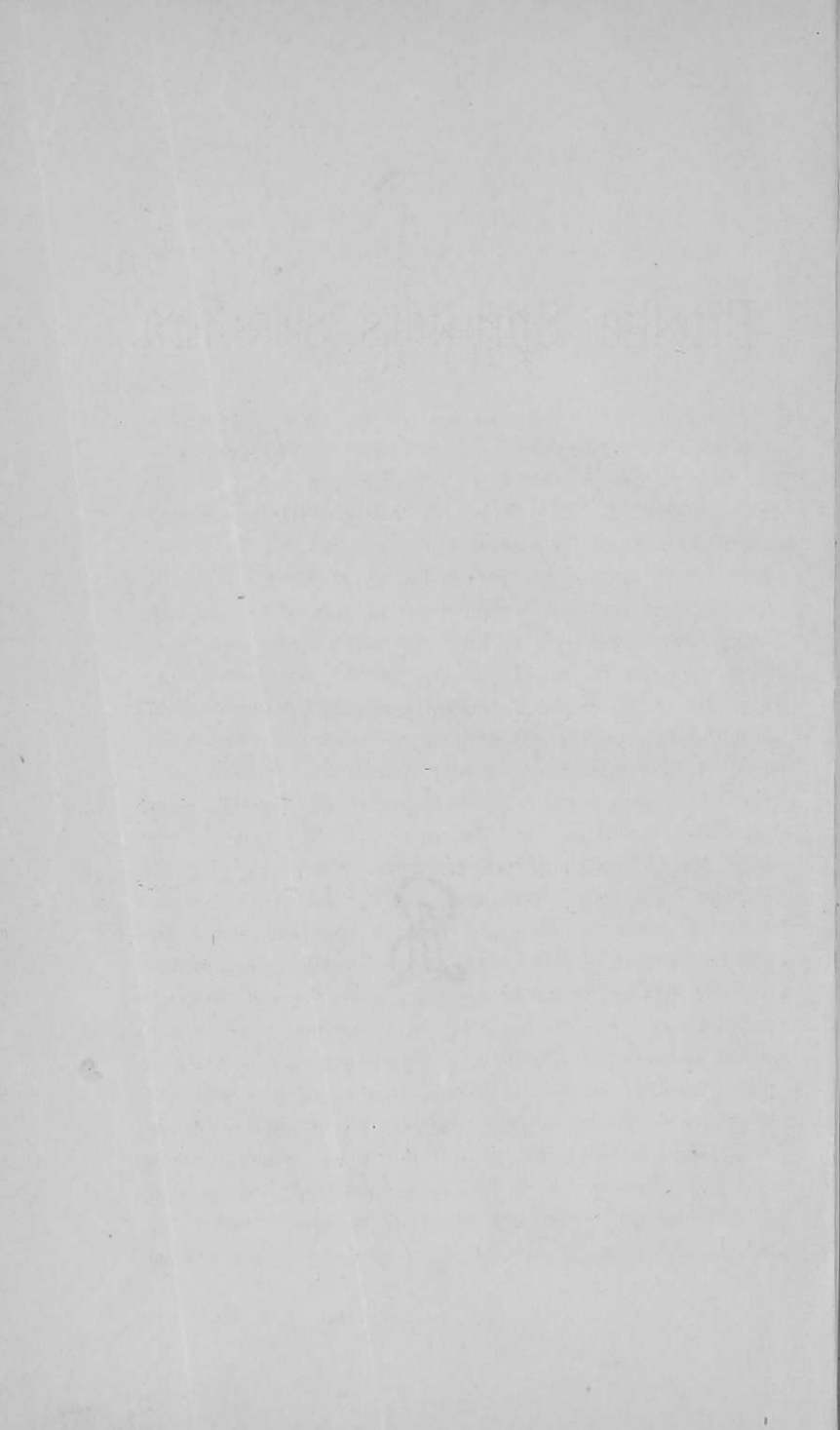
A. W. Jahnssohn.

HELSINGFORS,

Finska Litteratur-sällskapets tryckeri, 1871.

Utgifvarens förlag.

Förord.

En hvar, som sysselsatt sig med den finska språkunder-
visningen, har utan tvifvel i hög grad känt olägenheterna af
den brist på lämplig lärobok i finska språkets syntax, som allt
ännu gör sig gällande. R. von Beckers synnerligen värdefulla
grammatik har för längesedan utgått ur bokhandeln och samma
lärer numera vara fallet med den af G. E. Eurén jemte form-
läran utgifna syntaxen, hvilken med sina visserligen icke obe-
tydliga brister dock på ett klart, lätt öfverskådligt sätt fram-
ställde reglorna för satsbyggnaden. Af de öfriga satslärorna
torde den af Y. Koskinen utgifna, isynnerhet i framställningen
af kasusläran ganska förtjenstfulla läroboken icke vunnit in-
träde vid läroanstalterna, hwartill otvifvelaktigt i icke ringa
mån verkat dess för skolundervisningen mindre lämpliga upp-
ställningssätt öfvensom den invecklade och till någon del fel-
aktiga framställningen af verbernas nominalmodi; den af A. G.
Corander utgifna finska satsläran åter har i några skolor va-
rit införd såsom lärobok, men torde i allmänhet ansetts för
ändamålet mindre tjenlig såsom lidande af oreda i ämnets fördel-
ning och i hela den öfriga framställningen. — För undertecknad,
som under en följd af år handhaft undervisningen af det finska
språket på de högre klasserna af landets normalskola, har den
ofvan påpekade bristen på lärobok varit synnerligen kännbar
och tillika utgjort en kraftig driffjeder till utarbetande af en
för skolornas bruk afsedd syntax. Svårigheterna hafva dervid
ingalunda förbisetts. Förf. lika så litet som någon annan, den
der gjort sig mödan att med något allvar begrunda det finska
språkets lagar, har kunnat undgå att varsna de nästan öfver-

stiglīga klippor, hvilka med ens ställa sig i vägen för hvarje företag på detta fält, så länge forskningens resultat ej äro af vidsträcktare omfång än fallet hittills varit på den finska språkvetenskapens område. Äfven den bästa vilja nödgas i många fall nöja sig med blotta sannolikheten och öfverlemna åt framtida komparativa språkforskningar att antingen bekräfta uppgiftens sanning eller ersätta den genom riktigare, på vetenskapens basis byggda bestämningar. I alla händelser har förf. dock ansett sig böra formulera hvarje regel bestämd och i möjligast få ordalag, dervid städse sträfvande efter uttryckets klarhet — allt egenskaper, hvilka hos en skolbok icke få saknas. I de fall, i hvilka olika författare använda olika språkbruk, har förf. i sin bok upptagit det, som synts honom antingen vara det allmännast använda eller det med språkets natur mest öfverensstämmande, hvarjemte dock i anmärkningarne de öfriga användningssätten angifvits, om de synts hafva nog starkt stöd i de särskilda dialekterna. I hvilken mån förf. lyckats att lösa dessa uppgifter, må arbetet sjelft visa. Så mycket anser han sig dock här böra omnämna, att en god vilja icke saknats och att de flesta bestämningar, ja många enskilda uttryck, icke äro stundens hugskott, utan resultatet af långa tidens allvarliga begrundande. Alla sina föregångares arbeten har han sökt att göra sig till godo, och särskilt vill han framhålla, att den lika så skarpsinnige som ifrige forskarens på den finska syntaxens fält G. A. Avellans skrifter flitigt rådfrågats. Skulle han med sitt försök ens i någon mån lyckats tillfredsställa ärade skollärares och andra läsares billiga önsningar och sålunda bidra till studiet af det finska modersmålet, skulle han känna sin möda rikligt belönad. Alla grundade anmärkningar och rättelser skola med tacksamhet emottagas, och skulle en ny upplaga af denna syntax någon gång se dagen, skola de, så vidt de af undertecknad kunna godkännas, deri uppmärksammas.

Rörande materialets uppställning anser sig förf. böra förutskicka ett par anmärkningar. Såsom redan af språket, på

hvilket denna syntax affattats, framgår, är den utarbetad för dem, hvilka fullt mäktiga det svenska språket önska att inhemta kännedom om det finska. Derföre har han i icke så få fall utgått ifrån det svenska språkets egenheter utan att dock hafva velat öfverskrida den gräns, som en vetenskaplig framställning af den finska satsläran förutsätter. Det af de närmaste föregångarne Y. Koskinen och A. G. Corander enligt allmänna grammatikens begrepp uppställda systemet har nästan helt och hållet uppgifvits, och i dess ställe har förf. försökt att bygga ett sådant uppå det finska språkets egen natur för att dy-medelst lemna läsaren en **verklig** öfversigt af den finska satsens väsende. Hvarje del deraf har noga skärskådats, så vidt vetenskapens nuvarande ståndpunkt det tillåtit, och hoppas förf., att den opartiske läsaren skall medgifva, det en icke ringa del af boken bär vittne om ett sjelfständigt bearbetande af det gifna materialet. — På valet af exemplen har synnerlig vikt fästats. Dock kan förf. icke hoppas att dervid ens hafva **närmat sig** målet. — Vid återgifvandet till svenskan af ställen ur Kalevala har Collans bekanta öfversättning vanligen anlitats, äfven då dess poetiska form icke tillåtit en ordagrann motsvarighet i uttrycken.

Hvad de grammatikaliska termerna beträffar, torde här böra nämnas, att några nya sådana upptagits i stället för förut brukliga gamla, der de sednare antingen befunnits onödigtvis afvika ifrån benämningarne i andra språks grammatikor eller der namnets betydelse illa motsvarat formens innehåll. Sålunda hafva användts: *accusativus*, *infinitivus* (= *substantivus*), *participium* (= *adjektivus*), *koncessivus* (= *optativus*), *potentialis* (= *koncessivus*). Till denna förändring bidrog äfven undertecknads afsigt att låta satsläran snart efterföljas af en för skolans behof utarbetad formlära, i hvilken de nya benämningarne skulle adopteras; hvilken plan dock genom mellankomna hinder åtminstone tills vidare är uppgifven. — De i den allmänna grammatiken förekommande termerna hafva förutsatts såsom bekanta för eleverna, emedan i alla våra skolor, då

den systematiska läsningen af en finsk syntax begynner, en kurs i den allmänna grammatiken måste anses hafva förutgått.

Slutligen känner undert. sig manad att framföra sin innersta tacksägelse till Finska litteratursällskapetets n. v. sekreterare, magister F. W. Rothsten för det han godhetsfullt meddelat många på långvariga iakttagelser och djup sakkännedom byggda upplysningar, hvilka ländt arbetet till största fromma.

Helsingfors i November 1871.

A. W. Jahnsson.

Innehåll.

	Sid.
I. Den enkla satsen.	
A) Subjektet	1.
B) Predikatet	5.
II. Den utbildade satsen.	
A) Satsen utbildad genom nomen.	
a) Objektet	10.
b) Med objektet beslägtade bestämningar	17.
c) Attributet	18.
d) Appositionen	25.
e) Öfriga kasusförhållanden.	
Nominativus	27.
Partitivus	28.
Genitivus	36.
Inessivus	43.
Elativus	48.
Illativus	56.
Adessivus	63.
Ablativus	71.
Allativus	77.
Abessivus	80.
Essivus	81.
Translativus	83.
Komitativus	86.
Instruktivus	87.
Prolativus	90.
Närmare bestämningar för återgifvandet af årtal, datum och timme	90.
B) Satsen utbildad genom partiklar	92.
C) Satsen utbildad genom verbernas nominalmodi.	
Infinitivus I	106.
Infinitivus II	116.

	Sid.
Infinitivus III	119.
Infinitivus IV	126.
Infinitivus V	128.
Participium I Activi	129.
Participium II Activi	131.
Participium I Passivi	132.
Participium II Passivi	133.
Förkortade Objekts-attsatser	135.
III. Den sammansatta satsen.	
A) Samordnade satser	141.
B) Underordnade satser	145.
IV. Bihang till läran om satserna.	
A) Frågesatser	153.
B) Utropssatser	157.
C) Uppmaningssatser	158.
D) Oratio obliqua	159.
E) Om bruket af vissa pronominer	160.
F) Ordens ordningsföljd	167.
Öfversigt af vissa kasusförhållanden	169.
Praepositioner och postpositioner § 50	171.

I. Den enkla satsen.

A) Subjektet.

§ 1. Om subjektet i svenskan utgöres af ett **nomen** eller **pronomen**, ställes det i finskan

a) i **Nominativus**, om det är **totalt**, t. ex. *Sydän sykkii*: hjertat (hela) klappar; *Ihmiset kuolevat*: människorna (alla) dö; *Me elämme*: vi lefva; *Te laulatte*: J sjungen; *Kokenut kaikki tietää, vaivainen kaikki kokee*: den som pröfvat, vet allt, olycklig den, som får pröfva allt (ordspr.).

Anm. **Totalt** kallas subjektet, om predikatet utsäges om **hela** dess **omfång** eller om en **bestämd** ifrågavarande del af omfånget, t. ex. *Puu mätänee*: trädet ruttnar; *Linnut lentävät*: fåglarne flyga; *Tuolla pojat tulevat*: der komma gossarne (alla de gossar, om hvilka vid tillfället är fråga).

b) i **Partitivus**, om det är **partiellt**: d. ä. om predikatet utsäges blott om en **obestämd** del af subjektets omfång, t. ex. *Lihaa on torilla*: kött (något af det slag, som kallas kött) finnes på torget; *Miehiä tulee tupaan*: männer (några af sådana, hvilka kallas männer) komma i stugan; *Kyllä on rikkautta, kussa on rakkautta*: nog finnes der rikedomar, hvarest det finnes kärlek (ordspr.).

Anm. 1. Det ord, som står i *partitivus, är egentligen ej subjekt i finskan, utan det logiska subjektet är utelemnadt. Jmf. § 7 anm. — Uppfattningen af subjektet såsom totalt eller partiellt är ofta olika i svenskan och i finskan; jmf. anm. 2, 3 och 4.

Anm. 2. I förnekade satser, hvilkas predikat utgöres af *ei ole*: det finnes ej, *ei näy*, *ei kuulu*, *ei tunnu* m. fl., återgifves det svenska subjektet vanligast i finskan med partitivus, t. ex. *kuolematonta ihmistä ei ole mailmassa*: en odödlig människa finnes ej i verlden; *miestä ei vielä näy eikä kuulu*: mannen synes ej heller höres ännu af (ej ens något litet af mannen); *kipua ei tunnu*: smärtan kännes ej (ej ens litet deraf); *niin hyvää isäntää siihen taloon ei enää tule*: en så god husbonde fås ej mera i den gården. Man kan dock äfven säga: *lapsen itku ei kuulu sinne*: barnets gråt höres ej dit; *mies ei näy tulevan*: mannen synes ej komma o. s. v. (*mies ei näytä tulevan*: mannen tyckes ej komma).

Anm. 3. Ihågkommas bör, att subjektet i finskan blott då kan återgifvas med partitivus, om predikatet utgöres af ett intransitivt verbum. Utgöres det deremot af ett transitivt verbum eller af ett ofullständigt verbum med predikatsfyllnad, uppfattas subjektet i finskan alltid totalt och ställes i nominativus. *Sinä talossa tekivät miehet työtä* kan derföre betyda: i den gården arbetade **männer** eller **männerna** (allt mankön eller alla förut nämnda män); *Koulut ovat hyödyllisiä*: skolor äro nyttiga. Det partiella kan i sådant fall endast återgifvas genom omskrifning, t. ex. *sinä talossa oli miehiä työtäte kemässä* eller *oli miehiä, jotka tekivät työtä*. Jmf. äfven § 34, VII, anm. 1.

Anm. 4. De verba, hvilka uttrycka en **sinnesstämning** eller en **ytring deraf**, och hvilka i finskan merendels kunna hafva både transitiv och intransitiv betydelse, t. ex. *itken*, jag gråter och jag gråter öfver; *suren*, jag sörjer och jag sörjer öfver; *häpeen*, jag skäms och skäms öfver, hafva aldrig sitt subjekt i partitivus. „Barn gråta i stugan“ heter derföre: *lappset itkevät tuvassa* eller *tuvassa on lapsia, jotka itkevät*; „Några tjufvar hvarken skämmas eller frukta“: *muutamat varkaat eivät häpee eivätkä pelkää*.

Anm. 5. Allt det, som ännu **vezer på jorden** eller är **fästadt vid träd** och **djurs kroppar**, uppfattas i finskan **kollektivt** och uttryckes med **singularis**,

men då det blifvit lösryckt från sin plats, användes pluralis, då fråga är om flera enheter af samma slag, t. ex. *Ruis kasvaa pellolla*: rågen vexer på åkern, *rukiit pantin riheen*: rågen sattes i rian; *Ohra viheriötsee*: kornet grönskar, men *ohria puidaan*: kornet tröskas; *peruna kukoistaa*, men *perunat otettiin maasta*; *villa kasvaa lampaissa*, men *villat myydään*; *karva lähtee hevosesta*, men *reijät tukittiin karvoilla*; *kaksi on kaunista kesällä*: *lehti puussa*, *ruoho maassa* (ordspr.); *Sii' alkoi salot silota, metsät mielin kasvaella, lehti puuhun, ruoho maahan* (Kal. II: 225 ff.), men *lehdet korjattiin, ruohot pantin latoon*. — **Pronomina** och **adjektiva** ställas i sing., då de hänföra sig till en sak, men i plur., då de hänföra sig till flera saker, ss. *ei niistä* (deraf) *mitään ole, kuka niistä kaikista* (allt detta) *tietää, pahoja nyt vaan kuuluu, ei semmoisia tarvitse uskoa* m. fl.

§ 2. Om subjektet utgöres af ett personalpronomen, utsättes det **regelrätt**, om eftertryck hvilar derpå, t. ex. *Minä en saanut lupaa, vaan ainoasti sinä*: jag fick ej lof, utan du allena. I öfriga fall **kan** personalpronomet utelemnas, t. ex. *Jos teet, mitä pyydän, olen hyvin kiitollinen*: om du gör det, som jag begär, är jag mycket tacksam. Dock pläga personalpronamina för 3:dje person vanligen utsättas och nästan alltid, om de föregås af predikats-verbet, t. ex. *Kun hän näki isänsä, tuli hän iloiseksi*: då han såg sin fader, blef han glad; *Kun miehet saavat työnsä tehdyksi, tulevat he kotia*: då männerna få sitt arbete färdigt, komma de hem.

Anm. Om 1:sta eller 2:dra personens pronomen förekommer såsom subjekt både i hufvudsatsen och bisatsen, måste det i bisatsen utelemnas, t. ex. *Kyllä minä tiedän, mitä teen*: nog vet jag, hvad jag gör; *Te saatte minulta rahaa, jos tahdotte*: J fån penningar af mig, om J önsken.

§ 3. En verbalform, som fullt motsvarar det svenska **passivum**, saknas i finskan. I dess ställe har hvarje finskt verbum, såväl det transitive som det intransitiva, en impersonell form, hvarmed de uttryck återgifvas, hvilkas subjekt utgöres af det svenska obestämda pronominet **man**, t. ex. *tullaan*, man kommer, *tunnetaan*, man känner, *istuttiin*, man satt, *seisottaisiin*, man skulle stå m. fl. Denna form begagnas äfven för att återgifva det svenska passivum, hvarvid det svenska **subjektet** blir **objekt**, t. ex. *hevonen tuotiin niitystä*: hästen hemtades ifrån ängen (man hemtade hästen ifrån ängen); *Hän vietiin vankeuteen*: han fördes i fångenskap (man förde honom i f.); *Meitä ei kutsuttu*: vi kallades ej (man kallade ej oss).

Anm. Det svenska **man** kan äfven återgifvas genom 3 pers. sing. aktivi, t. ex. *Kyllä sen pian saa nähä*: nog får man snart se det; *Käynnistä sen kohta näkee, että hänessä on miestä*: af gången kan man straxt se, att han är karl; *Äänestä hänen kaukaakin tuntee*: på rösten känner man honom igen äfven långtifrån; *Elävän silmät aina näkee, kuolleen ei koskaan*: den lefvande får man nog se, men den döde aldrig (ordspr.). I dessa och andra dylika exempel **kan** äfven verbets impersonella form begagnas. Deremot begagnas vid *pitää*, *täytyy*, måste, *tulee*, bör, *tarvitsee*, behöfver, vanligast endast aktivum, t. ex. *Kyllä nyt jo täytyy mennä*: nog måste man nu redan gå; *Ei tarvitse käydä, koska on hevonen*: man behöfver ej gå, eftersom det finnes häst.

§ 4. Om pronomen **det**, som inleder den svenska satsen, blott står såsom **formelt** subjekt och det **logiska** subjektet utgöres af ett verbs infinitivus eller af en hel sats, återgifves pronominet ej i finskan, t. ex. *Tämä työ on vaikea tehdä*: det är svårt att göra detta arbete; *Hauskaa*

on kuulla sinun lauluasi: det är roligt att höra din sång; *Tarpeellista on, että itse tulet*: det är nödvändigt, att du sjelf kommer; *Kyllä kelpaa elää, kun on terve*: nog duger det att lefva, då man är frisk. Ööfversatt blir samma pronomen äfven uti sådana allmänna uttryck som: det regnar, snögar, blåser, yr m. fl., *sataa vettä, sataa lunta, tuulee, pyryttää*, t. ex. *Tänäpäni sataa lunta, mutta eilen satoi vettä ja tuuli*: i dag snögar det, men i går regnade det och blåste.

Anm. Om det logiska subjektet utgöres af en **hel sats**, kan demonstrativet äfven utsättas, t. ex. *Sepä oli ikävää, että hän on sairastunut*: det var ju ledsamt, att han insjuknat; *Se on paha, että poika laiskottelee*.

B) Predikatet.

§ 5. Predikatets verbum finitum rättar sig i numerus och person efter subjektet, om detta står i nominativus, t. ex. *Minä istun, mutta sinä seisot*: jag sitter, men du står; *Mies ei tule, mutta lapset tulevat*: mannen kommer ej, men barnen komma; *Jos te tulette meille, niin me olemme kotona*: om ni kommen till oss, äro vi hemma.

Anm. 1. I talspråket och i poesi står predikatet ofta i 3:dje pers. sing., ehuru subjektet står i pluralis, t. ex. *Tuolla miehet on*: der äro männen; *Ei pidot parane, jos ei vieraat vähene*. Jmf. äfven § 34, VII, anm. 1.

Anm. 2. Verbet **on** utelemnas ofta, isynnerhet i **ordspråk** och i **poesi**, ss. *Oppia ikä kaikki*: hela lifvet är en skola; *Tyhmän vahinko, viisaan oppi*: den dåraktiges skada utgör en lärdom för den vise; *Koivun oksa konnan palkka, nuora pettäjän perintö*; *Kahden kauppa, kolmannen korvapuusti*. — Äfven andra verber pläga understundom bortlemnas, ss. *Minä heti itkemään*: jag (begynte) genast att gråta;

Pohja poudat ponnettomat, itä ilkeät satehet: nordan (hemtar) ett ändlöst uppehållsväder, östanvinden obehagligt regnväder; *Sitä koirakin kodoksi, kussa on ollut yötä kolme*: det (anser) äfven hunden för sitt hem, hvarest den varit tre nätter m. fl.

Anm. 3. I finskan sättes ofta till predikatet ett annat verbum med beslätad betydelse, som närmare angifver hufvudverbets allmänna karakter (**verbum descriptivum**), t. ex. *Hevonen juoksee neljästä*: hästen springer i galopp; *Tuossa poika tulee keikuttelee*: der kommer gossen svängande; *Mies löi kolahutti puuhun, niin että se halkesi*: mannen slog med dån i trädet, så att det klöfs. — Hufvud verbet kan dervid äfven ställas i 1:sta infinitivus, t. ex. *Hiiri juosta piiperti lattian alle*: mösset sprang med snabba och korta steg under golvet; *Tyttö huutaa huikahutti työväelle*: flickan ropade gällt åt arbetsfolket; *Hän nauraa höhötti*: han skrattade torrt.

§ 6. Äro de i nominat. stående subjekterna flera, står predikatsverbet i pluralis, och utgöras de af olika personer, rättar sig verbet efter den förnämsta personen, t. ex. *Ukko ja akka asuivat pienessä mökissä*: en gubbe och en gumma bodde i en liten koja; *Minä ja sinä elämme aina sovussa, mutta sinä ja naapuri riitelette usein*: jag och du lefva alltid i endrägt, men du och grannen tvisten ofta; *Minä ja vaimoni murehdimme, että sinä ja vaimosi olette joutuneet köyhyyteen*: jag och min hustru sörja öfver, att du och din hustru råkat i fattigdom.

Anm. Anmärkning 1 i föreg. § finner äfven i denna § sin tillämpning.

§ 7. Om det svenska subjektet i finskan är återgifvet med partitivus, står predikatsverbet alltid i 3:dje pers. sing., t. ex. *Leipää on jo pöydällä*: bröd finnes redan på bordet; *Lintuja lentää katolle*: fåglar flyga ned på taket.

Anm. Det ord, som står i partit., är ej subjekt uti finskan, utan det logiska subjektet utgöres af ett utelemnadt partitivt ord, t. ex. *joukko*: hop, *paljo*: mycket, *vähä*: litet m. fl. Det ord, som står i partitivus, uttrycker dervid det hela. (Jmf. § 23). — Här af inses grunden, hvarföre predikatsverbet i detta fall alltid står i sing.

§ 8. Om predikatet utgöres af hjälpverbet **olen** och ett **nomen** såsom predikatsfyllnad, står predikatsfyllnaden i

a) **Nominativus**, om en egenskap utsäges om subjektet i och för sig, d. ä. utan jemförelse med andra föremål, t. ex. *Jumala on mailman luoja*: Gud är verldens skapare; *Pojan isä on kauppias*: gossens fader är köpman; *Varpunen on lintu*: sparfven är en fågel; *Mies on viisas ja oppinut*: mannen är vis och lärd; *Miehet ovat viisaat ja oppineet*: männerna äro visa och lärda.

Anm. 1. Om subjektet utgöres af ett **lifegande** väsende och står i singularis samt predikatsfyllnaden äfven står i singularis, ställes denna alltid i nominativus. Så heter t. ex. gossen är elak: *poika on häijy*, ej: *poika on häijyä*; barnet är litet: *lapsi on pieni* (ej: *pienä*).

Anm. 2. Om subjektet benämner en **kroppsdel**, står predikatsfyllnaden alltid i nominativus, t. ex. *Pojan kädet ovat pienet*: gossens händer äro små; *Tytön hiukset ovat mustat*: flickans hår är svart; *Neekerein iho on musta*: Negrarnes hy är svart.

b) **Partitivus**, om den uttrycker något **totalt**, inom hvars omfång äfven subjektet hörer, eller en **allmän egenskap**, som tillhör äfven **subjektets väsende**, t. ex. *Sormus on kultaa*: ringen är (af) guld; *Tuo pieni pylvä on puuta*: den der lilla stoden är (af) träd; *Poika on suurta sukua*: gossen hör till en förnäm slägt; *Varpuset ovat*

lintuja: sparfvarne äro fåglar (höra till den klass, som kallas fåglar); *Lumi on valkoista*: snön är hvit (något sådant, hvars väsende egenskapen **hvit** tillhör); *Miehet ovat viisaita*: männen äro visa (hörande till den klass, hvilkas utmärkande kännetecken är egenskapen **vis**); *Hevonen on nelijalkaisia*: hästen hör till de fyrfota djuren.

Anm. 1. Då subjektet är ett substantivum **ma-**
teriæ, d. ä. benämner något ämne, om hvars väsende något utsäges, står predikatsfyllnaden alltid i **partitivus**, t. ex. *lumi on valkoista*: snön är hvit (ej: valkoinen); *rauta on kova*: jernet är hårdt (ej: kova); *tuo verka on sinistä*: detta kläde är blått; *järven vesi on mustempaa kuin merivesi*: insjöns vatten är mörkare än hafsvattnet.

Anm. 2. Om predikatsfyllnaden är ett substantivum, som står i pluralis, sättes den nästan alltid i **partitivus**, emedan den i de flesta fall omfattar ett vidsträcktare begrepp än subjektet. Utgöres den deremot af ett adjektivum, kan understundom nomin. och part. begagnas om hvarann, dock med en liten modifikation i betydelsen, t. ex. *mustalaisetkin ovat ihmisiä*: äfven zigenarne äro menniskor; *nuot ovat uhkeita poikia*: dessa äro just sköna gossar; *pojat ovat iloiset*: gossarne äro glada (te sig sådana för någon vid något tillfälle), *pojat ovat iloisia*: (hänföras till de föremål, till hvilkas väsende egenskapen glad hörer); *nuot lehdet ovat viheriät*: dessa blad äro gröna (te sig sådana vid något tillfälle för betraktaren), *nuot lehdet ovat viheriötä*: (egenskapen grön tillhör deras väsende).

Anm. 3. **Adverbierna** begagnas ej såsom **predikatsfyllnad**. Undantag göra dock *oikein* och *väärin*, vid hvilka ett partic. kan anses utelemnadt, t. ex. *Se on oikein, väärin* (underförst. *tehty, sanottu* m. m.): det är rätt, orätt. — Deremot heter: det är bra, *se on hyvä*; det är illa, *se on paha*. — Man bör också i svenskan noga åtskilja **adjektivets neutrum**, som står såsom predikatsfyllnad, ifrån adverbierna,

hvilka blott i undantagsfall hafva denna satsställning.
„Det är roligt att höra din sång“ heter derföre:
Hauskaa on kuulla sinun lauluasi.

c) **Essivus**, om ett tillstånd eller en egen-
skap utsäges såsom blott tillfälligt hos subjek-
tet, t. ex. *Hän on pappina Helsingissä*: han är
prest i Helsingfors (det är en tillfällighet, att
han är prest i H.); deremot *Hän on pappi*: han
är prest; *Huoneet ovat kylminä*: rummen äro
kalla (tillfälligtvis, d. ä. oeldade); men *Huoneet
ovat kylmät*: rummen äro kalla (te sig så vid
något tillfälle för någon); *Huoneet ovat kylmiä*:
rummen äro kalla (till sin natur); *Aiti on kipeä*:
modren är sjuk; *Aiti on kipeänä*: modren är
nu sjuk.

Anm. 1. Om predikatet bestämmes af ett tids-
ord, står predikatsfyllnaden vanligtvis i essivus, eme-
dan då alltid något mer eller mindre tillfälligt ut-
tryckes, t. ex. *pojan isä on jo neljä vuotta ollut
kuolleena*: gossens fader har redan 4 år varit död;
hän on jo kauan ollut kirkkoherrana: han har
redan länge varit kyrkoherde; *lapset olivat koko päi-
vän laskoina*: barnen voro hela dagen lata.

Anm. 2. Om predikatsfyllnaden utgöres af 2:dra
participium act., plägar ostfinskan ofta använda essi-
ven af denna form, t. ex. *Hän on jo tullunna*:
han har redan kommit; *Liepü lempö lähtenynnä
kattiloihin kiehumahan*: det må böfveln hafva begif-
vit sig att kokas i kitteln (Kal. IV: 423 f.); *En arvoa
alusta, mist' on rauta syntynynnä, kasvanunna
koito kuona* (Kal. IX: 22 f.).

§ 9. Vid de andra hjälpverberna begagnas
translativus (jmf. § 39) såsom predikatsfyllnad.

Anm. Vid verbet *pidän*: anser, håller för, sättes
predikatsfyllnaden i **essivus**. (Jmf. § 39, anm. 2).

§ 10. Tempus **futurum** saknar i finskan
egen form och uttryckes än genom **praesens**, än

genom **participium 1** med hjälpverbet **olen**. „Jag skall nog göra detta“ heter alltså: *kyllä minä sen teen* eller *olen sen tekevä*; „Din son skall blifva en stor man“: *poikasi on tuleva suureksi mieheksi*.

II. Den utbildade satsen.

A. Satsen utbildad genom nomen.

a) Objektet.

§ 11. Objektet står i

a) **Accusativus**, om det är **totalt** och handlingens subjekt tillika är utsatt, t. ex. *Rauha rahan voittaa*: friden är bättre än penningar (ordspr.); *Ahneus viisaanki villitsee*: girigheten bedårar äfven den vise (ordspr.); *Viha viepi viljan maasta, kateus kalat merestä*: hatet för säden ifrån jorden, afunden fiskarne ifrån sjön (ordspr.); *Pere pellon kuokkii, pelto perehen ruokkii* (ordspr.).

Anm. 1. Emedan objektets förhållande till predikatet i många fall uppfattas olika i svenskan och i finskan, står objektet icke alltid i finskan i accusativus, ehuru det i svenskan är totalt. Jmf. de öfriga reglorna om objektet.

Anm. 2. **Grundtalen** i finskan hafva sin accusativus lik nominativus (und. yksi, acc. yhden); äfvenså det indefinita ordet *pari*, t. ex. *ostin viisi hevosta*: jag köpte 5 hästar; *saipa hän pari kalaa*: nog fick han ju par fiskar.

b) Partitivus,

I. om det är **partiellt**, d. ä. om verbets verkan träffar in blott på en **del** af objektets omfång. I svenskan har objektet då ofta den obe-

stämda formen, t. ex. *Poika syö lihaa ja leipää*: gossen äter kött och bröd; *Mies osti nauvoja puodista*: mannen köpte spikar ifrån bodan; *Isäntä lyö hevosta*: husbonden slår hästen (slaget träffar blott en del af hästen); *Kyllä huoli virttä saapi, mure virttä muistuttaapi, kaiho kantaapi sanoja, mielalaset arveloita* (ordspr.).

Anm. Om också predikatets handling blott träffar en del af objektet, men genom ett tillagdt ord tillkännagifves, att verkan deraf likväl **öfvergår** på **hela objektet**, står objektet i **accus.**, t. ex. *poika lyö koiraa*: gossen slår hunden, men *poika lyö koiran kuoliaaksi*: gossen slår hunden ihjel; *naula repi takkia*: spiken ref rocken, men *naula repi takin halki*: spiken ref rocken i tu; *hevonon potkasi lasta*: hästen sparkade barnet, men *hevonon potkasi lapsen kumoon*: hästen sparkade barnet omkull.

II. om det är objekt i en **förnekad sats**, t. ex. *En saanut kirjaa, vaikka pyysin*: jag fick ej boken, fastän jag begärde den; *Joka ei mieltänsä pahenna, se ei tapojansa paranna*: den som ej tycker illa vara öfver något, förbättrar ej sina vanor (ordspr.); *Taia en (en taida) Sampoa takoa, kirjokantta kirjoitella*: jag kan icke Sampo smida, sira ut det granna locket (Kal. VII, 325 f.).

Anm. I detta fall är objektet i sjelfva verket äfven partielt, ty i finskan tänker man sig, att verbets verkan **ej träffar in på ens en del** af objektets omfång, så mycket mindre på hela objektet.

III. om det är objekt till ett verbum, som uttrycker en **fortfarande** och derföre **ofulländad** handling, t. ex. *Poika lukee kirjaa*: gossen läser (håller på att läsa) boken; *Mies ajattelee niitä sanoja, joita pappi hänelle puhui sill aikaa, kuin hän oli pappilassa*: mannen öfver-

tänker de ord, hvilka presten talade till honom, medan han var på prestgården.

Anm. 1. Äfven i detta fall är objektet partielt, ty om verbets handling ännu är pågående, har objektet ännu ej i sin helhet erfårit verkan af densamma, utan i hvarje ögonblick träffar handlingen blott en del af objektet. Uti satsen *poika lukee kirjaa* träffar handlingen läser i hvarje nu blott en del af boken.

Anm. 2. De flesta verber kunna uttrycka en sådan pågående handling och till följe deraf fordra sitt objekt i partitivus, oafsedt om detta i svenskan står i den bestämda eller obestämda formen. Om deremot handlingen tänkes slutförd, stå dessa verber tillsammans med accusativus. Sålunda betyder *tyttö lakaisee lattiaa*: flickan håller på att sopa golvet, men *t. l. lattian*: flickan skall sopa (hela) golvet; *isäntä rakensi wutta huonettansa, kun vanha paloi*: husbonden höll på att uppföra sin nya byggnad, då den gamla nedbrann, men *isäntä rakensi uuden huoneensa, kun vanha paloi*: husbonden uppförde sin nya byggnad (slutförde bygandet), emedan den gamla nedbrann.

Anm. 3. Alla **frekwentativa** verber på **-elen** hafva tillfölje häraf alltid sitt objekt i partitivus, t. ex. *mies katselee Jumalan kaunista luontoa*: mannen betraktar Guds herrliga natur; *hän syöttelee ja juottelee hevosiensa*: han plägar gifva föda och vatten åt sina hästar (alla).

IV. om det är objekt till ett verbum, som uttrycker en **sinnesstämning** eller **känsla** eller också en **ytring** deraf, t. ex. *Hyvät lapset rakastavat vanhempiansa*: goda barn älska sina föräldrar; *Hullu kiittää hevostansa, mielipuoli vaimoansa*: dären prisar sin häst, den vanvetige sin hustru (ordspr.); *Tuotapa ikäni itken, tuota päivän armautta, suloutta kuun komean, ihanuutta ilman kaiken* (Kal. III: 557 ff.).

Anm. 1. Sådana verba, hvilka hafva den i regeln angifna betydelsen, äro t. ex. *rakastan*: jag älskar, *armahdan*: förbarmar, *säälän*: har medlidande med, *vihaan*: hatar, *kadehdin*: afundas, *ahnehdin*: är snål efter, *toivon*: hoppas, *halaan*: längtar efter, *himoon*: har begärelse efter, *ikävöitsen*: har ledsamt, lust efter, *isoon*: hungrar efter, *janoon*: törstar efter, *kaipaan*: saknar, *häpeen*: skämmes öfver, *kadun*: ångrar, *paheksin*: misstycker, *suren* l. *murehdin*: sörjer öfver, *kauhistan*: fasar för, *kammoksun*: ryser för, afskyr, *pelkään*: fruktar, *ihmettelen*: förundrar mig öfver, beundrar, *ylönkatson*: föraktar m. m. *Hyväelen*: smeker, *mielistelen*: smickrar, *uhkaan*: hotar, *torun*: bannar, *moitin*: klandrar, *nurisen* l. *nureksin*: knotar öfver, *soimaan*: förebrår, smädar, *nuhtelen*: tadlar, tillrättavisar, *pilkkaan*: drifver gäck med, smädar, *panettelen*: förtalar, *kiroon*: förbannar, *vainoon*: förföljer, *väijyn*: ställer försåt för, *vaivaan*: plågar, *itken*: gråter öfver, *valitan*: klagar öfver, *voivottelen*: jemrar mig öfver, *nauran*: skrattar åt, *kunnioitan*: ärar, *kiitän*: tackar, prisar, *ylistän*: upphöjer, prisar, *kehun*: skryter, *siunaan*: välsignar, m. fl. — *Iloitsen*: jag gläder mig öfver, *kerskaan*: berömmar mig af, skryter öfver, *ylpeilen*: högfärdas, yfves öfver m. fl. äro alltid intransitiver och stå med **elativus**. Jmf. § 32, XIII.

Anm. 2. En **inre** eller **yttre** känsla hos ett föremål återgifves i finskan ofta med **verba impersonalia**, hvarvid det **svenska** subjektet blir objekt och alltid står i partit., t. ex. *Minua kammottaa, pyörryttää, janottaa, viluttaa, unettaa, väsyttää, lapsettaa*: jag fasar, känner svindel, är törstig, frusen, sömnig, trött, barnslig; *Päättä porottaa, kivistelee*: hufvudet värker.

c) **Nominativus,**

I. om det totala objektet hänför sig till en **imperativus** eller till en af **imperativus** beroende **infinitivus**, t. ex. *Ota vastahan varoitus, ojennukseksi opetus*: tag emot varningen, lärdomen till efterrättelse (ordspr.); *Pankaamme käsi*

kätehen, sormet sormien lomahan: låtom oss lägga hand i hand, finger vid finger (fingrarne i fingrarnes mellanrum); *Käske Matin tuoda hevonen tänne*: befall Matts hemta hästen hit; *Arvaa oma tilasi, anna arvo toisellenki!* (ordspr.).

Anm. Af imperativus användas endast **2:dra pers. sing.** och **plur.** samt **1:sta pers. plur.** I stället för 3:dje personerna af denna form användas motsvarande personer af **koncessivus**, hvilken på sätt och vis utgör supplement till imperativus, t. ex. *mene, menkään, menkäämme, menkää(tte), menkööt.* Äro dessa former förnekade, användes koncessivens stam äfven vid 1:sta och 2:dra pers. plur., *älkäämme, älkää(tte) menkö.* Isynnerhet i poesi förekommer dock äfven andra personen af koncessivus, hvars totala objekt står i nominativus, t. ex. *Ottaos vävyronen, lasketellos laukki-otsa vaskisista valjahista*: tag mågens hingst, spänn bläsen ur kopparredet (Kal. XXI: 69 ff.); *Sinä astuos ahoa*: du må vandra fram längs lunden (Kal. XXXII: 360).

II. om det totala objektet hänför sig till det s. k. **passivum** eller en deraf beroende infinitivform, t. ex. *Poika pantiin kouluun*: gossen sattes (man satte gossen) i skolan; *Varkaat saatiin kiinni*: tjuftarne ertappades (man ertappade tjuftarne); *Minä otettiin myötä, mutta sinä jätettiin kotia*: jag togs med, men du lemnades hemma; *Hän ammuttiin, mutta me laskettiin vapauteen*: han nedsköts, men vi försattes i frihet; *Hänelle luvattiin antaa markka vaivasta*: man lofvade gifva honom en mark för besväret; *Häntä kehoitettiin pitämään puhe*: han uppmanades att hålla talet.

III. om det totala objektet hänför sig till en **infinitivform** uti en **finsk** sats, der personelt subjekt saknas, t. ex. *Sinun pitää tehdä tämä*

työ: du måste göra detta arbete (följden af en **be-fallning** eller föreskrift); *Pojan täytyy kirjoittaa kirje isällesi*: gossen måste skriva ett bref åt din fader (följden af en **subjektiv nödvändighet**); *Minun on hevonen kotia tuominen*: jag måste hemta hästen hem; *Minun on mahdotoin tehdä tämä työ*: det är omöjligt för mig att göra detta arbete; *Minun tekee mieli mennä tuomaan isän kirje*: jag har lust att gå för att hemta fadrens bref; *Minulla on käsky pitää tarkka vaari pojasta*.

Anm. 1. Den infinitivform, hvartill det i III omnämnda objektet hänför sig, utgör egentligen subjekt i satsen eller bestämning till en såsom subjekt stående infinitivus eller substantivum.

Anm. 2. De uti II och III uppräknade objekterna hafva det gemensamt, att de hänföra sig till en handling, hvars verkställare ej är utsatt såsom bestämning till denna handling. Likaså ligger tonvigten uti de under I nämnda verbalformerna ej på handlingens utförare, utan på den befallande personen.

Anm. 3. **Ostfinskan** har för personliga pronomina utbildat en egen accusativform *minut, sinut, hänet, meidät, teidät, heidät*, hvilka former den också använder uti de i I, II, III nämnda fallen, t. ex. *lähetä minut sinne, sinut vietin, on hauskaa nähä hänet*. **Vestfinskan** använder vanligtvis i dessa fall partitivus af personliga pronomina, utom vid verbets passiver, der nominativus äfven förekommer. Jmf. regeln. **Skriftspråket** har börjat adoptera de plurala accusativformerna *meidät, teidät och heidät* i alla andra fall utom vid passiverna, der nominativen regelrätt användes.

§ 12. Många **intransitiva** verber i finskan antaga transitiv natur och styra ett objekt, om genom ett tillagdt ord handlingens verkan närmare bestämmes, t. ex. *Hän hyppäsi jalkansa*

poikki: han bröt af sin fot genom ett hopp (eg. hoppade sin fot af); *Hän makasi auringon paiseessa päänsä kipeäksi*: han fick hufvudet sjukt genom att ligga i solskenet (eg. låg sitt hufvud sjukt); *Lintu lensi päänsä halki seinään*: fågeln klöf sitt hufvud genom att flyga mot väggen; *Hevonen rehki ajokalut rikki*: hästen ryckte genom sin ysterhet åkdonen sönder; *Lapsi putosi päänsä puhki*; *Hän istui jalkansa puutuneeksi* (afdomnad); *Seisoi sannassa kantapänsä araksi*.

Anm. 1. Verberna *olen*, *käyn* och *istun* hafva understundom en härledd, rent transitiv betydelse, såsom *Olin pappilassa yötä*: jag tillbragte (var öfver) natten på prestgården; *Hän käy koulua*, *kauppaa*, *sotaa*: han går i skola, idkar handel, krigar; *Tuomari istuu oikeutta*: domaren skipar rätt.

Anm. 2. I poesi användas äfven andra verba intransitiva transitivt, ss. *Läksi luutoa lehosta*: begaf sig efter en qvast från lunden (Kal. IV: 3); *Menin merta kylpemähän*: jag gick för att bada mig i hafvet (Kal. IV: 331); *Lintu kuolin liian surman*: (Kal. IV: 358); *Mitä läksin*, *senpä sainkin* (Kal. XI: 365) m. m.

§ 13. Somliga intransitiva verbers betydelse sammansmälter understundom med betydelsen af ett i förening med dem stående nomen till ett **transitivt begrepp**, hvarvid objektet följer ofvanangifna reglor. Sådana talesätt äro *mieli tekee*: har lust efter; *on ikävä*: har ledsamt efter; *käy ikäväksi*: får ledsamt efter; *tulee sääli* l. *surku*: ömmar sig för, har medlidande med; *menen*, *juoksen*, *lähden piiloon* l. *pakoon*: jag gömmer mig för l. flyr för; *olen velkaa*: är skyldig m. fl., t. ex. *Kyllä susi syitä saa*, *kun mieli lampaan lihaa tekee*: nog uppfinner vargen orsaker, då den

har lust efter färkött (ordspr.); *Minun on häntä ikävä*: jag har ledsamt efter honom; *Minun tulee köyhiä maanmiehiäni sääli*; *Minä olen sinulle markan velkaa*; *Joka sutta pakoon juoksee, sitä karhu kohtaa* (ordspr.).

b) Med objektet beslägtade bestämningar.

§ 14. På frågorna **huru länge, huru långt** (huru lång väg), **huru ofta, huru många gången**, svaras med objektets kasus, t. ex. *Viivysin päivän tiellä*: jag dröjde en dag på vägen; *Ei isä viipynyt päivääkään kaupungissa*; *Minun täytyy viipyä koko yö matkalla*; *Siellä piile vuosi, toinen, käy kotihin kolmannella*: göm dig der ett år, ja ett annat, återvänd hem på det tredje (Kal. XXVIII: 291 f.); *Kyynärän ikä kuluvi, vaaksan varsi vanhenevi, kuultua kevätkekösen*: en aln nötes lifstråden, ett spann åldras kroppen, då man hört göken om våren (Kal. IV: 515 ff.); *Rosvo ajoi minua takaa virstan*: rövaren förföljde mig en verst; *Nyt ajettiin virsta harhaa*: nu körde vi en verst vilse; *Lapsi oli toisen kerran lukemassa*: barnet var andra gången på läsförhör; *Neljä kertaa olen häntä etsinyt enkä enää viidettä kertaa hänen työnsä mene*.

Anm. 1. *Kerran* begagnas vanligtvis för att uttrycka **en gång**, (i motsats mot **flera gånger**), **kerta** deremot för att återgifva **någon gång** (i motsats mot **ingen gång**) t. ex. *Kerran olen ollut siellä*: **en gång** har jag varit der; *Kerta olin siellä ja köyhä mies sanoi minulle: kyllä minä rahoja saan, kun vaan kerrankin poikani kohtaan*: **en gång** var jag der och **en fattig man sade åt mig**: **nog får jag penningar**, om jag bara helst **en gång** träffar min son.

Anm. 2. Om det tidsord, som svarar på frågan „huru ofta“, bestämmes af det oböjliga *joka*, hvarje, står det alltid i nominativus, t. ex. *Ei joka päivä joulua ole; Hän on joka päivä vihoissaan* (vresig).

§ 15. På frågorna **huru lång**, **huru bred**, **huru hög**, **huru djup**, **huru tjock**, kunna objektets kasus användas såsom svar, t. ex. *Ei tie ole virstaakaan pitkä*: vägen är ej ens en verst lång; *Huone on viisi kyynärää korkea, yksitoista kyynärää pitkä ja yhdeksän kyynärää leveä*: rummet är 5 alnar högt, 11 alnar långt och 9 alnar bredt; *Kaivo on kolme kyynärää syvä*: brunnen är 3 alnar djup.

Anm. Adjektiverna *pituinen* (mittainen), *korkuinen*, och stundom äfven *levyinen*, *paksuinen* kunna användas i stället för de primitiva orden och måttet af de sålunda angifva egenskaperna uttryckes då alltid med **genitivus**, t. ex. *virstan pituinen*, *sylen korkuinen*, *kahden kyynärän levyinen*, *viiden tuuman paksuinen*. Jmf. § 30.

c) **Attributet.**

§ 16. Om ett **adjektivum** utgör bestämning till ett **substantivum**, öfverensstämmer det dermed i **kasus** och **numerus**, t. ex. *Vanha isä tulee*: den gamle fadren kommer; *Vanhan isän elämä on ollut vaivaloinen*: den gamle fadrens lif har varit besvärligt; *Lapset pitävät huolta vanhasta isästään*: barnen vårda sin gamle fader.

Anm. 1. Vid **lokalkasus** (isynnerhet **adessivus**) och någongång vid **accusativus** och **translativus** kan den regelbundna konstruktionen understundom utbytas mot en annan, hvarvid adjektivet antager substantiv natur och substantivet ställes såsom bestämning dertill antingen i **partitivus sing.**, för att uttrycka det

totala (jmf. § 23), eller i **instruktivus plur.**, för att uttrycka **sättet** (jmf. § 42, anm. 3). Sålunda säges: *tällä (sillä, toisella, entisellä) kertaa; tällä (sillä, millä) tapaa; Hän on hyvillä mielin*: han är vid godt humör; *Hän tulee hyvälle mielin*; *Minä tulin kotia muutamaksi päivää (vähäksi aikaa)*: jag kom hem till några dagar (till en liten tid); *Hän viipyi kylässä kaiken päivää*: han dröjde i byn hela dagen.

Anm. 2. Några adjektiver i finskan äro oböjliga och användas endast såsom **attributer**. Sådana äro: *aika, kelpo, oiva*, dugtig, duglig, *ensi*, förstkommande, *eri*, särskild, *joka*, hvarje, *koko*, hel, *nyky*, nuvarande, *pikku*, liten, *viime*, sistförfluten, t. ex. *Aika miehet, ensi tiistaina, eri miehet, pikku pojat, viime vuonna* o. s. v. — Om *itse* står framför sitt hufvudord, är äfven detta pronomen oböjligt, men står det efter hufvudordet, böjes det i alla kasus, utom genit. och accus., t. ex. *Nyt minä näin itse maaherran* (l. *maaherran itse*): nu såg jag sjelfva landshöfdingen; *Sitä valtaa ei ole itse isännälläkään* (l. *isännällä itselläkään*): en sådan makt har ej husbonden sjelf ens; *Sitä viisautta ei ole annettu itse kuninkaallekaan* (l. *kuninkaalle itsellekään*). — *Itse* står i **singularis** äfven då det utgör bestämning till en pluralis, t. ex. *Ei herroilla ole itselläkään rahaa*: herrarne hafva icke heller sjelfva penningar; *Ei teistä itsestäkään ole mitään*: äfven ni sjelfva dugen till ingenting.

Anm. 3. Några såsom attribut i svenskan stående adjektiver återgifvas i finskan med motsvarande substantiver, hvarvid det svenska hufvudordet sammansmälter med dessa till ett ord. Sådana substantiver äro *kulta*, kär, *parka*, *raiska*, *raukka*, *rukka*, *riepu*, stackars, *vaivainen*, arm, *vainaja*, afliden, *lurjus*, slyngel, slyngelaktig m. fl., t. ex. *Surku minun tulee noita lapsi-parkoja (raiskoja, raukkoja, rukkia, riepuja, vaivaisia)*: jag har medlidande med de der arma barnen; *Älä suututa äiti-kultaani*: förarga ej min kära moder; *Mitä siinä ällistelette poika-lurjukset*: hvad stån I der, slyngel-

aktige gossar, och gapen? — De substantiver, hvilka ändas i nominativus på *-nen*, antaga härvid stammens form, såsom *ihmisparka*, stackars menniska, *hevoskoni*, hästkrake, *syntisraukka*, arm syndare.

§ 17. 1) Då ett **kardinalt räkneord** eller ett **bråktal** i svenskan bestämmer **subjektet** eller **objektet** eller en med dessa **beslägtad satsdel**, utgör **räkneordet** i finskan **hufvudord** och det svenska hufvudordet står såsom bestämning dertill i **partit. sing.**, t. ex. *Talon isännällä on kolme poikaa ja viisi tytärtä*: gårdens husbonde har tre söner och fem döttrar; *Hän sai neljä sataa markkaa joululahjaksi*: han fick 400 mark till julgåfva; *Viisi virkaa, kuusi nälkää* (ordspr.); *Neljännes penikulmaa on tästä rantaan*: en fjerdedelsmil är härifrån till stranden; *Ostin puolen taloa*; *Kolme kertaa Pietari kielsi Vapahtajansa*; *Sotamies makaa tainnoksissa, kaksi haavaa rinnassa*. — 2) I **öfriga** fall rättar sig äfven i finskan **räkneordet** såsom **bestämning** efter hufvudordet, hvilket dock i likhet med räkneordet sjelft står i **singularis**, t. ex. *Kartanon omistaja tuli kaupungista kahdella hevosella*: herrgårdens husbonde kom ifrån staden med två hästar; *Kahdesta syystä minä niin päätän*: af två orsaker sluter jag dertill; *Puolessa hinnassa on jo liikaa*; *Kahdella kolmanneksella leivällä mies ei tule kauan toimeen*.

Anm. 1. Det indefinita pron. *pari* („ett par, några“) följer äfven den i § angifna regeln, t. ex. *Isäntä sanoi pari sanaa, mutta palvelia ei parista sanasta viisastunut*: husbonden yttrade ett par ord, men tjenaren fick ej af ett par ord reda på saken; *Ei parilla markalla pitkälle päästä*: med några mark kommer man ej långt. — Räkneordet *yksi* deremot

utgör **städse en bestämning** till ett hufvudord och böjes i likhet med detta, t. ex. *Yksi mies ja yksi nainen asuu tuossa töllissä; Yhdenkö markan ainoastansa palkkaa saat?* — Detta räkneord plägar endast då **utsättas, om tonvigten** hvilar derpå; i annat fall angifver redan **nominet ensamt enheten**, t. ex. *Olin viikon matkalla: jag var en vecka på vägen; Saladin valloitti Jerusalemin vuonna tuhat sata kahdeksankymmentä seitsemän*: S. eröfrade Jerusalem år 1187; *Minulla on yksi veli ja kaksi sisarta*: jag har en broder och två systrar.

Anm. 2. Vid de ord och ordformer i finskan, hvilka blott kunna användas i **pluralis**, står pluralis af de osammansatta kardinaltalen såsom attribut, t. ex. *Tänäpäni on pitäjässämme kolmet häät ja kaksiin häihin minäkin olen kutsuttu*: i dag stå tre bröllopp i vår socken och till två af dem är också jag inbjuden; *Isäntä on tänä vuonna pitänyt kymmenet pidot*; *Yksin käsin minä tuon kiven nostan*. — På samma sätt kan pluralis äfven af **puoli** användas, t. ex. *Poika varisti puolet jyvät maahan*: gossen lät hälften af kornen falla på marken; *Joi' ei laula kaikki lapset eikä pojat puoletkana* (Kal. III: 290 f.). — Af de jemna talen **kymmenen, sata, tuhat, miljona** o. s. v. användes dessutom pluralis, då fråga är om **tio-, hundra-, tusen-tal** m. m., t. ex. *Tuhansia kynttilöitä palaa tuolla juhlasalissa*: tusentals ljus brinna der i festsalen; *kymmeniä virheitä on kirjoituksessasi*: din skrifvelse hvimlar af tiotals fel. — I **poesi** säges äfven: *Löyti kuusia jyviä, seitsemiä siemeniä* (Kal. II: 241); *Voiti - - yheksillä voitehilla, kaheksilla katsehilla* (Kal. XV: 465 f.).

Anm. 3. Om ett kardinaltal eller det indefinita „**pari**“ föregås af något ord, som utgör attribut till detsamma eller till dess hufvudord, står denna bestämning alltid i pluralis, t. ex. *Me neljä miestä jaksamme kyllä tuon kiven nostaa*: vi fyra män orka nog lyfta den der stenen; *Näiltä kymmeneltä isännältä ei ole apua odottamista*: af dessa tio husbönder kan man ej vänta sig någon hjälp; *Noista parista*

verkakynärästä ei tule takkia; Samoilla parilla markalla ostin kirjan.

Anm. 4. Om substantivet föregår räkneorden, ställes det i pluralis, t. ex. *Lapsia on talossa neljä tai viisi*: i gården finnas 4 eller 5 barn; *Miehiä tulee tuolla kumminkin kymmenen*: åtminstone 10 män komma der; *Tulkoon miehiä vaikka kolme, kyllä tämä poika voittaa.*

§ 18. Då ett **ensamt** nomen appellativum i svenskan utgör attribut till ett nomen proprium, som benämner ett **lifegande** föremål, böjes detta attribut ej i finskan; utmärker propriet deremot ett **liflost** föremål, står det i finskan i genitivus och det svenska attributet utgör i finskan hufvudordet, t. ex. *Keisari Aleksanterin hallitessa lakkautettiin orjuus Wenäjällä*: under kejsar Alexanders regering upphäfdes lifegenskapen i Ryssland; *Lapsi kuoli torppari Ykköseltä*: torparen Y:s barn afled; *Helsingin kaupungista pääsee rautatiellä likelle Päijänteen järveä*: ifrån staden Helsingfors kommer man på jernväg nära till sjön Päjäne; *Minä kävin viime suvena Ranskan ja Saksan mailla*: jag besökte sednaste sommar länderna Frankrike och Tyskland.

Anm. 1. a) Om **appellativet** är ett sammansatt ord och propriet benämner ett liflost föremål, förblifver appellativet ofta **äfven** i finskan attribut och böjes i likhet med propriet, t. ex. *Pääkaupungissa Helsingissä on Suomen yliopisto*: i hufvudstaden Helsingfors finnes Finlands universitet; *Kaup-pakaupungissa Raahessa on laivasto viimeisinä vuosina melkoisesti enentynyt*; *Tulin Helsinkiin höyrylaivalla Auralla*. — b) Benämner propriet åter ett lifegande väsende, kan det sammansatta appellativet böjas eller förblifva oböjdt, t. ex. *Myin taloni lautamiehelle Pynnöselle* l. *lautamies Pynnöselle*: jag sålde min gård åt nämndeman P.; *Sem-*

moinen käsky tuli maaherralta (l. maaherra) Carpelanilta; Arkkipiispa Tengströmin perheessä oli Runeberg koti-opettajana. — c) I likhet med de sammansatta appellativerna böjas äfven alla härledda appellativer på *-nen*, t. ex. *Kirjoitin kirjeen talolliselle Hänniselle, tilalliselle Pohjalalle, itselliselle Mäkelälle*: jag skref ett bref till gårds-garen H., till hemmansegaren P., till inhyseskarlen M.

Anm. 2. a) Då ett nomen **proprium** och **appellativum** förekomma tillsammans i en sats, hvilat **tonvigten** alltid på det **föregående** ordet. I enlighet härmed kan ett **proprium**, som benämner ett **lifegande** väsende, stundom ställas **före** eller **efter** appellativet. Sålunda säger man *Tuomas piispa*, då man ibland biskoparnes antal vill framhålla den under namn af **Thomas** kände; men deremot *piispa Tuomas*, då ibland de med namnet Thomas benämnde **biskopen** med detta namn utmärkes. Härvid böjes endast det sednare ordet. — b) Åtskilliga **propria** åter, hvilka benämna **liflösa** föremål, sammansmälta med appellativet till ett sammansatt ord, t. ex. *Rhein-virran varret ovat ihanat*: stränderna af floden Rhen äro intagande; *Oletko kuullut Peipos-järven toista nimeä*: har du hört det andra namnet på sjön Peipus; *Linnæa-kukan nimi muistuttaa mainiosta miehestä*; *Xenophon kertoo Anabasis-kirjassaan Hellenien palausretkestä*; *Tulin Helsingin Suome-laivalla*. — Beslägtadt härmed säges: *Mikä „kirja“-sanan alkumerkitys on*: hvilken är grundbetydelsen af ordet kirja; *Lauseen loppu osoitetaan „piste“-merkillä m. fl.* — c) I alla dessa fall kunna äfven „*nimeltä*“ och „*niminen*“ användas, jmf. § 19 B) anm. 4.

§ 19. Om det såsom attribut stående **appellativet** är närmare **bestämt** af

A) en **genitivus** eller en **suffix**, böjes det i likhet med **propriet**, t. ex. *Turun piispan Agrikolan suomalainen aapiskirja on kirjallisuutemme esikoinen*: Åbo-biskopen Agrikolas fin-

ska ABC-bok är förstlingen af vår litteratur; *Ruotsin kaupungissa Kalmarissa solmittiin mainio liitto*: i staden Kalmar i Sverige ingicks ett berömdt förbund; *Meillä on suuri aarre kansallisrunossamme Kalevalassa*; *Franzén ei saanut kuolla synnyinmaassansa Suomessa*.

Anm. Om attributet står såsom bestämning till ortsnamn, kunna inre lokalkasus användas såsom bestämningar till motsvarande yttre i de fall, då det finska språkbruket med yttre lokalkasus uttrycker samma begrepp, som vanligtvis genom inre lokalkasus angifvas. T. ex. *Kävin huvikseni Suomen vilkkaassa tehdaskaupungissa Tampereella*: jag besökte för mitt nöje Finlands lifliga fabriksstad Tammerfors (eg. orten *invid* forsen med detta namn); *Ylioppilas lähti kotipitäjänsä Walkjärvelle*: studenten begaf sig till sin hemsocken Walkjärvi (eg. orten vid Walkjärvi sjö).

B) ett **adjectivum**, sättes appellativet såsom attribut till ett proprium, som benämner ett lifvande väsende, men står såsom hufvudord vid de propria, hvilka namngifva liflösa föremål, hvarvid dessa propria stå i genitivus (jmf. § 18), t. ex. *Kalevalan runot onnettomasta uroosta Kullervosta ovat ylen ihanat*: sångerna i Kalevala om den olyckliga hjelten Kullervo äro särdeles sköna; *Jalon runoilian Runebergin nimi ei Suomessa ikänä kuole*: den stora skalden Runebergs namn skall aldrig dö i Finland; *Mahtavassa Parisin kaupungissa on monta vallankumousta tapahtunut*: i den mäktiga staden Paris hafva många revolutioner inträffat; *Kauniille Imatran koskelle tulvaa joka vuosi katselioita*.

Anm. 1. Anm. 1 i § 18 finner äfven här sin tillämpning.

Anm. 2. I några fall kan appellativet samman-smälta så med ett proprium, som benämner ett lif-egande väsende, att det förblifver oböjdt och adjektivt böjes då i enlighet med propriet, t. ex. *Mai-niolla kuningas Gustav Waasalla oli epäuuloo Suomalaisia kohtaan*: den berömde konung Gustaf Wasa hyste misstro till Finnarne; *Älä sytä nuorta tuomari Tuomosta, sillä syy on sinun omasi!* — Detta inträffar isynnerhet vid de i enlighet med svenskan konstruerade orden *herra, rouva, neiti* m. fl., t. ex. *Minä näin vanhan herra (rouva) Makkosen, nuoren neiti Leinosen* m. m.

Anm. 3. Då **förnamn** förekomma tillika med tillnamnet, böjas dessa ej, t. ex. *Palkinto annettiin tilanhaltialle Antti Juho Eroselle*: en belöning tilldelades hemmansegaren A. J. Eronen; *Kauppa-miehelle Herra Lauri Köyrylle Helsinkiin* (utanskrift på bref). — I likhet härmed säges om **regerande personer** *Gustav Adolfin nimi on kaikille rakas*: G. A:s namn är kärt för alla; *Kaarlo Yhdennentoista ansiot ovat suuret*: Karl den XI:s förtjenster äro stora; *Aleksanteri suuren toimet ovat paljon vaikuttaneet mailman menoon*.

Anm. 4. För att undvika böjningen af nomina propria användas ofta *nimeltä* och adjektivt *niminen* med nominativ, t. ex. *Turussa pystytettiin muistopatsas kuuluisalle professorille nimeltä Porthan l. Porthan nimiselle professorille* (i st. f. kuuluisalle professorille Porthanille): i Åbo upprestes en minnesvård åt den berömda prof. Porthan; *Suomen urhoolliset sotilaat rakensivat kuulain viuhuessa sillan Lech-nimisen virran yli*: de modiga finska krigarne uppförde under kulornas hvin en brygga öfver floden Lech.

d) Appositionen.

§ 20. Appositionens kasus i finskan är **essivus**, t. ex. *Minkä nuorena oppii, sen vanhana muistaa*: hvad man lär sig såsom ung, det minnes man såsom gammal (ordspr.); *Poikana*

minä hänen jo tunsin: jag kände honom redan, då jag var gosse; *Minä tunsin hänen jo poikana*: jag kände honom redan såsom gosse (då han var gosse); *Akka mies asehetonna* (ordspr.); *Hänessä oli jo poikana taipumus miettiväisyyteen*; *Minulla oli holhojana paljo vaivaa sinusta*: jag hade såsom förmyndare mycket besvär af dig; *Minun täytyi jo lapsena jättää kotini*.

Anm. 1. Essiven såsom apposition i finskan kan hänföra sig **endast** till satsens **subjekt** och **objekt** äfvensom till **inessivus** och **adessivus** vid verbet *olla* och **genit.** vid de **impersonella** verberna (jmf. § 29), hvilka kasus i dessa fall angifva föremålet, hvarom något utsäges, jmf. exx. i §. — Deremot är det ej rätt att säga: *Tämä palkka maksetaan minulle tuomarina*, *Neuvoa kysyttiin minulta pappina* m. fl., utan i essivens ställe måste någon **omskrifning** ega rum, ss. *Palkka maksettiin minulle, kun olin tuomarina (pappina)* eller dyl.

Anm. 2. Essivus såsom apposition står ofta i **singularis**, ehuru den hänför sig till ett ord, som står i pluralis, t. ex. *Mihinkä nyt nün iloisenä juoksette*; *Miehet kävelevät tuolla hyvin surullisena*. Jmf. § 39, I, anm. 3.

Anm. 3. I enlighet med sin grundbetydelse angifver essivus såsom apposition en **egenskap** eller ett **tillstånd** såsom något **tillfälligt**, under en viss tid hos ett föremål förekommande. Jmf. exx. i regeln. — Man har dock isynnerhet i **poesi** begynt använda essivus såsom apposition i mycket vidsträcktare betydelse, t. ex. *Isänmaan ystäväenä tulee sinun kaimissa valvoa isänmaan parasta: om du är en fosterlandsvän (l. emedan du är en fosterlandsvän), bör du i allt bevaka fosterlandets intressen*; *Tulin kukkana (lik en blomma) kotihin, ilona (såsom sjelfva glädjen) ison pihoille* (Kal. IV: 157 f.).

e) Öfriga kasusförhållanden.

Nominativus.

§ 21. **Nominativus** användes vid tilltal alltid och vid utrop utan interjektion, t. ex. *Tulleppas poikaseni tänne*: kom hit min lilla gosse; *Voi veikkoset, mikä nyt auttaa*: ack bröder, hvad står nu att göra; *Poika hoi!* hör hit gosse; *Mieletön, mitä lörpöttelee*: hör på den fjollan, hvad hon sladdrar!

Anm. Nominativus såsom subjekt, predikatsfyllnad och objekt är redan i det föregående behandlad.

§ 22. Nominativus i förening med ett nomen i någon lokalkasus eller i essivus står ofta såsom bestämning till satsens subjekt. (**Nominativus absolutus**). I svenskan ställes vanligtvis prepositionen med framför denna nominativus, t. ex. *Hevonen juoksee pää pystyssä*: hästen springer med hufvudet upprätt (eg. i upprättstående ställning); *Ei vahinko tule kello kaulassa*: skadan kommer ej med klocka om halsen (ordspr.); *Puu kaatui tyvi ilmaan, latva maahan*: trädet föll ned med stammen uppåt, toppen i marken; *Mies mieltii pää kallellansa*: mannen öfverlägger med hufvudet på sned; *Talonpoika makaa mättäällä pää paljaana*. — I dylika fall användes äfven en **partitivus absolutus**. Jmf. § 25.

Anm. 1. Nomin. absolutus utgör egentligen subjekt uti en sats, som antingen är samordnad med den sats, der hufvudsubjektet förekommer, eller såsom relativ bisats densamma underordnad. Sålunda är *Hevonen juoksee pää pystyssä* en förkortning af *hevonen juoksee ja sen pää on pystyssä* eller *hevonen, jonka pää on pystyssä, juoksee*; *puu kaatuu*

latva maahan en förkortning af *puu kaatuu ja sen latva menee (joutuu) maahan*.

Anm. 2. Vid det s. k. **passivet** kan nomin. absol. utgöra bestämning till **objektet**, t. ex. *Kotka ammuttiin kala suussa*: man sköt örnen, som hade en fisk i munnen; *Sauna rakettiin seinät puusta, lattia kivistä*: en badstuga uppfördes med väggar af träd och golf af sten; *Puu kaadettiin latva järveen*. — I **poesi** anträffas nomin. abs. understundom äfven såsom bestämning till objektet i en **aktiv sats**, t. ex. *Laittoi miehet miekka vyölle, kaunot kassara olalle*: han försedde männen med svärd vid bältet, tärnorna med qvistyxa på axeln (Kal. XXXI, 47 f.).

Anm. 3. Om nominativus absol. skulle förekomma såsom bestämning till subjektet i en oförkortad attsats, bibehålles den äfven, om attsatsen förkortas, t. ex. *Minä näen veljeni tuolla kävelevän pää kallellansa*: jag ser min broder der vandra med hufvudet på sned (= *näen, että veljeni tuolla kävelee pää kallellansa*). Man säger ej: *Minä näen veljeni pää kallellansa*. — *Äiti antoi lapsen istua veitsi kädessä lattialla*: modren tillät att barnet satt på golfvet med knif i handen; *Kiellä häntä menemästä pippu suussa papin luoksi!*

Anm. 4. En med nom. abs. beslägtad form är nominativen af tidsorden framför adverbierna *sitten* och *takaperin*, t. ex. *Minä tulin viikko sitten kaupunkiin*: jag kom för en vecka sedan till staden; *Isäni kuoli viisi vuotta takaperin*: min fader dog för fem år sedan.

Partitivus.

§ 23. Det ord, som i finskan står i **partitivus**, betecknar det **totala**, d. v. s. begreppets **hela omfång**, i motsats till det **utsatta** eller **underförstådda partitiv-ordet**, som angifver en **del** af detta omfång, t. ex. *Joukko ihmisiä*: en **hop** sådana, hvilka alla benämnas **menniskor**; *Naula lihaa*: ett **skålpund** af det ämne, hvars

gemensamma namn är **kött**; *Viisi veljeä*, fem bröder; deremot *viisi veljistä*: fem af ett **bestämmt** antal bröder. (Jmf. § 32 XI).

Anm. 1. De fall, i hvilka partitiven står såsom subjekt, predikat och objekt hafva redan blifvit behandlade i det föregående.

Anm. 2. a) Partitivens **grundbetydelse**, som ursprungligen varit en „rörelse ifrån det inre“ af ett föremål, har fullständigt bibehållit sig i några adverbialt använda ord, såsom *Kotoa*: hemifrån; *Ulkoa*: utifrån; *Kaukaa*: långtifrån; *Takaa*: bakifrån; *Tyköä* l. *luota*: ifrån (närheten af) m. m., t. ex. *Minä tulen ulkoa*; *Kaukaa sinä olet kerjennytkin tänäpäinä*. — b) En derifrån härledd betydelse af **grund** (jmf. om Elat. § 32, XIII) förekommer i sådana uttryck som: *Vanhuuttansa hän mitättömiä jaarittelee*: han pladdrar bagateller af ålderdomssvagheter; *Köyhyyttänsä hän huonoissa vaatteissa käy*: till följe af sin fattigdom går han klädd i dåliga kläder; *Pahuuttansa poika itkee*: af odygd l. ondska gråter gossen; *Voimaansa hyljekin kivelle nousee*: i enlighet med sin styrka uppstiger också skälen på stenen (d. ä. hvar och en gör så godt han kan), ordspr. — c) En annan på grundbetydelsen beroende användning har partitiven i sådana uttryck som: *sukua, syntyä, alkua, kotoperää* m. fl., äfvensom superlativerna *korkeinta, vähintä* samt adj. *viimeistä*, hvilka vanligast stå tillsammans med suffix, t. ex. *Hän on syntyänsä, sukuansa, kotoperäänsä Suomalainen*: han är Finne i anseende till sin börd, släkt, födelseort; *Tämä puu oli alkuansa aiottu laivan mastoksi*: detta träd var ursprungligen bestämdt till fartygsmast; *Kalassa saat vüpyä korkeintaan kaksi päivää ja sinun täytyy siis viimeistäänkin olla kotona ylihuomenna ja vähintään tuoda kotia sen verta kaloja, kuin kotolaiset syövät*: På fiskerifärden får du dröja högst två dagar och du måste således vara hemma sist i öfvermorgon och hemta hem **minst** så mycket fisk, som de hemmavarande äta. — d) Yttermera användes part. om tid (jmf. om Elat. § 32 II b) i

några uttryck, ss. *Tätä nykyä on suuri puute ruuasta*: nuförtiden (i detta nu) är det stor brist på mat; *Huutakaa yhtä aikaa (haavaa) eläköön*: ropen på en gång lefve; *Kyllä minä tuota pikaa tulen*: nog kommer jag på ögonblicket m. m.

§ 24. **Partitivus** står såsom bestämning till

I. **Nomina quantitatis** (d. ä. nomina, hvilka uttrycka antal, mått och vikt), då de stå i **nominativus, partitivus** eller **accusativus**:

A) **Substantiver**, ss. *joukko*, hop, *parvi*, skock, *pari*, ett par, *kuorma*, lass, *penikulma*, mil, *virsta*, verst, *syli*, famn, *kyynärä*, aln, *tynnyri*, tunna, *kappa*, kappe, *kannu*, kanna, *tuoppi*, stop, *leiviskä*, lispund, *naula*, skålpund m. fl. T. ex. *Naapurilla on iso joukko rahaa lainassa*: grannen har en stor summa penningar utlånad; *Ostin eilen parin saappaita*: jag köpte i går ett par stöflar (*pari saapasta*: ett par stycken stöflar; jmf. § 17, anm. 1); *Niin vähällä rahasummalla et saa naulaakaan voita*: med en så liten penningesumma får du ej ens ett skålpund smör; *Ennen virsta väärää, kuin vaaksa vaaraa*: hellre en verst krokväg, än ett spann fara (ordspr.); *Jolla on raunio (röse) rahoja, sillä on suova (stack) ystäviä* (ordspr.).

Anm. Om **partitivordet** står i någon annan kasus än de i § angifna och

a) **totalordet** ej har **attribut**, sammansmälter detta totalord med partitivordet till ett **sammansatt** ord, t. ex. *Voinaulasta maksetaan markka* (icke: *naulasta voita*): för ett skålpund smör betalas en mark; *Väkijoukossa on suuri tunko* (icke: *joukossa väikeä*): i en folkskock råder stor trängsel. — Samma konstruktion kan användas äfven då partitivordet står i **nomin.**, **partit.** eller **accus.**, ss. *Osta minullekin voinaula* (eller: *naula voita*); *Näin lintuparven* (l. *parven lintuja*).

b) **totalordet** har **attribut**, rättar sig detta totalord i **kasus** efter partitivordet. Ofta plägar i detta fall totalordet **föregå** och åtskiljas ifrån partitivordet genom ett eller flera ord, t. ex. *Kolmesta naulasta hyvästä voista sain neljä markkaa* l. *Hyvästä voista sain neljä markkaa kolmesta naulasta*: för tre skålpund godt smör erhöill jag fyra mark; *Me ajoimme kaupunkiin kahdella parilla hyvillä hevosilla*: vi körde till staden med två par goda hästar; *Kolme kappaa maltaita menee tynnyriin hyvään sahtiin* l. *Hyvään sahtiin menee tynnyriin kolme kappaa maltaita*. — Jemte denna konstruktion kan **totalordet** äfven stå i **genit.**, om det är ett **kollektivord** eller angifver **rumförhållanden**, t. ex. *Sotamies palvelee ensimmäisessä komppaniassa Suomen kaartissa* eller *Suomen kaartin ensimmäisessä komppaniassa*; *Lönnrot asuu Sammatin kappelissa Karjalohjan pitäjässä Uudenmaan läänissä*, eller *Uudenmaan läänin Karjalohjan pitäjän Sammatin kappelissa*. — **Substantiva capacitatis** på *-llinen* (hvilka uttrycka fullheten af det rum, som det primitiva ordet betecknar) kunna ej bilda sammansättning med totalordet, utan totalordet rättar sig, äfven då det ej har attribut, i kasus efter dessa substantiver, t. ex. *Kannulliseen veteen pannaan naula sokuria*: till en kanna vatten sättes ett skålpund socker; *Pesällisestä puista ei kylmä huone lämpää*: med en brasa ved blir ett kallt rum ej uppvärmdt.

B) Substantivt nyttjade **adjektiver** och **adverbier**, t. ex. *Hänellä on paljo (runsaasti, yltäkyllin) rahaa, mutta vähä järkeä*: han har mycket (rikligt, öfverflödigt) penningar, men litet förstånd; *Täällä on juuri kohtuullisesti (mättligt) väkeä*; *Kuka teistä enemmän kaloja sai, kuka kiiskiä vähemmän*: hvem af eder fick mest fisk, hvem minst girsar? *Minä olin ison aikaa matkalla, sillä kaiken yötä (hela natten) esti pimeä minua kulkemasta*.

Anm. 1. Några pronomina och adjektiver antaga äfven då de stå i någon lokalkasus eller translativus substantiv natur och stå tillsammans med partitivus, såsom: *Tällä (sillä, toisella, edellisellä) kertaa*; *täksi, siksi, toiseksi kertaa*; *tällä (sillä, millä) tapaa (aikaa)*; *muutamaksi päivää, aikaa*; *vähäksi aikaa m. m.* Jmf. § 16, anm. 1.

Anm. 2. Adjektivet *täysi* (full) står i nomin. och essivus tillsammans med partit., t. ex. *Astia on vettä täysi* l. *täynnä*: kärlet är fullt med vatten; *Kappa on täpötäynnä marjoja*: kappen är öfverfylld med bär. — Ofta behandlas *täysi* i finskan såsom substantivum, t. ex. *Minulla on pivon täysi (= pivollinen) marjoja*; *Purret tuovat täytensä rahoja, alustansa aarteita*: fartygen hemta full last med penningar, skatter så mycket som lastrummet inrymmer (Kal. XXXIX: 189 f.); *Pane amme vettä täyteen*: fyll karet med vatten!

C) **Kardinala räkneorden och bråktalen**, t. ex. *Kaksi veljeä*: två bröder; *Viisi sista*: fem systrar; *Kolme kymmentä*: tre tior (= trettio); *Kuudennes penikulmaa*: en sjette-dels mil; *Seitsemän kahdeksannesta vuotta*: sju åttendedels år. Jmf. § 17.

Anm. 1. a) Det svenska „öfver ett visst antal“ uttryckes i finskan genom omskrifning, hvarvid ett ordinalt räkneord angifver den enhet, det tiotal, hundratal m. m., som närmast följer på den redan uppnådda enheten, tiotalet, hundratalet m. m. Sålunda heter: *Strömning fångades öfver två tunnor: silakoita saatiin kolmatta tynnyriä* (icke: *yli kahden tynnyrin*); *Der funnos öfver två hundra man: siellä oli kolmatta sataa miestä*; *Barnet är redan öfver två år: lapsi on jo kolmannella vuodella* eller *käy jo kolmatta (vuotta)*; *I striden föllo öfver tre tusen man: tappelussa kaatui neljättä tuhatta miestä*; *Jag har 3 kappar öfver en tunna korn till salu: Minulla on myytävänä kauroja kolme kappaa toista tynnyriä*. — Deremot säges: *Yhdellä tynnyrillä kolmella kapalla kauroilla olen tytytväinen*

(jmf. I, anm. b). — b) På samma sätt uttryckas **talen emellan** de jemna **tiotalen**, t. ex. *yksitoista*: 11 (eg. *yksi toista kymmentä*: en på det andra tiotalet); *neljäviidettä*: 45; *yhdeksän-yhdeksättä*: 89; *viideskolmatta*: den tjugufemte; *kahdeksas-kuudetta*: den 58:de. — Vid böjningen af räkneorden blir **partitiven**, som angifver tiotalet, **oböjd**, t. ex. *Tulen toimeen viidellä kolmatta markalla*: jag kommer tillrätta med 25 mark; *Kolmesta kymmenettä kyynärästä* (af 93 alnar) *tulee iso purje* (*kolmesta kymmenestä kyynärästä*: af 30 alnar, jmf. § 17). — Dessa tal kunna äfven återgifvas på samma sätt som i svenskan, t. ex. *kaksikymmentä kaksi*: 22; *kahdeksankymmentä kolme*: 83; *Hevonen myytiin yhdeksään kymmeneen viiteen markkaan*: hästen såldes till 95 mark.

Anm. 2. Bråktalens

1) **Nämnare** uttryckes genom ett ifrån kardinaltalen bildadt ord på *-nes* eller genom **ordningstalen** i förning med ordet *osa*, t. ex. *Kuudennes* eller *kuudes osa*: en sjettedel; *Kaksitoistanes* l. *kahdestoista osa*: en tolfte del; *sadannes* l. *sadas osa*: en hundraedel.

2) **Täljare** a) utsättes **icke**, om den utgöres af **enheten**, jmf. exx. i 1); b) återgifves i andra fall med **kardinaltalen**, hvarvid **nämnaren** i enlighet med § står i **partit.**, t. ex. *Kolme kuudennesta* l. *kuudetta osaa*: tre sjettedelar; *viisi kaksikymmenestä* l. *kahdetta kymmenettä osaa*: $\frac{5}{20}$. — **Totalordet** rättar sig i kasus efter bråktalet, om bråktalet ej står i nominativus eller accusativus, t. ex. *Kahdella kolmanneksella markalla* (med $\frac{2}{3}$ mark) *saapi tänäpäinä voinaulan*; *Yhdeksästä kymmeneksestä* l. *kymmenenestä osasta* ($\frac{9}{10}$) *talosta maksettiin kymmenen tuhatta markkaa*; *Jos kolmesta toista neljätoistaneksestä* (l. *neljästätoista osasta*) *laidavasta maksetaan sata tuhatta markkaa, paljoko maksetaan viidestä yksitoistaneksestä?*

Anm. 3. Många dialekter och skriftställare sätta vid „nomina quantitatis“ totalordet i partitivus äfven då partitivordet ej står i nomin., partit. eller accus.,

t. ex. *Kahdesta naulasta puhdasta hopeata saadaan koko joukko markkoja; Kolmeen neljänneeseen laivaa meni 10000 markkaa; Hän eli päivän kahdella kolmatta osalla leipää m. m.*

II. Komparativer,

A) för att angifva det föremål, hos hvilket adjektivets egenskap förekommer i mindre grad än hos det föremål, till hvilket komparativen utgör bestämning. (**Partitivus comparationis**). Partitiven ställes då helst **framför** komparativen, t. ex. *Mieli markkoja parempi, toimi töitä kallihimpi*: förstånd är bättre än penningar, klokhed af högre värde än arbete (ordspr.); *Isä eli äitiä vanhemmaksi*: fadren uppnådde en högre ålder än modren; *Vesi pysyi yhä siltaa ylempänä*: vattnet stod fortfarande högre än bron; *Tämä puhe koski hänenkin kiveä kovemman sydämeensä*. — Satsers af detta slag kunna äfven återgifvas på samma sätt som i svenskan, så att jemförelsepartikeln „*kuin*“ **utsättes**, t. ex. *Mieli on parempi kuin markat; Isä eli vanhemmaksi kuin äiti (oli) m. m.*

Anm. 1. **Kuin måste utsättas**, a) Om satsens **predikat** hänför sig till **hvardera** af de jemförda föremålen, t. ex. *Minä olen asunut suuremmissakin huoneissa kuin näissä*: jag har bott i större rum än dessa (i hvilka jag äfven bott eller nu bor); men: *Minä olen asunut näitä suuremmissa huoneissa*: jag har bott i större rum än dessa äro (utan afseende derpå, huruvida jag bott eller ännu bor äfven i dessa eller icke); *Kyllä minä olen kyntänyt paremmallakin auralla kuin tällä* (med hvilken jag nu plöjer eller förut har plöjt); *Minä en ole komeampaa kaupunkia nähnyt kuin tämän* (som jag nu ser). — b) Om genom användandet af „partitivus comparationis“ **tvetydighet** skulle uppkomma, t. ex. *En ole nähnyt suurempaa kalaa kuin tämä on*:

jag har ej sett en större fisk än denna (*tätä suurempaa kalaa: denna större fisk l. desto större fisk*, jmf. II, B); *En ole koskaan suustasi kuullut viisaampia sanoja kuin nämät ovat*: jag har aldrig hört af din mun klokare ord än dessa (*näitä viisaampia sanoja: dessa klokare ord*). — c) Om genom sammanträffandet af flera partitiver **konstruktionen** blefve för tung, t. ex. *En tunne iloisempaa ihmistä kuin hän on*: jag känner ej en gladare person än han är, (icke: *häntä iloisempaa ihmistä*); *Edellinen virsi on kuutta värsyä* (jmf. II, B) *pidempi kuin jälkimäinen* (icke: *edellinen virsi on jälkimäistä kuutta värsyä pidempi*).

Anm. 2. Ett föremål jemföres understundom med sig sjelft under en annan tid, t. ex. *Hän on entistänsä terveempi*: han är friskare än förr (eg. än sitt förra); *Kirkko on muinaistansa korkeampi*: kyrkan är högre än fordom (eg. än sitt fordna); *Isä on eilistänsä surullisempi*: fadren är sorgsnare än i går; *Pian pääsi terveheksi, ehommaksi entistänsä, paremmaksi tuonnoistansa* (Kal. IX: 549 ff.).

B) För att närmare angifva, i huru mycket högre grad en egenskap förekommer hos det ena föremålet än hos det andra. (**Partitivus mensurae**). T. ex. *Torni on viittä sylvä korkeampi kuin kirkko*: tornet är fem famnar högre än kyrkan; *Sinä olet paljoa vanhempi kuin minä*: du är mycket äldre än jag; *Tämä tie on vähäistä pidempi kuin tuo toinen*; *Mitä (kuta, jota) pikemmin tulet, sitä parempi*: ju snarare du kommer, desto bättre; *Jota koulu kovempi, sitä pappi parempi* (ordspr.). — En dylik partitivus förekommer äfven vid praepositionerna *ennen* och *jälkeen*, t. ex. *Vuotta ennen Kristuksen syntymää*: ett år före Kristi födelse; *Vähää jälkeen joulun*: litet efter jul.

Anm. 1. Jemte „partitivus mensurae“ kan af några adjektiver och pronominer äfven instruktivus an-

vändas, t. ex. *Paljon parempi, vähän pienempi, sen pahempi, tämän ikävämpi* m. fl. — **Dialektvis** användes i stället för denna partitivus äfven **accusativus**, t. ex. *Minä olen sinua kaksi kertaa vanhempi*: jag är dubbelt äldre än du; *Isä on kyynärän pidempi kuin lapsi*.

Anm. 2. Äfven vid adjektiva i **positivus** användes **dialektvis** partitivus mensuræ, t. ex. *Puu on kolmea sylvä pitkä; Kaivo on kymmentä kyynärää syvä; Naula on tuumaa paksu*.

III. **Interjektioner**, vid **utrop**, t. ex. *Kah kummaa, voi merkillistä*: kors så förunderligt; *Voi noita ämmä-riepuja*: o dessa stackars gummor; *Hyi semmoisia poikia*: fy sådana gossar; *Ai sydäntäni*: ack mitt hjerta!

§ 25. **Partitivus absolutus** förekommer understundom såsom bestämning till subjektet på samma sätt som nominativus absolutus (§ 22), dock med den skilnad i betydelsen, som partitivens natur förutsätter, t. ex. *Mustalaiset kulkevat useita kymmenkuntia parvessa*: zigenarne färdas flera tiotal i skocken; *Tuossa juoppo hoi-pertelee verta kasvoissa, likaa vaatteissa; Talonpoika pöyhistelee piippu suussa, kolikoita taskussa*: bonden stoltserar med pipa i munnen och penningar i fickan.

Anm. Anmärkningarna till § 22 ega äfven här sin tillämpning.

Genitivus.

§ 26. **Genitivus** i finskan användes både såsom genitivus **subjectivus** och **objectivus**, t. ex. *Riemu on rauhan tytär*: fröjden är fridens dotter (ordspr.); *Raha rikkahan Jumala, uni köyhän kestopito*: penningen är den rikes Gud,

sömnen den fattiges gästabad (ordspr.); *Rahan himo on yleinen*: begäret efter penningar (penningebegäret) är allmänt; *Ruuan puute on kova*: bristen på mat är svår; *Palkan toivo kehoittaa työhön*: hoppet om lön uppmanar till arbete; *Jumalan pelko* (fruktan för Gud, gudsfruktan) *on viisauden alku*.

Anm. 1. Genitivus subjectivus uttrycker egaren till hufvudordets innehåll, genitivus objectivus föremålet för hufvudordets begrepp.

Anm. 2. a) Genitivus objectivus i finskan plägar i svenskan nästan alltid omskrivas genom praeposition och nominativus af ett nomen eller sammansmälta med hufvudordet till ett sammansatt ord, jmf. de 4 sista exx. i §. — b) En dylik omskrifning förekommer äfven understundom vid återgifvandet af genit. subjectivus i finskan, t. ex. *Pitäjän nimismies*: länsman i socken; *Kirjeen päällekirjoitus*: ofvanskriften på ett bref; *Vuoren kukkula*: toppen af ett berg. — c) Om ett substantivum i finskan har såsom bestämning både genit. subjectivus och objectivus, bildas af den sednare och hufvudordet ett sammansatt ord, t. ex. *Sotilaan kunnianhimo*: krigarens begär efter ära (ärelystnad); *Köyhien ruuanpuute*: de fattiges brist på mat.

Anm. 3. För att icke förvexlas med genit. subjectivus utbytes i finskan genitivus objectivus emot någon annan kasus eller uttryckes genom omskrifning. *Jumalan rakkaus* betyder sålunda den kärlek Gud hyser, *rakkaus Jumalaan* l. *Jumalaa kohtaan*: den kärlek någon hyser till Gud; *Pojan toivo*: det hopp gossen har, *toivo pojasta* l. *pojan suhteen*: det hopp andra hafva om gossen.

Anm. 4. Om ett substantivum är bestämdt både genom ett **adjectivum** och en **genit.**, plägar **genit.** vanligen **föregå** adjectivet, såvida den ej tillsammans med hufvudordet uttrycker ett **gemensamt begrepp**, t. ex. *Talon vanha isäntä asuu tuvassa*: gårdens gamla värd (som förut varit husbonde på gården)

bor i stugan, men *vanha talon isäntä*: en gammal gårdsvärd (som engång varit husbonde på någon gård); *Upsalan vanha kaupunki*: det gamla Upsala (der U. förut varit bygdt), men *vanha Upsalan kaupunki*: den gamla staden U. (åt nuvarande U. tilldelas epitetet gammal); likaså *Helsingin vanha kaupunki*: Gammelstaden vid Helsingfors; *Suuri suolan rae*: ett stort saltkorn; *Hyöty on mailman mahtava hallitsia*; *Hän on mainio vankien vartia*.

Anm. 5. a) Då adjectiva, hvilka angifva **ort, land, folk** eller **person**, i svenskan äro attributer till substantiva, återgifvas de i finskan med genitivus af det motsvarande substantivet, t. ex. en **Björneborgsk** handlande: *eräs Porin kauppa mies*, ett **äländskt** skepp: *Ahvenanmaan laiva*, det **finska** språket: *Suomen kieli*, den **ryska** gränsen: *Wenäjän raja*, det **danska** riket: *Tanskan valtakunta*, den **preussiske** konungen: *Preussin kuningas*, den **svenska** adeln: *Ruotsin aatelisto*, det **Fersenska** mordet: *Fersenin murha*, de **Napoleonska** krigen: *Napoleonin sodat*. — b) Deremot betyder *Tanskalainen kuningas*: en ifrån Danmark härstammande konung; *Helsingin suomalaiset asukkaat*: de finska talande invånarne i Helsingfors. — c) Äfven af några andra substantiver plägar genit. användas, då konstruktionen med det motsvarande adjectivet skulle förefalla alltför tung, t. ex. *Immen kainous*: **jungfrulig blygsamhet**; *Hänellä ei ole ihmisen tunteita*: han har ej **menskliga känslor**; *Nuoruuden into* (hans **ungdomliga** ifver) *saattoi hänen väsymättömiin ponnistuksiin*.

Anm. 6. Genitivus i finskan användes ofta, isynnerhet i ordspråk, såsom bestämning till **adjectiva**, t. ex. *Kylän vireä*, *kodin laiska*: den, som flitigt går på besök, är lat hemma (ordspr.); *Ei ole kirkon kaunis kaikkein kaunis*: den, som är vacker i kyrkkläder, är ej derföre vacker i allas ögon (ordspr.); *Muiden musta minun mieluinen*.

§ 27. I stället för genitivus af personalpronominerna, då de bestämna substantiver, användas i finskan **suffixerna**, hvilka motsvara

pronomina possessiva i andra språk. Genitivus af 3:dje persons pronomen utsättes dock jemte suffixen regelrätt, om pronominet ej har afseende på satsens subjekt. Hvilar **tonvigten** på pronominet, utsättes äfven genitivus af de öfriga pronominerna, t. ex. *Minä sain kirjani kotiin*: jag fick hem mina böcker; *Myittekö talonne*: sålden I eder gård; *Hän sai jo rahansa*: han erhöll redan sina penningar; *Talon omistaja tuli höyrylaivalla kaupunkiin, ja rengit toivat hänen hevonsensa jälkeensä*: gårdsegaren kom på ångbåt till staden och drängarne hemtade efteråt hans hästar (*rengit toivat hevonsensa*: drängarne hemtade sina hästar); *Otitko rahat minun kukkarostani*: tog du penningarne ifrån **min** börs? *Minä otin minun osani, mutta hän ei ottanutkaan hänen osaansa*: jag tog **min** del, men han tog ej **sin** del. — För att undvika tvetydighet säges dock hellre här: *omaa osaansa*, och likaså: *Päällikkö ei säälinyt omaa eikä sotamiesten henkeä*: anföraren skonade hvarken **sitt** eller soldaternas lif.

Anm. 1. Då ett nomen bestämmes a) af flera personalpronomina, rättar sig suffixen efter det **sista** pronominet, t. ex. *Minun ja sinun kirjasi*: min och din bok, men *Sinun ja minun kirjani*; *Poika hävitti meidän ja oman* (jmf. exx. i §) *talonsa*; *Teidän ja meidän tarpeemme ovat suuret*; — b) Af ett personalpronomen samt af ett substantivum, **ute** **lemnas** suffixen, om **substantivet** utgör den **sednare** bestämningen, t. ex. *Teidän ja Mikon isännän vene* (men *Mikon isännän ja teidän veneenne*). — c) Suffixen för första och andra pers. plur. utelemnas derjemte, om *meidän* och *teidän* ej uttrycka egaren, utan **stället**, hvarest den talande eller tilltalade bor, t. ex. *Onko teidän isäntä kotona*: är eder (gårds) husbonde hemma; *Meidän metsässä*

on hyviä mastopuita: i vår (gårds) skog finnas goda mastträd; *Meidän maassa on paljo köyhiä*: i vårt land (i det land der den talande bor) finnes mycket fattiga.

Anm. 2. Genit. af personalpronomina utsättes alltid såsom **predikatsfyllnad** till verbet *olla*, t. ex. *Tämä kirja on minun*: denna bok är **min**; *Nämät pellot ovat teidän*: dessa åkrar äro **edra**.

Anm. 3. a) Suffixen kan äfven hänföra sig till en i satsen stående **adessivus** vid *olla* äfvensom till **genitiven** vid de **impersonella talesätten** (jmf. § 29), hvilka kasus i dessa fall angifva personen, om hvilken något utsäges, t. ex. *Itsekullakin on oma luontonsa*: enhvar har sin egen natur; *Isännällä on omat ajatuksensa asiasta*; *Rikkaan tulee oikein käyttää rahojansa*: den rike bör rätt använda sina penningar; *Päällekkantajan on vaatimus sanoa syynsä*: åklagaren måste angifva sina skäl; *Talon oli veronsa maksaminen ahneelle herralle*; *Omansa kunkin hyvä, sammakonkin nuijapää*: en hvar tycker om sitt eget, också grodan om sin unge (ordspr.). — b) Understundom användes suffixen äfven i **allmänna sentenser** utan att något ord, hvarpå suffixen har afseende, är utsatt, t. ex. *Ajatuksisensa istuminen on tavallista*: att sitta försänkt i sina tankar är vanligt; *Veljeensä vihastuminen on hirmuista*: att vredgas på sin broder är gruffigt. — Om suffixen vid komitat. jmf. § 41, anm. 4.

§ 28. **Genitivus** af nomina **propria** sättes ofta vid nomina appellativa, hvilka benämna **liflösa** föremål, för att närmare bestämma dessa i anseende till **namnet**. (**Genitivus definitivus**). Jmf. § 18. T. ex. *Helsingin kaupunki*: staden Helsingfors; *Mynämäen pitäjä*: Wirmo socken; *Loimaan kylä*, *Tornion joki*, *Elben virta* m. fl. — På samma sätt säges äfven *ystävän nimi on rakas*: namnet **vän** är kärt; *Maan käsité on avara*: begreppet *maa* (i finskan) är vidsträckt.

§ 29. Genitivus subjectivus användes vid **impersonella talesätt** för att uttrycka det föremål, hvarom i satsen något utsäges. Det motsvarande ordet i svenskan är vanligtvis satsens subjekt, t. ex. *Pojan tulee (pitää, täytyy) totella*: gossen bör (måste) lyda (lydandet utgör gossens böra, måsta); *Kyllä köyhän káskee elää*: nog är det svårt för den fattige att lefva; *Lapsen on vanhempiansa totteleminen*: barnet bör lyda sina föräldrar; *Minun on nälkä (jano, vilu, kiire, ikävä m. m.)*: jag är hungrig (törstig, fryser, har brådt om, ledsamt m. m.); *Minun on hyvä (paha) olla*: jag har godt (illa) att vara; *Minun on oikeus (velvollisuus, lupa) tehdä sitä*; *Minun tulee nälkä, jano m. m.*: jag blir hungrig, törstig; *Minun tulee paha olla*: jag börjar känna obehag.

Anm. 1. De impersonella talesätt, vid hvilka den i § omnämnda genitiven användes, utgöras dels af de **rent impersonella** verberna *tulee, pitää, täytyy, tarvitsee, sopii, kelpaa, káskee*, dels af verbet *olla* (understundom äfven *tulla*) i förening med **substantiver, substantivt nyttjade adjektiver och nominalmodi**, hvilka uttrycka **inre eller yttre känsla, pligt, rättighet, nödvändighet** m. m. Jmf. exx. i §. — Jemte genit. kan vid några af dessa talesätt äfven **adess.** användas. Jmf. § 34, 7, anm. 2.

Anm. 2. I åtskilliga talesätt förekommer genit. för att uttrycka det aflägsnare objektet, såsom *Ruoka tekee sairaan paha*: maten bekommer den sjuke illa; *Mitä pojan tekee*: hvad vill man göra med gossen? *Mitä hän sinun teki*: hvad gjorde han (för ondt) åt dig? *Isä antoi lapsen suuta*: fadren kysste barnet; *Mikä sun on*: hvad fattas dig? *Anna kättä köyhän miehen, köyhällä on lämmin koura* (ordspr.).

Anm. 3. Genitivus subjectivus såsom bestämning till verbernas nominalmodi, isynnerhet i för-

kortade **temporalsatser** och **attsatser**, behandlas längre fram under läran om nominalmodi.

§ 30. Genitivus sättes såsom bestämning till åtskilliga **adjektiva qualitatis** på *-inen*, hvilka äro bildade af substantiver med betydelsen **ålder**, **mått** samt inre eller yttre **egenskap**. Genitiven anger då närmare dimensionen i **tid** och **rum** eller benämner det föremål, hvars egenskaper tilläggas hufvudordet, t. ex. *Lapsi on viikon ikäinen*: barnet är en vecka gammalt; *Poika kuoli viidentoista vuotisena*: gossen dog vid 15 års ålder; *Alus on sadan jalan pituinen*: fartyget är 100 fot långt; *Masto on neljäkymmenen jalan korkuinen*; *Elävä oli vasikan kokoinen*: djuret var så stort som en kalf; *Työnsä muotoinen mies*: af arbetet kan man bedöma mannen (ordspr.); *Poika on aivan isänsä luontoinen*: gossen har helt och hållet sin faders natur. — Om det i genitivus stående ordet är ett **adjektivum**, **pronomen** eller **räkneord**, förenas det vanligast med adjektivet på *-inen* till ett **sammansatt** ord, t. ex. *Hevonen on vanhanlainen, mutta pahantapainen*: hästen är mera gammal, men ostyrig; *Isäntä on hyväntahtoinen*; *Lehdet ovat monenkarvaiset*; *Tälläinen* (eg. *tämänlainen*), *sellainen*, *millainen on asian laita*; *Kahdenvuotinen varsa on pihalla*.

Anm. 1. a) Denna genitivus är i grunden beroende af det substantivum, hvarifrån adjektivet på *-inen* är bildadt, såsom: *viikon ikä*, *sadan jalan pituus*, *vasikan koko*, *isän luonto*. — b) Om genitiven utgöres af ett adjektiv, får denna konstruktion aldrig utbytas mot genitivus af det kvalitativa adjektivets stamord. Man säger således icke: *hyvän luonnon poika*, utan *hyvänluontoinen poika*. — c) „Genitivus och abla-

tivus qualitatis“ i latinet måste på grund häraf i finskan vanligtvis återgifvas enligt den i § angifna regeln, t. ex. *Juvenis mitis ingenii: hellänluontoinen nuorukainen; Oppidum eodem nomine: samanniminen kaupunki.*

Anm. 2. Adjektivet *vanha* konstrueras i likhet med adjektiva på *-inen*. *Vanhuinen* deremot är obrukligt. *Lapsi on viiden vuoden vanha:* barnet är 5 år gammalt; *Tyttö kuoli kuudentoista vuoden vanhana.*

Anm. 3. a) De **osammansatta räkneorden** kunna äfven i **nominativus** förenas med adjektiverna på *-inen* till ett sammansatt ord, t. ex. *kaksivuotinen lapsi, tuhatvuotinen puu, kolmiviikkoinen vasikka.* — b) Adjektiva på *-inen*, härledda från andra ord än de i § nämnda, kunna äfvenså ofta bilda sammansättning med **nominativus** af ett substantivum eller adjektivum, ss. *Nahkakansinen kirja:* en bok med pergamentband; *Kukkalatvainen kuusi;* *Vaahtopäinen aalto;* *Monihaarainen puu;* *Kovasainen hevonen;* *Harmaapäinen ukko* m. fl.

Anm. 4. I likhet med den i § omnämnda genit. kan äfven **suffix** fogas till några substantivt använda adjektiva på *-inen*, t. ex. *Poika ei ole enää muotoisensa:* gossen är ej mera lik sig; *Tyttö on minun ikäisiäni:* flickan hörer till mina jemnåriga.

Inessivus.

§ 31. Uti **Inessivus** sättas de ord, hvilka uttrycka:

I. **Rummet**, i hvars inre något sker, t. ex. *Poika istuu tuvassa:* gossen sitter i stugan; *Suru piilee sydämessä:* sorgen gömmer sig i hjertat; *Kädessä on haava;* *Siinä susi, kussa mainitaan:* der är trollet, hvarest man talar om honom (ordspr.); *Kussa kipu, siinä käsi: siinä silmä, kussa armas* (ordspr.); *Kävin koulussa, kirkossa, Saksassa:* jag besökte sko-

lan, kyrkan, Tyskland; *Lintu istuu puussa*: fogeln sitter i trädet (inom grenarne). — I likhet härmed säges: *Vaatteissa ei ole miehen kunnia*: mannens ära består ej i klädedrägten; *Orahassa oljen alku, varsassa hyvän hevosen*: i brodden röjer sig halmens art, i fölet den goda hästens (ordspr.); *Jaloissa jäniksen voitto, akan kehnon kielessänsä, miehen mielessä jaloissa* (ordspr.).

Anm. **Inessivus**, **Elativus**, **Illativus**, **Adessivus**, **Ablativus** och **Allativus** benämnas med ett gemensamt namn **lokalkasus**, emedan de alla användas för att uttrycka de olika modifikationerna i rumförhållanden. De tre första benämnas **inre lokalkasus** och de tre sednare **yttre lokalkasus** till följe af den olika grundbetydelse, som utmärker hvardera af dessa grupper.

II. En begränsad **tid** eller en **lefnadsålder**, **inom** hvilkens förlopp något sker, t. ex. *Viikossa minä tämän työn valmistan*: inom **en** veckas förlopp förfärdigar jag detta arbete; *Ei taloa kahdessa kuukaudessa rakenneta*: en gård bygger man ej på två månader; *Hän oli jo nuoruudessaan ahkera*: han var redan i sin ungdom flitig; *Lapsi kuoli vuoden iässä* (l. *iällä*): barnet dog vid ett års ålder. Jmf. § 33 II c), anm.

Anm. I st. f. iness. af tidsorden kan genit. i förening med „*kuluessa*“ användas, ss. *Tämä kirjoitettiin viikon kuluessa*; äfvensom essivus, ss. *Yhtenä viikkona tämä rakennettiin*, jmf. § 38.

III. **Tillfället**, vid hvilket något sker, t. ex. *Hän on pidoissa, häissä*: han är på kalas, bröllop; *Minä kävin näyttelyssä*: jag besökte expositionen; *Hädässä ystävä tutaan*: i nöden pröfvas vännen (ordspr.); *Hyvä tapa tappe-lussa: se lyö, ken kerkiää* (ordspr.). — Besläg-

tadt härmed säges: *Poika on paimenessa*: gossen är i vall; *vieraissa*: på besök, visit.

Anm. De ord, hvilka uttrycka något slag af gästabad, ss. *hääät*: bröllop, *ristiäiset*: barnsöl, *peijaiset*: begrafning, *tuliaiset*: hemkomstöl, *läksiäiset*: afskedskalas m. m., äfvensom *markkinat*: marknad, användas blott i pluralis. I sammansättningen åter användes stammen i sing., ss. *hääruno*, *peijaispuhe*, *markkinamatka* m. m.

IV. **Väderleken**, för hvars verkningar något är utsatt, t. ex. *Minä olin matkalla sateessa ja tuulessa*: jag var stadd på resa i regn och blåst; *Mies makaa auringon paisteessa*: mannen ligger i solskenet; *Kuun valossa on hauska kuljeskella*: det är roligt att färdas i månsken; *Pyyryssä en osannut kotia*. — Jmf. § 34 III.

V. **Tillståndet**, hvaruti någon befinner sig, t. ex. *Hän on eksesissä*: vilsegången, *kadoksissa*: försvunnen, *nukuksissa*: insomnad, *suutuksissa*: ledsn, *tainnoksissa*: afsvimnad, *väijyksissä*: i försåt, *väsyksissä*: trött, *juovuksissa* l. *päissään*: drucken, *ikävissään*: har ledsamt, *iloissaan*: är glad, *murheissaan*: sorgsen; *Hiukset ovat kähärässä*: håret är krusigt; *Suu on naurussa*: munnen ler; *Minä olen hukassa*: jag är förlorad; *Sotamiehet ovat näkyvissä*: synliga, *näkymättömissä*: osynliga, *päsemättömissä*: förlorade; *Hän on poltteessa, rupulissa, vilutaudissa*: han har febersjukdom, messling, frossa; *Sattumoissa saukon ruoka* (ordspr.). — Jmf. § 34 IV.

VI. **Föremålet**, vid hvilket något är fästadt, t. ex. *Kirves on seinässä*: yxen sitter i väggen (inlagen deri); *Kala on ongessa*: fisken sitter på kroken; *Lakki on pässä, huivi kaulassa*,

saappaat jalassa; Liha on madoissa: köttet är uppfyllt med maskar; *Säkki on selässä*: säcken är på ryggen; *Poika on hevosen selässä*; *Elossa elävän mieli, vielä haudan vierelläki*: vid lifvet fäster den lefvande sin håg till och med ännu vid grafvens brädd (ordspr.). — Hit hör äfven: *Vieraat ovat pöydässä*: gästerna sitta till bords, (men: *ruuat ovat pöydällä*: rätterna äro på bordet).

Anm. 1. De kroppsdelar, hvilka hos lefvande föremål förekomma **partals**, sättas alltid i sing., då fråga är om deras beklädnad, t. ex. *Hänellä on hansikkaat kädessä*: han har handskar på händerna; *Hevosella on kengät jalassa*; *Tytöllä on renkaat korvassa*. — Deremot säges: *Minulla on sormukset sormissa*: jag har ringar på fingrarne.

Anm. 2. De **klädesplagg**, i hvilka man går klädd, återgifvas i ostfinskan med inessivus, t. ex. *Hän käy nahkatakissa, verkahousuissa, karvalakissa*: han går klädd i skinrock, klädesbyxor, skinnmössa. Vestfinskan deremot uppfattar klädesplaggen såsom **medel** att betäcka kroppen och använder derföre i detta fall adessivus. Sålunda säges: *Poika käy huonoilla vaatteilla koulussa*: gossen går dåligt klädd i skolan; *Isä käy koko kesän villapaidalla* (i ylle-skjorta); *Istun arkivaatteilla, vaikka sinä olet täällä*. — Är det åter fråga blott om klädesplaggens beskaffenhet eller färg, använder hvardera dialekten iness., ss. *Hän käy mustissa* (neml. *vaatteissa*): han går svartklädd; *Joka on nahassa, se on rahassa, joka on verassa, se on velassa* (ordspr.); *Ylpeys käy talonpojanki takissa, nöyryys silkipuvus-sakin* (ordspr.).

VII. **Föremålet för en sysselsättning**. De allmännaste konstruktionerna äro *olla marjassa, heinässä, ellossa, kalassa, lehdessä, karjassa*: vara på bärplockning, höslätter, skörd, fiske, löfbrott, i vall.

Anm. Grunden till denna användning är betydelsen af vidfästning eller nära beröring.

VIII. **Ämnet**, hvarmed något är **besudladt** eller **öfverdraget**, t. ex. *Takki on voissa, ter- vassa, noessa*: rocken är besudlad med smör, tjära, sot; *Pää on veressä, otsa hiessä, suu mämmissä, korva ruvessa*; *Pöytä on hyvässä maalissa*: bordet är öfverstruket med god färg; *Taivas on pilvessä* (icke: *pilvissä*): himlen är molnbetäckt.

IX. **Kollektiva** begrepp, inom hvilkas omfång något för desamma **oväsentligt** förefinnes, t. ex. *Rukiissa on nokipäitä*: i rågen finnes brandax; *Ei ole tässä nuorisossa, kansassa kasuavassa, eikä vanhassa väessä, tuon on soitton soittajaista*: icke finns bland denna ungdom, bland det slägte, som nu vexer, och bland gammalt folk ej heller den som kan på harpan spela (Kal. XL: 284 ff.); *Hän on palvellut ikänsä talonpojissa*: han har tjenat hela sin tid hos bönder; *Lapsi on ujo, kun se ei koskaan ole ollut ihmisissä* (bland folk); *Hyvä on herroissa elämä, vaan on päälle vaarallinen* (ordspr.).

Anm. Praep. **ibland** kan i finskan äfven återgifvas med *seassa*, då fråga är om sådant, som verkligen kan blandas ihop till **en** massa, och *joukossa*, då fråga är om sådant, som räknas **stycketal** och lätt kan från hvartannat åtskiljas, t. ex. *Vettä on viinan seassa, rukiitten seassa on nissuja, vaimoja on miesten joukossa, huonoja kirjoja on hyväin joukossa*.

X. **Personer** eller **ting**, hos hvilka en egen- skap angifves såsom **inneboende**, t. ex. *Hänessä on jaloutta, miestä, veitikkaa*: han är då ädel, en man, en skälm; *Ompa tuossakin puussa pituutta*: nog har också det der trädet längd; *Kun ei lie minussa miestä, urosta Ukon pojassa, ompa taatto taivahinen* (Kal. IX: 393 ff.).

Elativus.

§ 32. I **Elativus** sättas de ord, hvilka uttrycka:

I. **Rummet, ifrån** hvars inre en rörelse sker, t. ex. *Tulen myllystä kotia*: jag kommer hem ifrån qvarnen; *Oi Ukko ylijumala, iätä iästä pilvi, nosta lonka luotehesta, vihmo vettä taivosesta, mettä pilvistä pirota*: o du Ukko, högst bland Gudar, låt en sky gro upp i öster, höj ifrån nordvest en molnvägg, låt från himlen vatten dugga, nedstänk honung ifrån molnen (Kal. II: 323 ff.); *Nousipa merestä miesi, uros aallosta yleni* (Kal. II: 111 f.).

Anm. 1. a) Stället, hvarest en person riktar sitt ögas eller öras verksamhet på något föremål, som befinner sig utom det rum, der han sjelf är, återgifves vanligen med de kasus, hvilka uttrycka en „rörelse ifrån“, t. ex. *Tyttö katseli ikkunasta sivutse kulkevia sotamiehiä*: flickan betraktade i fönstret de förbitågande soldaterna; *Vanhemmat kuuntelivat kamarista ylioppilasten lauhua*: föräldrarne lyssnade i kammaren på studentsången (studenterna sjöngo i något annat rum eller ute); *Kyllä minä näin hänen tuvasta*: nog såg jag honom i stugan (jag var i stugan); *Kuulen kosken kohinan kaukaa*: jag hör forsens dån på långt håll. — På samma sätt säges om röstens verksamhet: *Pappi puhuu saarnatuolista*; *Isä puhutteli salista kamarissa istuvaa poikaansa*; *Hän huusi porstuasta renkiä*. Jmf. § 35 I, anm. 2. — b) De kasus, hvilka uttrycka „rörelse ifrån“, sättas äfven alltid vid *löydän* och *keksin* och vanligast vid *haen*, *poimin* l. *noukin* m. fl., t. ex. *Minä löysin aarten maasta*: jag fann en skatt i jorden; *Keksein kultaa vuoresta*: jag påträffade guld i berget; *Tyttö poimii l. noukkii marjoja metsästä*: flickan plockar bär i skogen (*tyttö poimii marjoja metsässä*: flickan är i skogen och plockar bär ifrån något ställe derstädes); *Tyttö*

tarjoo omenoita korista: flickan bjuder äppel i en korg; Parempi omalla maalla vetonenki virsun alta, kuin on maalla vierahalla kultamaljasta metonen (Kal. VII: 285 ff.).

Anm. 2. Det ord, som betecknar a) stället, hvarest en **öfverfart** försiggår, b) **öppningen, hvarigenom** en rörelse sker, sättes i elativus, då rörelsens utgångspunkt icke är i svenskan angifven, t. ex. *Hän meni sillasta joen ylitse: han gick längs bron öfver ån* (men: *Hän tuli toiselta puolen jokea sillan kautta, jmf. § 50, 17*); *Hevoset vietin matalimmasta paikasta salmen poikki; Astuinpa läpi ahosta* (Kal. IV: 92); *Täst' on kulta kulkenunna, täst' on mennyt mielitetty* (Kltr I: 174); *Tulin ovesta sisälle: jag kom in genom dörren* (men: *tulin pihalta oven kautta sisälle*); *Kuu kumottaa ikkunasta sisään: månen skiner in genom fönstret; Katsahdin avaimen lävestä* (genom nyckelhålet) *kamariin.* — I finskan afses härvid närmast den rörelse, hvars **utgångspunkt** denna **elativus** angifver.

II. Tidpunkten:

a) **ifrån** hvilken en **fortgående** handling tager sin början, hvarvid äfven *hamasta* kan föregå och *asti* eller *saakka* följa efter elativen, t. ex. *Heluntaista on kulunut kolme viikkoa: ifrån pingsten hafva tre veckor förflutit; Meidän ajanlaskumme alkaa Kristuksen syntymästä: vår tideräkning begynner med Kristi födelse; Kuu kiurusta kesään: det är en månad till sommaren ifrån den tid, då lärkan begynner sjunga* (ordspr.); *Sotaa on kestänyt Joulusta asti: kriget har fortgått ända ifrån Julen; Hamasta ikivanhoista ajoista (saakka) ovat Suomalaiset olleet mainioita seppiä.*

b) **vid** hvilken en handling begynner **utan att fortgå utöfver** densamma, t. ex. *Mies nousi työhön aamu-yöstä: mannen uppsteg till sitt*

arbete mot morgonen (på morgonsidan af natten); *Viikon alusta (alkuviikosta) oltiin elossa ja viikon lopusta (loppuviikosta) lehdessä*: vid början af veckan var man på skördeåkern och vid dess slut på löfbrott; *Ehtooyöstä lapsi oli levoton*: emot natten (på aftonsidan af natten) var barnet oroligt.

III. **Tillfället**, hvarifrån någon aflägsnar sig, t. ex. *Mies palasi hengissä sodasta*: mannen återvände med lifvet ifrån kriget; *Isäntä tuli pää kohmelossa häistä*: husbonden kom hvimmelkantig från bröllopet; *Kun ilta tuli, läksin näyttelystä pois*; *Poika palajaa paimenesta*. Jmf. § 31, III.

IV. **Väderleken**, hvars verkan något undandrages, t. ex. *Riensen tuiskusta tupaan*: jag skyndade bort undan (ifrån) yrvädret i stugan; *Reki vietin sateesta vajaan*: slädan fördes undan regnet i lidret; *Tuulesta en lähde, sillä se lievittää tuskaani*: jag aflägsnar mig ej i skydd för vinden, ty den lindrar mina qual.

V. **Tillståndet**, hvarifrån någon reder sig eller befrias, t. ex. *Hän heräsi tainnoksistaan*: han uppvaknade ur sin dvala; *Mies selkeni humalastaan*: mannen blef nykter; *Karhu katosi näkyvistä*: björnen försvann ifrån åsynen; *Äiti parani poltteen*: modren tillfrisknade ifrån sin febersjukdom.

VI. **Föremålet**, ifrån hvilket något dervid fästadt lösgöres, t. ex. *Isäntä otti kirveen seinästä ja meni ulos*: husbonden tog yxen ifrån väggen och begaf sig ut; *Ota lakki päästäsi, kun tulet tupaan*: tag mössan ifrån hufvudet, då

du kommer i stugan; *Poika heitti saappaat jalastansa nurkkaan.*

Anm. Anm. 1 till § 31 VI bör äfven här ihågkommas.

VII. **Föremålet**, hvarmed någon upphör att sysselsätta sig (jmf. § 31 VII), t. ex. *Tyttö tulee marjasta*: flickan kommer ifrån bärplockning; *Talonväki palajaa lehdestä*: gårdsfolket återvänder ifrån löfbrott; *Päisitkö jo heinästä*: fick du redan slut på höbergningen.

VIII. **Ämnet**, från hvilket något rengöres, t. ex. *Pese takki savesta puhtaaksi*: tvätta rocken ren från lera; *Puhdista matot tomusta*: rena mattorna ifrån dam; *Viruta lakki noesta*: skölj mössan ren ifrån sot.

IX. **Föremålet**, hvilket man håller fatt uti, t. ex. *Pidä häntä kiini korvasta*: håll honom fatt i örat; *Opettaja nipisti oppilasta nenästä*: läraren knep eleven i näsan; *Älä vedä poikaa tukasta*: drag ej gossen vid håret; *Sokiata talutetaan kädestä*; *Sanasta miestä, sarvesta härkää* (ordspr.). -- Beslägtadt härmed säges: *Absalon riippui hiuksistansa puussa*; *Vanki oli jaloistansa seinässä kiini.*

X. **Personer och förhållanden**, ifrån hvilka ett aflägsnande, afhållande, afrådande, afskräckande, skyddande, befriande sker. (**Elativus separativus**). T. ex. *Mies ei saa luopua vaimostansa*: mannen får ej öfvergifva sin hustru; *Tuomari eroitettiin virastansa*: domaren afsattes ifrån sitt embete; *Nyt minä lakkaan (herkeän) työstä*: jag upphör nu med arbetet; *Tuomari varoitti todistajia valapatosta*: domaren varnade vittnena för mened; *Hän varjeli*

(vapautti, pelasti) veljensä vaarasta ja vahingosta, lunasti hänen linnasta; Vihdoin olen hänestä vapaa; Talo on vapaa veroista; Pääsin koko asiasta erilleni.

Anm. Vid verber, som betyda **skydda**, står ett **lifegande** föremål, för hvilket man skyddar något, i ablat., jmf. § 35 VII, t. ex. *Isäntä varjeli talonsa varkailta*: husbonden skyddade sin gård för tjuvar; *Säilytti lihan madoilta*.

XI. Det **bestämda hela** (totala), af hvilket en del är i fråga. (**Elativus partitivus**). Det partitiva ordet, som **alltid** är **utsatt**, utgöres af **komparativer, superlativer, räkneord** och andra **partitiver**, jmf. § 24. T. ex. *Vanhempi veljistä on täällä, mutta nuorempi heistä on kotona*: den äldre af bröderna är här, men den yngre af dem är hemma; *Jumala on suurin ja viisain kaikista*: Gud är den störste och visaste af alla; *Joulu juhlista jaloin, pappi paras vierahista* (ordspr.); *Moni meistä lähtee pian eri taholle*; *Kuka teistä tulee minulle apuun*; *Suuri osa isä-vainajan tavarasta annettiin velkamiehille*; *Tynnyri rukiistanne on jo jauhettu*.

Anm. 1. *Kappa rukiita* betyder en kappe af den vara, som kallas **råg**, *kappa rukiista*: en kappe af den råg, hvarom fråga är; *Kaksi ylioppilasta*: två sådana personer, hvilka benämnas studenter, *kaksi ylioppilaista*: två af vissa ifrågavarande studenter eller två medlemmar af studentkåren; *Minulla on kolme sisarta*: jag har tre systrar; *Kolme sisaristani on naimisissa*: tre af mina systrar (jag har flera systrar) äro gifta. — I **talspråket** och i **poesi** förekommer dock stundom partitivus, der elativen regelrätt borde användas, t. ex. *Clio oli yksi runottaria*; *Eräs noita miehiä kävi eilen kylässä*; *Mätäs on märkä maita vanhin, paju puita ensimmäinen* (Kal. III: 207 f.). — Utgöres partitiv-

ordet af ett **kardinalt räkneord** eller ett **indefinit pronomen**, kan totalordet, om det föregår detta partitivord, alltid ställas i partit., t. ex. *Mattilan poikia oli siellä kolme; Ei meitä ollut siellä monta; Haastettiin teitä kaksi vai kolme miestä lakiin?* — Härvid böjes totalordet i enlighet med det i § 24 I anm. b) sagda, t. ex. *Meillä ei ole kummallakaan rahaa; Teistä ei tule yhdestäkään pappia.*

Anm. 2. **Elativus partitivus** står ej såsom bestämning till en **genitivus**, utan ställes dervid såsom hufvudord äfven i genit., t. ex. *Tre af mina gårdars gröda: kolmen taloni laiho* (icke: *kolmen taloistani*); Många af de visaste mäns läror: *monen viisaimman miehen opetukset.*

XII. **Ämnet**, hvaraf något göres, samt **ursprunget** eller **början**, hvarifrån något **härstammar** eller **utvecklar sig**. (**Elativus materiae et originis**). T. ex. *Sormus on tehty kullasta*: ringen är gjord af guld (men *sormus on kultaa*: ringen består af guld); *Tyhjästä loi Jumala taivaan ja maan*: af intet skapade Gud himmel och jord; *Hän on syntynyt rikkaista vanhemmista, suuresta suvusta* (men: *hän on suurta sukua*); *Minusta tulee pappi*; *Sinusta saadaan hyvä katteini*; *Siitä pojasta syntyy aika seppä*: den gossen blir med tiden en dugtig smed; *Vuoresta on vetosen synty, tulen synty taivosesta, alku rauan ruostehesta, vasken kanta* (grundämne) *kalliosta* (Kal. III: 203 ff.); *Lapset oppivat pian pahoihin tapoihin toinen toisestansa* (**genom** hvarandras **exempel**). — Man säger äfven: *Hän on syntyisin, kotoisin Turusta, Helsingistä.*

Anm. Personer och ting, hvilka man **frånkänner** förmåga till utveckling i någon angifven riktning, återgifvas äfven genom elat., t. ex. *Ei tule tuohesta takkia eikä lukkarista pappia*: af näfver får man ej en rock, af en klockare ej en prest (ordspr.); *Mitä hänestä olisi puhujaksi*: hvad skulle han duga

till talare; *Kaikistapa runoilioita tulisikin; Ei tuosta ole pöydäksi; Mitä noin väärästä puusta mastoksi olisi.*

XIII. **Grunden**, till följe hvaraf något sker. (**Elativus caussae**). T. ex. *Armosta tulemme autuaiksi: vi blifva saliga af nåd; Kumma, kuinka hän suuttui yhdestä sanasta: underligt, huru han kunde blifva ledsen öfver ett ord; Mies vietiin varkaudesta (för stöld) linnaan; Isän käskystä (på fadrens befallning) poika meni kouluun; Moni on kuollut nälästä ja vilusta; Minä iloitsen sinun onnestasi; Poika on suomärkä (genomvåt) sateesta ja mustan-sininen vilusta; Meillä oli kova vastus kerjäläisistä; Höyhenistään lintu, tavoistaan mies tutaan (ordspr.); Pappi on hyvistä tavoistaan mainio.*

Anm. Personen, hvars tycke utgör grunden för ett omdöme, återgifves med elativus. Dock kan äfven *mielestä* dervid användas. T. ex. *Minusta* (l. *minun mielestäni*) *tuo paikka on hyvin kaunis: i mitt tycke är det der stället ganska vackert; Isästä* (l. *isän mielestä*) *ei laulu ollut minkään arvoinen: i fadrens tycke var sången af intet värde; Kyllä tuo työ varmaankin hänestä on tyhmä.*

XIV. **Föremålet**, som gifvit upphof till en känsla eller tanke eller till en yttring deraf. I svenskan användes dervid vanligast praepos. **om**. T. ex. *Kyllä minulla vielä on toivoa hänen parantumisestansa: nog har jag ännu hopp om hans tillfrisknande; Äidillä on alituinen pelko lapsesta: modren har en ständig oro för barnet; Ilo pojasta ei ollut suuri; Minun ajatukseni asiasta olen jo sanonut; Minä en ajattele (huule, usko, toivo) hänestä hyvää; Hän kertoo, lavertele (pladdrar) viimeisestä sodasta;*

Hän laskee leikkiä kaikista; Hyvä lapsi pitää huolta vanhemmistansa; Josta paljon puhutaan, siitä paljon pidetään (ordspr.).

XV. **Saken**, för hvilken **priset** eller **värdet** angifves, jmf. § 35 IX. T. ex. *Rukiista sain viisitoista markkaa*: jag erhöll 15 mark för rågen; *Lehmistä pyydettiin sata markkaa*: för korna begärdes 100 mark; *Henki vaadittiin hengestä, hammas hampaasta, jalka jalasta; Maksoin pojalle markan hänen vaivastansa; Tämä raha käy markasta; Väkivaltalla kävi oikeudesta*: våld gällde såsom rätt; *Kyllä se raha vielä täydestä käy; Hän käy herrasta maalla*: han gäller för herre på landsbygden.

Anm. 1. **Priset**, för hvilket något **aflåtes**, uttrycker Ostfinskan med elativus, t. ex. *Myin voinaulan markasta*: jag sålde ett skålpund smör för en mark; *Talo myytiin tuhannesta markasta*.

Anm. 2. Det ord, som uttrycker saken, hvilken träder i **stället** för en annan sak, sättes i elat., t. ex. *Sain tinarahan hopearahasta*: jag erhöll en tennpenning i stället för en silfverpenning; *Antoi minulle kiven leivästä*: han gaf åt mig en sten såsom bröd. — I detta fall kunna äfven postpositionerna *verosta, sijasta* och *asemesta* med genit. användas, ss. *Sain kiven leivän verosta (sijasta, asemesta)*.

Anm. 3. Den summa, hvars belopp motsvarar ett visst quantum af en vara, uttryckes med genit. jemte postpositionen *edestä*, t. ex. *Ostin marjoja markan edestä*: jag köpte bär så mycket som stod att fås för en mark; *Myin villoja kymmenen markan edestä; Tuossa on rukiita sadan markan edestä*.

XVI. **Ämnet**, hvarpå **öfverflöd** eller **brist** angifves. (**Elativus copiae et inopiae**). T. ex. *Mies on rikas hyvistä avuista, mutta köyhä rahoista*: mannen är rik på dygder, men fattig

på penningar; *Puute laulajista* (bristen på sångare) *on meillä sangen suuri*; *Tynnyri täytyi kaloista*: tunnan blef full med fisk; *Maa köyhtyi väestä*.

Anm. Om konstruktionen af *täysi* se § 24 I B, anm. 2.

XVII. Den del af ett föremål, hos hvilken något anmärkningsvärdt framhålles. (Jmf. § 35 X).
T. ex. *Täysi suusta köyhän aitta, vaan on tyhjänä takoa*: den fattiges boda är fylld vid dörröppningen, men tom baktill (ordspr.); *Tynnyri on pohjasta rikki*: tunnan är söndrig i botten; *Takki on kauluksesta* (krage) *kulunut*; *Pullo on päästä ympyriäinen*; *Poika on jaloistansa kipeä, käsistänsä arka, päästänsä heikko*; *Kaupunki on kirkkostansa kuuluisa*.

Illativus.

§ 33. Uti **Illativus** sättas de ord, hvilka uttrycka:

I. **Rummet, till** hvars **inre** en rörelse sker, t. ex. *Menen kirkkoon*: jag går i kyrkan; *Tulin juuri kaupunkiin*: jag kom just till staden; *Tyven työnnytti itähän, latvan laski luotehesen*: stammen fälde han mot öster, toppen vände han mot vester (Kal. II: 187 f.); *Ei oppi ojaahan kaada eikä tieto tieltä työnnä, neuvo syrjähän sysää* (stöter) (ordspr.); *Karhu kiipesi puuhun*; *Lakki putosi lumeen*; *Vesi meni maahan*: vattnet spilldes ned.

Anm. Vid alla verber, hvilka på något sätt uttrycka en **rörelse** till ett ställe, användes i **finskan** illativus och allativus, medan **svenskan** härvid nyttjar prepositioner, hvilka beteckna ett **varande** någonstades, t. ex. *Hevonen seisahdui pihaan*: en häst

stannade på gården (kom **först** in på gården); *h. s. pihassa*: stannade redan på gården (innan den kom ut derifrån); *Isäntä rakensi huoneen metsään*: husbonden uppförde ett rum i skogen (rummet uppstod der först genom husbondens byggande), *rakens huonetta metsässä*: husbonden var i skogen syssel-satt med att uppföra ett rum (som möjligen var bestämdt att uppställas på annat ställe); *Teen ovea tupaan*: jag håller på att göra en dörr till stugan, *t. o. tuvassa*: jag arbetar i stugan på en dörr (obestämdt till hvilket rum); *Väki kokoontui juhlasalissa*: folket kom tillsammans i festsalen (för att der fira en fest, rådpläga l. dyl.), *v. k. juhlasaliin*: folket begaf sig till festsalen; *Väsyin tielle*: jag tröttnade på vägen och **blef der**, *väsyin tiellä*: under vägen blef jag trött. — Verberna *jään*, blifver efter, *qvarstannar*, *jätän*, lemnar efter, *unhotan*, glömmer, och *mahdun*, rymmes, konstrueras **alltid** med illat. och allat., t. ex. *Lapsi jäi kotiin*: barnet blef hemma; *Jätin (unhotin) rahani puotiin, pöydälle*; *Kyllä mailmaan ääntä mahtuu* (ordspr.).

II. Tiden:

a) som utgör **gränsen** för en handling's utsträckning. Dervid kan *hamaan* tilläggas före och *asti* l. *saakka* efter illat., t. ex. *Papin lesken armovuosi kestää Wapusta Wappuun*: en prestenkas nådår räcker ifrån den ena Walborgsmessan (1 Maj) till den andra; *Vieras viipyy meillä viikon loppuun asti*: den fremmande dröjer hos oss ända till veckans slut; *Minä odotin sinulta vastausta Syyskuuhun asti, jopa hamaan uuteen vuoteen saakka*.

Anm. „*Hamasta*“ och „*hamaan*“ få ej förekomma **jemte hvarandra** vid bestämmandet af samma tidslängd, t. ex. *Minä olen yhtä jaksoa ollut maalla hamasta Walpurista Pyhän miesten päivään asti* (icke: *hamaan Pyhän miesten päivään asti*).

b) **inom** hvars gränser verbets handling **ej en enda gång eger rum** (jmf. § 38, anm. 3),

t. ex. *Minä en ole kahteen vuoteen ollut Helsingissä*: jag har ej på två år varit i Helsingfors; *Poika ei ole kolmeen viikkoon kirjaansa katsonut*: gossen har ej på tre veckor tittat i sin bok. — Denna illativus kan blott då användas, när tidsordet har ett **kardinaltal** eller adjektivena *moni, iso, pitkä, koko* såsom attribut, eller också är ett **sammansatt** ord, hvars sednare del utgöres af *-puoli* eller *-kausi*.

Anm. För att uttrycka tiden „när“ användes äfven i jakande satser *aikaan* och *aikoihin* med ett adjektivum, ett pronomen eller en genitivus såsom bestämning, äfvensom *puoleen*, förenadt med något tidsord till ett sammansatt ord, jmf. § 38, t. ex. *Tähän aikaan pahuus on suuri*: nu för tiden är ondskan stor; *Entisiin aikoihin pidettiin täällä iloista menoa, ja siihen aikaan oli hauska elää*; *Joulun aikaan* (omkring jultiden) *palaan minä kotiin*; *Juhannuksen aikaan on huonto kauniimillansa*; *Hän kuoli tänäpäinä aamupuoleen*; *Syyspuoleen satoi usein rankasti*: mot hösten hällregnade det ofta. — *Aikaan* och *aikoihin* kunna dock ej bestämmas af adjektiver, hvilka uttrycka en **tillkommande** tid. Man säger sålunda *icke: tulevaan aikaan, seuraaviin aikoihin* m. m.

c) som uttrycker den **enhet**, hvarefter verbets handling beräknas. Till tidsordet fogas då alltid 3:dje persons suffix, t. ex. *Kankuri kutoo kymmenen kyynärää päiväänsä*: väfverskan väfver 10 alnar om dagen; *Hevonen juoksi penikulman tuntiinsa*: hästen sprang en mil i timmen; *Minä otan lääkkeitä kolme kertaa vuorokauteensa*.

Anm. *Hän kutoi kymmenen kyynärää päivässä* uttrycker, att någon väfde **en** dag och medhann inom denna 10 alnar; illativus deremot tillkännagifver, att någon väft flera dagar och medhunnit så

många alnar, att dessa, fördelade på de skilda dagarne, belöpa sig till 10 på hvarje dag.

III. **Tillfället**, der någon infinner sig, t. ex. *Huomenna tulen kanssasi häihin*: i morgon kommer jag med dig på bröllop; *Nousevalla viikolla mennään luultavasti keräjiin*; *Nytkös väki tulvaa soittajaisiin*: nu må man tro, att folket strömmar på konserten. — Man säger äfven: *mennä vieraisin*: gå på besök, *mennä keisariin*: vända sig till kejsaren med någon ansökan, *mennä laamanniin*: vädja till lagmansrätten.

IV. **Väderleken**, för hvars verkan ett föremål utsättes, t. ex. *Hevonen jäi sateesen seisomaan*: hästen blef stående i regnet; *En minä suinkaan mene tähän myrskyyn ja sumeesen purjehtimaan*: jag åtminstone begifver mig icke på seglats i denna storm och tjocka; *Tohditko lähteä pyryyn ja tuuleen?*

V. **Tillståndet**, hvori någon inträder, t. ex. *Äiti meni tainnoksiin*: modren svamnade af; *Lapsi meni eksyksiin*: barnet förvillades; *Vihollinen joutui näkyviin*.

Anm. Illativen af några adjektiver användes adverbliert såsom bestämning till verber, t. ex. *Turhaan minua houkuttelet*: du lockar mig förgäfves; *Kyllä isä varmaan tulee*: nog kommer fadren säkert; *Kuuntele nyt tarkkaan* (noga) *mitä sanon*; *Joka taajaan kylvää, se laajaan leikkaa* (ordspr.).

VI. **Föremålet**, hvarvid något fastnar eller fästes, t. ex. *Pane lakki päähäsi ja saappaat jalkaasi*: sätt mössan på hufvudet och stöflarna på fötterna; *Nouse hevosen selkään*: stig upp på hästryggen; *Minä ryhdyn* (*tartun, rupeen, otan kiini*) *kynään*: jag fattar i pennan; *Odot-*

tavan onkeen kala tulee (ordspr.); *Länget puutui länkilöihin, vommel vempelen nenähän*: rankorna tillhopa häfta, loka emot loka drifves (Kal. III: 95 f.); *Opetus ei pysty häneen*: undervisning biter ej på honom; *Sinuun ei mikään vaikuta*.

Anm. Det ord, som uttrycker den del af objektet, hvilken **närmast** träffas af handlingens verkan, ställes i illat. och någon gång i allat., t. ex. *Hevonen potkaisi poikaa polveen*: hästen sparkade gossen i knäet; *Ajaja löi hevosta selkään*: kusken slog hästen på ryggen; *Tyttö kuiskasi minua korvaan*; *Poika heitti akkaa kivellä päähän*; *Lyö häntä korvalle*. — Äfven det ord, som angifver **målet** för någons **sträfvan** eller **håg**, ställes i de kasus, som uttrycka en „rörelse till“, t. ex. *Joka kuuseen kulkottaa, se katajaan kapsahtaa*: den som sträcker sig efter granen, faller med prassel ned i enbusken (ordspr.); *Lähde nyt Helsinkiin päin* (åt Helsingfors till) *kulkemaan*; *Halajan kaupunkiin, ikävoitsen kultani kotiin*. — I likhet härmed säges om synsinnets verksamhet: *Katsoin kirjaan*: jag såg i boken (d. v. s. jag öppnade boken och kastade en blick i densamma), men *katsoin kirjaa*: jag betraktade boken (antingen dess yttre eller något ställe i en öppnad bok); *Ei ole koiraa karvoihin katsoimista* (ordspr.); *Kurkistelin hänen arkkuunsa*: jag tittade in i hans kista.

VII. **Föremålet**, hvarmed någon begynner att sysselsätta sig, t. ex. *Minä lähden huomenna kalaan*: jag beger mig i morgon på fiske; *Meneekö isäntä lehteen*; *Läksin marjahan metsälle, alle vaaran vaapukkahan*: jag begaf mig till skogen att plocka bär, till bergets fot att plocka hallon (Kal. IV: 139 f.).

VIII. **Ämnet**, hvarmed något blir besudladt eller öfverdraget, t. ex. *Saappaat tulivat saveen*: stöflarne blefvo leriga; *Tuhko otsas hikeen siitä*

kävelemisestä: blef din panna svettig af det gåendet; *Taiwas on tullut (mennyt) pilveen sill aikaa, kuin oltiin tuvassa.*

IX. **Kollektiva begrepp**, inom hvilkas omfång något för desamma **oväsentligt** inträder, t. ex. *Nisuun tulee ohdaketta*: ibland hvetet (det vexande) uppskjuta tistlar; *Tyttö menee herrasväkeen palvelukseen*: flickan tager tjenst hos herrskap; *Pääsin kunnialliseen perheesen asumaan*; *Sivistys on paikoittain levinnyt talonpoikiin.*

Anm. Om betydelsen af *sekaan* och *joukkoon* jmf. § 31 IX anm. T. ex. *Etkö sinä pane kermaa kahvin sekaan*: sätter du ej grädda i kaffet; *Pyritkö sinäkin miesten joukkoon?*

X. **Personen** eller **saken**, som är föremål för en **känsla**, hvilken företrädesvis uttryckes genom verba intransitiva på *-un* eller *-yn* samt ifrån dem bildade **faktiva** verber och nomina, t. ex. *Minä suostun (mielistyn, rakastun) sinuun*: jag fattar tycke (behag, kärlek) för dig; *Minä suutun (vihastun, närkästyn) poikaan*: jag blir utledsen (vred, förbittrad) på gossen; *Joko siihen ruokaan kyllästyit*: ledsnade du redan vid den maten; *Minä en suostu puheenjohtajan esitykseen*: jag går icke in på ordförandens förslag; *Kiitettävä se, joka onneensa tytyy*; *Soittoniekka kyllästytti minun soittoon*; *Mieltymys (rakkaus, suuttumus, närkästys, tytymys) häneen on yleinen*; *Minä olen tähän tuumaan mieltäväinen, tytyväinen, vihastunut, kyllästynyt* m. m.

XI. **Förhållanden**, hvartill någon **tillstyrkes**, **inledes**, **förmås**, **vänjes** m. m., t. ex. *Minä kehoitin poikia ahkeruuteen*: jag uppmanade

gossarne till flit; *Pappi saattoi (johdatti) sanankuulioitansa Jumalan tuntoon*: presten bragte (ledde) sina åhörare till kännedom af Gud; *Älä yllytä lapsiasi vihaan*: reta ej dina barn till vrede; *Isä totuttaa (taivuttaa, kasvattaa) lastansa hyvin tapoihin*; *Laiska ei tahdo taipua (tottua) työhön*; *Mies yltyi helposti vihaan*; *Pojalla on taipumus, tottumus, pakko, johdatus työhön*; *Ei paljas kehoitus lukemiseen aina auta*.

Anm. Verbet *opin* är intransitivt, då fråga är om inlärande af en *färdighet*, men transitivt, då det angifver ett *vetande*, t. ex. *Opin työhön, ahkeruuteen, tytyväisyyteen*, men: *opin läksyni, käskyin sanat, tämän asian*. *Opetan* konstrueras på samma sätt, ss. *Opetan lasta nöyryyteen l. lapselle katkismusta*.

XII. **Saken**, hvartill ett föremål användes eller är lämpligt att användas, t. ex. *Mies käytti rahansa köyhäin apuun*: mannen använde sina penningar till att hjälpa fattiga; *Poika kulutti tavaransa turhuuteen ja hekumaan*: gossen förslösade sin egendom på lyx och vällefnad; *Palkollinen pani palkkansa koreisin vaatteisin*; *Tämä puu on sopiva, kelvallinen laivaan*; *Mies on sopiva, kelvallinen, omansa* (klippt och skuren), *hyvä* (kelvoton, huono) *siihen virkaan*; *Maan asukkaat ovat valmiit sotaan*. — *Mies pystyy puuhun*: mannen är skicklig att arbeta i trä; *Hän kykenee vaikka mihin*: han är duglig till hvad som helst; *Sinä olet verrattava* (jmföras med) *tuhlaajapoikaan*. — Man säger äfven: *Poika tulee isäänsä*: gossen brås på sin fader m. m.

XIII. **Saken**, som öfverväldigar det föremål, hvilket råkat ut för dess fortgående inver-

kan, t. ex. *Poika kuoli veteen*: gossen drunknade; *Kerjäläinen nääntyi nälkään*: tiggaren dignade af hunger; *Liha mätäni korjaamattomuuteen*: köttet ruttnade af bristande skötsel; *Hän uupui vaivoihinsa, hengästyi hyppyynsä, kaatui juoksuunsa*; *Akka vavahti* (spratt till) *ukosen jylinään*; *Minä heräsin lapsen itkuun*; *Älä tapa vankia nälkään*; *Ei puukaan ensimmäiseen lyömiseen kaadu* (ordspr.); *Viel' ompi emo elossa, joka saattavi sanoa, miten olla oikeana, murehisin murtumatta, huolihien katoamatta* (Kal. V: 222 ff.); *Nukkui nuoret, nukkui vanhat Wäinämöisen soitantohon* (Kal. XLII: 79 f.).

Anm. I stället för denna Illativus kan Elativus användas, hvarigenom grunden angifves, hvars följd verbet uttrycker, ss. *Kuoli janosta*: dog af törst; *Kuoli janoon* åter uttrycker, att någon råkat ut för en törst, hvars fortgående inverkan åtföljdes af dödlig utgång. *Heräsin kosken kohinasta* angifver blotta orsaken till uppvaknandet, h. k. *kohinaan* deremot betecknar, att någon vaknade vid forsens brus, som äfven efter uppvaknandet fortfor.

XIV. **Priset**, till hvilket en vara aflåtes (nedprutas) eller **upptrifves**, t. ex. *Hän myi hevosensa sataan markkaan*: han lät sin häst gå för 100 mark; *Olkoon menneeksi (jääköön) viiteen penniin*; *Ruistynnyrin hinta kohosi viiteen kymmeneen markkaan*; *Paraimmat lehmät nousivat huutokaupassa kahteen sataan markkaan*.

Adessivus.

§ 34. I **Adessivus** sättas de ord, hvilka uttrycka:

I. **Rummet**, på hvars yta eller i hvars närhet något sker, t. ex. *Lapsi istuu lattialla*: barnet sitter på golvet; *Lintu laulaa katolla*; *Poika soutelee järvellä*; *Kuhila* (skyla) *petlolla*, *kynttilä pöydällä* (ordspr.); *Tyttö on kaivolla*: flickan är vid brunnen; *Isäsi on huoltavasti kirkolla*: din fader är förmodligen på kyrkbacken; *Astia on kyljellensä*: kärlet är kullstjelt; *Poika makaa selällensä*: gossen ligger på rygg; *Leipä on pöydän keskellä, sivulla, äärellä*.

Anm. 1. För att uttrycka ett varande invid ett föremål, nyttjas postpositionerna *vieressä*, *ääressä*, *luona* eller *tykönä*, t. ex. *Tuoli on uunin vieressä*: stolen är vid ugnen; *Mies istuu pöydän ääressä*: mannen sitter invid bordet; *Mitä siellä oven vieressä istut? Miehet seisovat koivun luona l. tykönä*. — Endast af några ord, hvilka benämna en urgröpfung, kan adess. användas för att uttrycka ett varande invid dess öfra yta, ss. *Äiti seisoo poikansa avatulla haudalla*: modren står vid sin sons öppnade graf; *Tyttö askaroitsee kaivolla*: flickan sysslar vid brunnen; *Poika seisoo lähteellä*. — Ett varande invid eller i närheten af **levande** väsenden uttryckes alltid med postpositionen *rinnalla* l. *vieressä*, t. ex. *Morsian istuu sulhasen rinnalla*: bruden sitter bredvid brudgummen; *Äiti istuu isän vieressä*; *Kukon vieressä on kanalauma*.

Anm. 2. Vid ortsnamn gäller såsom hufvudregel, att yttre lokalkasus användas, om ortens namn är bildadt i öfverensstämmelse med namnet på någon sjö, flod, berg l. dyl. i samma trakt, ss. *Hän asuu Tampereella*: han bor i Tammerfors (eg. vid forsen med detta namn), *Walkjärvellä*: i W. socken (eg. vid sjön med detta namn), *Raumalla*: i staden Raumo (eg. vid sundet). I allmänhet ställas de orters namn i yttre lokalkasus, i hvilka sammansättningens sednare del utgöres af *-vesi* eller andra liktydiga ord. Sålunda säges: *hän on Orih-*

vedellä, Tohmajärvellä, Ruokolahdella, Kurkijoella, Kylmäkoskella m. m. — Äfven i de ord, i hvilka *maa* är sammansättningens sednare del, äro yttre lokalkasus vanliga, ss. *Hän asuu Loimaalla, Wehmaalla, Udella maalla, Ranskan, Saksan, Ruotsin maalla*. Endast af *Suomenmaa* användas alltid inre lokalkasus. — Inre lokalkasus begagnas äfven om andra riken, då fråga är om något, som **tillhör** dessa länder, t. ex. *Saksan maassa on korkeita vuoria, suuria jokia, paljo väkeä*, men: *Paljo väkeä kävi tänä suvena Saksan maalla*.

Anm. 3. Ett varande på åtskilliga noga begränsade ytor uttryckes både med iness. och adess., hvarvid adess. ofta angifver en **sysselsättning**, t. ex. *Karja on pihassa*: boskapen är på gården (ej utom gärdesgården), *karja on pihalla* (ej inne i rummen); *Sika, lampaat ovat pellossa* (fara illa med vexten), men: *ihmiset ovat pellolla* (stadda i arbete); *Hevonen on niityssä, metsässä, mutta poika on niityllä, metsällä* (arbetar på ängen, i skogen); *Pappi on pitäjällä*: presten färdas uti sin socken på uppörd eller i annat ärende, men: *matkustavaisia on pitäjässä*; *Mies on riihessä, myllyssä* (befinner sig i rian, qvarnen), men: *Mies on riihellä, myllyllä*: mannen är sysselsatt med att tröska rian, med mald.

Anm. 4. *Maalla* betyder „på landet“ i motsats mot staden och sjön, *mailla* „på landet“ (i mots. mot staden), *maissa* „i land“ i motsats mot skeppsbord (*kapteini on maissa*); *maan päällä*: på jorden (i verlden); *maassa*: i jorden, på marken, inom landet. — *Mies on merellä*: mannen är på sjön, *mies on merillä*: mannen är till sjös (sjöman); *Laiva on meressä*: fartyget är i sjön (ej på land) eller fartyget är på öppna sjön (ej i skärgårdsvatten). — *Rannalla* uttrycker ett varande på den ena eller andra sidan af den linie, der vattnet förenar sig med landet; *rannassa*: ett varande just på denna linie (i mots. mot sjön) eller ett varande på den plats, som af någon användes till båtstad, t. ex. *Tyttö istuu rannalla ja itkee; Kainilla ilmalla kalat uiksentelevat rannalla; Laiva*

on rannalla: skeppet har strandat (*l. o. rannassa*: ligger i stranden, i hamnen); *Helsingin rannassa on aina vahva liike.*

II. Den utan närmare bestämning angifna tiden, då något sker, t. ex. *Päivällä teen työtä*: om dagen arbetar jag (icke om natten); *Yöllä (aamulla, illalla) tulin kotia*; *Hämärällä ei ole hyvä silmiänsä vaivata*: under skymningstiden är det ej godt att anstränga sina ögon; *Milloin laiska työn tekee: talvella ei tarkene* (kan ej för kölden), *kesällä ei kerkiä, syksyllä on suuret tuulet, keväällä vettä paljon?* (ordspr.). — Hit höra: *ajallansa (aikanansa)*: i behörig tid, *sillä ajalla*: under den tiden, *tällä (sillä, millä) aikaa (kertaa, erää)*; *sillä välin*: emellertid, *samalla l. samassa*: i det samma m. m., t. ex. *Talo paloi sill' aikaa* (under tiden), *kuin väki makasi*, men: *talo paloi siihen aikaan* (ungefär den tiden, jmf. § 33 II b) anm.), *kuin ensimmäinen lumi tuli.*

Anm. 1. Då ett attribut tillkommer, plägar vanligtvis tidsordet ställas i essivus (jmf. § 38). Undantag göra dock de tidsord, i hvilka sammansättningens sednare del utgöres af *-kausi*, *-luku* och *-sata*, äfvensom orden *kuu*, *viikko*, *hetki (tunti)*, t. ex. *Tällä aikakaudella (vuosisadalla, sataluvulla) on paljo sotia käyty*: under detta tidehvarf (århundrade, hundratal) hafva många krig blifvit förda; *Sillä vuorokaudella ei mainittavia tapahtunut*: under det dygnet inträffade ej något anmärkningsvärdt; *Menneellä viikolla olin kaupungissa*; *Tällä hetkellä olisin valmis kuolemaan.* — *Vuosi* med ett ordningstal såsom attribut ställes äfvenså vid verbet *olla* i adess., då någons ålder angifves, t. ex. *Lapsi on kolmannella vuodella*: barnet går på tredje året. Dock kan „*vuodella*“ dervid äfven utelemnas, ss. *Poika on yhdennessätoista.*

Anm. 2. I stället för adess. pluralis af tidsorden användes **instrukt. plur.** af motsvarande adjektiva på *-inen*, ss. *Aamuisin, iltaisin, öisin, päivisin, syksyisin, talvisin, keväisin, suvisin, sunnuntaisin, maanantaisin* m. m. T. ex. *Aamuisin hän tavallisesti täällä käy*: om morgnarna går han vanligtvis här; *Iltaisin tulen kello kuudelta kotia*; *Talvisin ovat merimiehet kotona*. — Äfven af tidsorden sjelfva kan dock instrukt. plur. stundom användas, jmf. § 42, anm. 2.

Anm. 3. I svenskan tänker man sig ofta tiden „när“, då det i finskan är fråga om „huru lång tid“, t. ex. Han arbetar om dagarne och spatserar under skymningarne: *hän tekee päivät työtä ja kävelee puhteet*; Han sökte sin skatt både om dagen och om natten: *hän haki aarrettansa yöt päivät*.

III. **Väderleken**, under hvars fortgång något inträffar, t. ex. *Rankkasateella ihmiset, jos suinkin käy laatuun, ovat huoneissaan*: under den tid, då det hållregnar, äro människorna om möjligt inne i sina rum; *Kuivalla säällä on hyvä heiniä korjata*: uti torrt väder (under den tid, då väderleken är torr) är det godt att berga hö; *Joka tyvenellä makaa, se tuulella soutaa* (ordspr.); *Turkki on tuulella parempi, nahka-vaate vastaisella* (i motvind), *paita päivän paistehella* (ordspr.). — Jmf. § 31 IV.

IV. Det **yttre tillståndet**, hvari någon befinner sig, t. ex. *Kirje on alkeella* l. *alkeilla*: brefvet är påbegynt; *Tämän kirjan käännös on tekeellä* l. *tekeillä*: öfversättningen af denna bok är under arbete; *Huone on salvoksella*: huset är upptimradt, *h. o. kehällä* (på stom); *Ruis on oraalla*; *Lehti on hiiren korvalla*; *Lapsi on hereellä, valveella* (*hereillä, valveilla*); *Aiti on rouvan puheella* (*puheilla*); *Isä on hyvällä, pahalla mielellä, hyvillä*

(*pahoilla*) *mielin, hyvillänsä, pahoillansa, hyvällä (pahalla) tuulella; Pallo on korkealla (matalalla) ilmassa; Kalat ovat kiualla järvessä, kun vesi laskettiin; Sotilaat ovat voitolla, tappiolla, häviöllä, pakosalla; Hevonen (valkea) on vallallansa l. valloillansa; Pää on kallellansa; Siellä oltiin seisolla, istualla koko päivä; Isäntä ei ole kokouksessa saapuvilla (tillstädes). — Jmf. § 31 V.*

Anm. Superlativerna med suffix uttrycka i adess. ofta det tillstånd, hvari någon just i den stund är stadd, då något annat inträffar, t. ex. *Sairas oli juuri huonoimmallansa, kun lääkkeet tulivat*: den sjuke var just som sämst, då läkemedlen kommo; *Silloin lintu laihimmallaan, kulloin pojat pienimmällään* (ordspr.); *Kesä kerkeimmällään, nälkä närkeimmällään*: då det är brådst om sommaren, är hungern som värst (ordspr.).

V. Det **föremål**, vid hvilket någon befinner sig för någon **sysselsättnings** skull, som med **tillhjälp** af detta kan utföras, t. ex. *Poika on poissa ongella, nuotalla, arinalla, uistilla, koukuilla (jadoilla, verkoilla), luistilla*: gossen är borta för att meta, draga not, ljustra, ro drag, sätta ut krokar (skötor, nät), åka på skridskor; *Isäntä on ruualla*: husbonden håller på att spisa. — Jmf. § 31 VII.

VI. **Måltider** och **lekar**, med hvilka någon är sysselsatt, t. ex. *Perhe on suuruksella l. eineellä (päivällisellä, ehtoollisella l. illallisella)*: husfolket spisar frukost (middag, qvällsvard); *Lapset ovat sokkosilla (lumisilla, keilasilla, pallosilla)*: barnen leka blindbock (kasta snöbollar, käglor, boll); *Miehet ovat miekkasilla*: männen äro i svärdskamp; *Pojat ovat painisilla*: gossarne brottas.

VII. Ett lifegande föremål, i hvars ego eller hos hvilket något är. Om denna adessivus föregår någon form af verbet „*olla*“, uttryckes egandet vanligen med verbet „*hafva*“ i svenskan, t. ex. *Minulla on kaunis kirja*: jag har en vacker bok, *se kaunis kirja, josta puhut, on minulla*: den vackra boken, om hvilken du talar, är i min vård; *Minulla (meillä) on vieraita*: jag (vi) hafva främmande, *vieraat ovat meillä*: främmandena äro hos oss; *Kyllä laiskalla pyhiä on* (ordspr.): *Tyttö palvelee Pynnösellä*: flickan tjenar hos P.; *Minä kävin teilläkin tänäpäinä*: jag besökte äfven edert hus i dag.

Anm. 1. Vid adessiven står verbet *olla* i betydelsen *hafva* alltid i 3:dje pers. **singularis**, om också subjektet är nomin. plur., t. ex. *Minulla on kauniit kädet*: jag har vackra händer; *Pojalla on mustat silmät*. I nomin. plur. sättes subjektet, om det uttrycker något, som hos ett föremål anträffas alltid lika till antal, eller något, hvars **alla enheter** äro lika beskaffade, t. ex. *Ukolla on rypistyneet kädet*: gubben har skrynkliga händer (aldrig: *rypistyneitä käsiä*); *Pojalla on uudet saappaat jalassa*: gossen har nya stöflar på fötterna; *Tuolla kukalla on kauniit lehdet* (alla bladen äro vackra), *k. on kauniita lehtiä* (några af dess blad äro vackra); *Äidillä on harmaat hiukset*: modren har grått hår; *Miehellä on jo harmaita hiuksia*: mannen har redan några gråa hårstrån. — I ordspråk och i poesi kan adess. följa efter verba *olla*, t. ex. *Aina on aikaa viriällä* (den driftige), *kiire laiskalla kotona* (ordspr.); *Ehdon valta* (fritt val) *on ahvenella*: *ottaa onkeen, jos tahtoo* (ordspr.).

Anm. 2. a) Adessiven vid „*olla*“ användes understundom äfven för att beteckna egaren till en inre egenskap, ehuru detta förhållande dock kraftigare uttryckes genom iness., jmf. § 31 X. T. ex. *Pojalla on hyvä sydän, mutta heikko tahto*: gossen har ett godt hjerta, men en svag vilja; *Akalla on*

paha luonto. — I ostfinskan säges äfven *minulla on nälkä, jano, vilu* m. m. Vestfinskan använder här **genit.** (jmf. § 29), hvilket bruk i allo är att föredraga såsom mera uttrycksfullt och logiskt. — b) I några fall kan både adess. och genit. användas, dock med någon modifikation i betydelsen, t. ex. *Poikain on lupa mennä purjehtimaan:* det är lofligt för gossarne att begifva sig på seglats, *pojilla on lupa m. p.* (gossarne hafva fått lof); *Minun on oikeus vaatia korvausta sinulta:* det är enligt med rättvisan, att jag fordrar ersättning af dig, *minulla on oikeus v. k. s.:* jag har rättighet (gifven af lagen eller på något annat sätt) att fordra ers. af dig; *Minun on syy olla vihainen:* det finns orsak, som berättigar mig att vara ledsen, *minulla on syy o. v.:* jag har erhållit orsak att vara ledsen.

Anm. 3. Ett varande eller ett besök hos **personer** kan blott då uttryckas med adess., när fråga är om vistelse uti någons **hus** eller **familj**; i annat fall användas postpositioner. T. ex. *Kävin eilen Herra Ykkösellä:* jag besökte i går Herr **Y:s** familj; *Kävin Ykkösen luona:* jag besökte **Y.** enskilt; *Asutko Kleinekällä:* bor du på **Kleinehs** hôtél. — Adess. af personliga pronomina i sing. kan dock ej användas på detta sätt, utan postpositionen måste utsättas, t. ex. *Minun luonani* (icke: *minulla*) *kävi eilen vieraita:* det var främmande hos mig l. i mitt hus i går.

VIII. **Medlet**, genom hvilket något uträttas. (**Adessivus instrumenti**). T. ex. *Iski virkkua vitsalla:* slog till springarn med spöet; *Neuvolla työt tehdään, ei väen paljoudella:* genom insigt utföras arbeten, ej genom massor af folk (ordspr.); *Älä suulla suuretele, ellet kunnonssa kykene:* skryt ej med munnen, om du ej är öfverlägsen i duglighet (ordspr.); *Kielellensä lintukin laulaa* (ordspr.); *Rikas pääsee* (går fri) *rahallaan, köyhä selkänahallaan* (ordspr.); *Tyttö on emäntensä käskyllä kylässä; Maa-*

herran luvalla menen ulkomaille. — Jmf. § 32 XIII.

Anm. 1. Vid **verba factiva** ställes personen, som utför handlingen, i adess., t. ex. *Mennytt-vuonna minä teetin nämät saappaat suutarilla:* i fjol lät jag skomakaren göra dessa stöflar; *Rakennutin koko tarharivin palkkaväellä:* jag lät lejdt folk uppföra hela ladugården.

Anm. 2. Om adess. af de ord, hvilka benämna klädesplagg, se § 31 VI, anm. 2.

IX. **Sättet**, hvarpå något sker, eller **åtföljande omständigheter.** (**Adessivus modi**). T. ex. *Päällikkö menetteli kummallisella tavalla:* anföraren gick till väga på ett sällsamt sätt; *Oppilaat kuuntelivat opetusta suurimmalla tarkkuudella* (med största uppmärksamhet); *Lapsi täyttää vanhempainsa tahdon ilolla;* *Sillä ehdolla* (på det vilkor) *saat rahaa, että maksat pian takaisin;* *Adlercreutzin johdolla saivat Suomalaiset voiton Siikajoella;* *Isäntä tuli pakasesta härmäisellä parralla ja palettuneilla* (förfrusna) *jaloilla;* *Vihollinen samosi* (inföll) *suurella sotajoukolla maahan.* — Hit höra äfven *mielellänsä:* gerna, *tahdollansa* l. *tahallansa:* afsigtligt.

X. **Priset**, för hvilket något **köpes** eller **säljes**, t. ex. *Minä ostin hevosen sadalla markalla:* jag köpte en häst för 100 mark; *Myitkö talosi tuhannella markalla?* — Jmf. § 32 XV, anm. 1.

Ablativus.

§ 35. I **Ablativus** sättas de ord, hvilka uttrycka:

I. **Rummet**, från hvars yta eller närhet en rörelse sker, t. ex. *Kirja putosi pöydältä*: boken föll ned ifrån bordet; *Ota takki lattialta ylös*: tag upp rocken ifrån golvet; *Vettä kaivosta otettuansa meni tyttö kaivolta kotia*; *Kirpoi kullat kulmiltani, hopeat hivuksiltani, sinisilkki silmiltäni, punanauhat pääni päältä*: guldet fallit från min tinning, silfversmyckena från håret, blåa banden från min panna, röda snodderna från hjessan (Kal. IV: 71 ff.).

Anm. 1. **Alla** anmärkningar till § 34 I ega äfven här sin tillämpning.

Anm. 2. I de fall, i hvilka elat. enl. § 32 I, anm. 1 användes, begagnas äfven ablativus, då fråga är om föremålets yta, t. ex. *Minä tunsin rannalla seisovan ystäväni jo laivalta*: jag igenkände redan på fartyget min vän, som stod på stranden; *Tyttö poimii mansikoita mäeltä*; *Hän löysi rahansa lattialta*.

II. a) **Omedelbart** på hvarandra följande **tidsmoment**, under hvilkas förlopp något sker. Nominativen af tidsordet föregår då alltid ablativen. T. ex. *Päivä päivältä ihmiset tulevat vanhemmaksi*: människorna blifva äldre dag från dag; *Vuosi vuodelta tulee tuo mies köyhemmäksi*; *Aikakausi aikakaudelta sivistys tunkeutuu syvemmälle kansaan*. — I stället härför kan äfven sägas *päivästä päivään, vuodesta vuoteen* m. m., hvilket talesätt också är mera ursprungligt och mera öfverensstämmande med finska språkets lagar.

b) **Tidsenheten**, hvarefter **arvodet** för en sysselsättning beräknas, t. ex. *Tyttö saa viisikymmentä penniä päivältä*: flickan erhåller i lön 50 penni om dagen; *Rengit saavat kaksisataa markkaa palkkaa vuodelta*; *Ensimmäi-*

settä päivältä maksettiin minulle markka, toiselta puolitoista markkaa ja kolmannelta kaksi markkaa. — Jmf. § 33 II c).

c) **Tidpunkten**, hvarifrån något förskrifver sig, t. ex. *Tämä kirkko on kuudenneltatoista vuosisadalta; Talon verot ovat mennyt-vuodelta maksamatta*: gårdens utskylder äro obetalade för det sista året. — Hit höra **datum** i förordningar, kungörelser och andra handlingar, t. ex. *Keisarillisen Majesteetin armollisessa asetuksessa Helmikuun 20:ltä päivältä 1865 asetettiin Suomen kieli Ruotsin rinnalle; Kirjeesi Elokuun kuudennelta olen saanut.*

Anm. Denna ablat. kan ej fogas såsom bestämning till **genit.**, utan i dess ställe användes essivus af tidsordet jemte participierna *annettu, sääetty* m. fl., t. ex. *Keisarillisen Senaatin Heinäkuun viidentenä annetun asetuksen määräys*. Denna konstruktion kan äfven användas vid alla öfriga kasus.

d) **Timmen** eller **klockslaget**, då en sysselsättning begynner, t. ex. *Kello kuudelta (kuuden lyömältä) aamulla nousin lukemaan ja kello yhdeksältä menin kouluun*: klockan 6 om morgonen steg jag upp för att läsa och kl. 9 gick jag i skolan; *Kahdentoista lyömältä ammutaan aina Helsingissä.*

III. Det **tillstånd**, hvori ett föremål befinner sig, då det utsättes för verbets verkan. Endast några uttryck äro härvid vanliga, t. ex. *Söitkö kalan ra'altansa*: uppåt du fisken rå; *Lapsi pureskelee leipää kuivaltansa*: barnet tuggar på brödet såsom torrt; *Haava on helpompi parantaa verekseltänsä*: såret kan lättare botas, då det är friskt (nyss erhållits); *Hän korjasi heinät siltänsä* (sådana de för tillfället

voro); *Myin silakat tuoreeltansa* (färska); *Koira nieli oravan elävältä*. — I dylika fall kan äfven **essivus** begagnas, ss. *Myi silakat tuoreina*, *Nieli oravan elävänä* m. m. — Jmf. § 20.

Anm. I några fall kan det yttre tillstånd, hvarifrån någon utträder, sättas i ablativus, t. ex. *Kivi putosi korkealta maahan*: stenen föll högt uppifrån ned på marken; *Sotilaat kääntyivät pakosalta vastarintaan*; *Istualta on hyvä lähteä* (ordspr.). — Man säger äfven: *Ennen sateen tuloa lentävät pääskyset matalalta*: väd regnets annalkande flyga svalorna lågt; *Kotkat kütävät korkealta päämme yli*: örnarne sväfva fram högt öfver våra hufvuden; *Teen työtä seisoalta*: jag arbetar stående.

IV. Det **föremål**, hvarifrån någon aflägsnar sig efter dermed verkställd sysselsättning, t. ex. *Minä tulen ongelta, koukuilta, luisilta* m. m.; *Joko lakkaat ruualta?* — Jmf. § 34 V.

V. **Måltider** och **lekar**, med hvilka man upphör, t. ex. *Perhe nousee illalliselta*; *Herkesimme keilasilta*. — Jmf. § 34 VI.

VI. Ett **lifegande föremål**, ifrån hvars ego eller närhet något aflägsnas, eller af hvilket något **erhålles**, t. ex. *Vieraat lähtevät nyt juuri meiltä* (ifrån oss); *Poika muuttaa Puikkoselta*; *Pyysin (toivoin, odotin) rahaa lainaksi Erkiltä* (af Erik); *Varkailta otettiin rahoja*: penningar togos bort ifrån tjufvarne; *Kuulin surullisen uutisen veljeltäni*; *Sain toria* (banner) *äidiltäni*; *Opin sen ammatin isältäni* (genom min faders undervisning); *Käskey tuli keisarilta*; *Sana tuotiin kirkkoherralta* (ifrån kyrkoherden). — Beslägtadt härmed säges: *Työ valmistuu, menestyy, käy hyvin laatuun mieheltä*: arbetet blir färdigt, lyckas, går väl

an för mannen; *Lukeminen ei käy pojalta* (går trögt för gossen).

Anm. 1. I alla de fall, der adess. användes om egaren, kan tvertom ablativus användas om den, som förlorat eller förlorar något. Detta sker isynnerhet vid verba intransitiva. I svenskan återgifves denna ablativus på olika sätt, t. ex. *Minulta katosi rahaa* (*lakki, saappaat* m. m.), *hevoselta kenkä*: jag förlorade penningar (min mössa, mina stöflar), hästen sin sko; *Tytöltä puuttuu kärsivällisyyttä*: flickan saknar tålmod; *Isännältä* (för husbonden) *hukkui hevonen, kuoli vaimo*; *Pojalta särkyivät sormet, katkesi kaula*; *Päälliköltä kaatui viisikymmentä miestä*; *Minulta jäi pippu pellolle*; *Koira söi emännältä lihan*; *Rakeet turmelivat talolta pelton*; *Tuhlasitko herralta rahaa?*

Anm. 2. Anm. 3 till § 34 VII bör äfven här ihågkommas, ss. *Minä tulen juuri Pynnöseltä*: jag återvänder just från ett besök i P:s hus eller familj; *Tulen Pynnösen tyköä*: jag kommer ifrån ett besök hos P. enskilt. — *Tuletko minun (sinun, hänen) tyköäni (-si, -nsä)?*

Anm. 3. Ehuru återgifvandet af **agenten** med ablativus strider emot finska språkets natur, har man likväl begynt använda en sådan konstruktion. I alla händelser bör den sparsamt brukas och måste alltid undvikas, der något missförstånd af satsens betydelse skulle uppkomma. Man säger sålunda aldrig: *Raha vietiin varkaalta* i den betydelse att tjufven tog penningen, utan satsen måste då uttryckas **aktivt**: *varas vei rahan*. „De af tjufven tagna penningarne“ återges med *Varkaan ottamat rahat*; hvaremot *Varkailta otetut rahat* beteckna „de penningar, hvilka blifvit tagna ifrån tjufven.“

VII. **Lifegande föremål**, för hvilka man bevarar, skyddar, nekar eller gömmer något, t. ex. *Varjelin lihan madoilta vahvalla suollalla*: jag skyddade köttet för maskar medelst strängt saltande; *Hän suojeli tavaransa var-*

kailta lujilla lukuilla; Lallin emäntä kielsi ruokaa piispa Henrikiltä; Äiti kätki avaimet lapsiltansa; Kanteen-alainen koetti salata rikostansa tuomarilta.

VIII. **Grunden**, hvarföre predikatets handling ej kan ega rum. (**Ablativus caussae**). T. ex. *Hän ei päässyt perille jäiltä*: isarne hindrade honom att komma fram; *Murheiltani en saanut unta silmiini*: mina sorger förjagade sömnen från mina ögon; *Lapsen itkulta ei äiti saanut lepoa koko yönä*; *En tohdi tehdä sitä isältäni*: jag vågar ej göra detta för min faders skull.

Anm. 1. **Skilnaden** emellan elativus (§ 32 XIII) och ablativus caussae inses bäst af följande exempel. *Laulultani ei lapsi herää*: min sång hindrar barnet att vakna; *Laulustani ei l. h.*: min sång väcker ej barnet.

Anm. 2. I st. för abl. caussae kan postpositionen *tähden* eller *vuoksi* med genit. användas, t. ex. *Jäiden tähden l. vuoksi hän ei päässyt perille*. — Denna omskrifning måste alltid begagnas, då ablat. skulle förorsaka tvetydighet, t. ex. *En voi lähteä teidän tähtenne* (ej: *teiltä*: ifrån eder); *En tahdo salata sitä asiaa vanhempaini vuoksi* (för mina föräldrars skull), men: *en tahdo s. s. a. vanhemmiltani* (för mina föräldrar).

IX. **Enheten**, hvarefter beloppet af ett parti beräknas, t. ex. *Minä ostin kymmenen naulaa voita ja maksoin markan naulalta*: jag köpte 10 skålpund smör och betalte för skålpundet en mark; *Tästä velasta maksan korkoa viisi sadalta*: för denna skuld betalar jag intresse efter 5 procent; *Isäntä maksoi vaivaisrahaa kaksi markkaa hengeltä*; *Minä kylvin kymmenen kappaa nisuja ja sain puolen tynnyriä kapalta*.

Anm. *Maksoin markan naulasta* (jmf. § 32 XV) uttrycker blott, att jag för ett skålpund betalte en mark, oafsedt huruvida jag köpte flera skålpund.

X. Den **sak** hos ett föremål, **med afseende på hvilken** en egenskap utsäges om detsamma. (**Ablativus respectus**). T. ex. *Poika on hyvä tavoiltansa*: gossen är berömvärd med afseende på sina seder; *Sieltä naios poikasen paras Pohjan tyttäristä, jok' on sievä silmiltänsä, kauris katsannoisiltansa, aina joutuisa jalalta sekä liukas liikunnolta*: sök dig der, o son, en maka, välj dig Pohjas skönsta dotter, tag en mö med liflig uppsyn, med ett skönt, behagfullt anlet, en som jemnt är flink på foten, alltid lika rask och rörlig (Kal. V: 236 ff.). — Hit höra äfven *nimettä*: vid namn, *arviolta*: efter uppskattning, ungefärligen, *luvulta*: till antalet m. fl. — Jmf. § 32 XVII.

XI. **Beskaffenheten** af de **intryck**, hvilka genom något af de **yttre sinnena** erfaras, t. ex. *Omena maistuu makealta*: äpplet smakar sött; *Kala haiskahtaa happamelta*: fisken har en sur lukt; *Laulu kuuluu kauniilta*; *Tyttö näyttää näppärältä* (qvick); *Tämmöinen olo tuntuu tuskalliselta*.

Anm. Den närmare beskaffenheten af andra handlingar plägar äfven **understundom** återgifvas med ablat., t. ex. *Parempi kerran kyllältä (antaa) kuin aina niukalta*: det är bättre att gifva en gång nog än alltid knappt (ordspr.); *Pelto antoi runsaalta hedelmän*; *Mies puhuu lavealta asioistaan*.

Allativus.

§ 36. I **Allativus** sättas de ord, hvilka uttrycka:

I. **Rummet**, till hvars yta eller närhet en rörelse sker, t. ex. *Lintu lentää katolle*: fogeln flyger ned på taket; *Pane kirja pöydälle*; *Lasi putosi lattialle*: glaset föll i golfvet (*l. p. lattiaan*: föll sönder i golfvet); *Menetkö kirkolle* (till kyrkbacken); *Astui kerran keikahutti hienoiselle hietikölle, astui toisen torkahutti maalle maksan karvaiselle, kolmannenki koikahutti juurelle tulisen tammen*: träder snabbt med första steget fram uppå den mjuka sanden, träder tungt med andra steget på den lefverbruna marken, stiger stadigt med det tredje fram till sjelfva ekens rötter (Kal. II: 169 ff.); *Lapsi kaatui selällensä, kyljellensä* (omkull), *vat-sallensa, nenällensä*.

Anm. 1. Alla anm. till § 34 I böra äfven här tillämpas.

Anm. 2. § 33 I anm. gäller äfven denna §, då fråga är om ett föremåls yta, t. ex. *Istuin kivelle*: jag satte mig ned på stenen; *Istuin kivellä*: jag satt på stenen; *Muutammat seurastamme jäivät tielle*: några af vårt följe blefvo på vägen; *Unhotin kirjan pöydälle*. — Jmf. äfven § 33 VI anm.

II. **Det yttre tillståndet**, i hvilket ett föremål inträder, t. ex. *Kangas saatiin alkeelle* I. *alkeille*: väfnaden blef påbegynt; *Ruis nousee oraalle*: rågen skjuter brodd; *Äiti tuli hyvillensä* (*hyville-mielin*); *Minä käskin naapurin tulla puheilleni*; *Isänmaan ystävät pääsivät voitolle*; *Valkea pääsi vallallensa*. — Jmf. § 34 IV.

Anm. 1. *Vallallensa* användes ej om abstrakta nomina, utan i dess ställe *valtaan*, t. ex. *Tuhlaus on päässyt valtaan meissä*: slöseriet har fått makt med oss.

Anm. 2. Åtskilliga hithörande konstruktioner användas såsom rena adverbier, t. ex. *Hän pani*

kaikki säntilleen: han satte allt i behörig ordning; *Ole hiljallensa*: var stilla; *Käykäämme verkalleen* (sakta); *Sen (on) tiedän selvällehen, tajuelen tarkoillehen* (Kal. III: 149 f.).

III. Det **föremål**, till hvilket någon **skrider** för att dermed utföra en sysselsättning, t. ex. *Mies menee ongelle, jadoille, koukuille, luistille, ruualle*. — Jmf. § 34 V.

IV. **Måltider** och **lekar**, med hvilka någon begynner att sysselsätta sig, t. ex. *Nyt on aika mennä päivälliselle; Lähtään otso painisille, tässä löydät vertojas*: låtom oss, o björn, begynna att brottas, här finner du dem, som äro dig vuxne (Suonio). — Jmf. § 34 VI.

V. **Personen**, till hvars **hus** eller **familj** någon begifver sig, t. ex. *Mennäänkö tänä iltana Kopposelle; Meille tulee vieraita huomenna*.

Anm. Ett **privat besök** hos en person uttryckes med postpos. *luo, luoksi* eller *ty'ö* (jmf. § 34 VII anm. 3), t. ex. *Minä menen Kopposen ty'ö lukemaan*.

VI. Det **föremål**, som uttrycker det egentliga **målet** för ett verbs handling eller ett adjektivs egenskap (det **aflägsnare objektet**), t. ex. *Isä toi makeisia lapsillensa*: fadren hemtade sötsaker åt sina barn; *Virkkoi veikko naisellensa, kuiskaeli kullallensa*: *tu o lutka vierahalle* (Kal. XXIII: 813 ff.); *Kyllä raha ahneelle kelpaa; Ei se takki sinulle sovi; Kyllä se sinulle hyvä on; Aiti on hellä lapsillensa*: modren är öm mot sina barn; *Jumala on laupias syntisille*: Gud är barmhertig mot syndare; *Joka on julma juh dallensa, se on valju* (kallsinnig) *vaimollensa* (ordspr.).

Anm. Vid adjektiver kan man i st. f. denna allativus använda partit. tillsammans med postpos. *kohtaan* (i vänlig betydelse) och *vastaan* (i fiendtlig bet.), t. ex. *Hän on hyvä köyhiä kohtaan; Isä on paha lapsiansa vastaan.*

VII. **Beskaffenheten** af de **intryck**, hvilka medelst de **yttre sinnena** erfaras (jmf. § 35 XI), t. ex. *Ilma näyttää kauniille.* vädret ser vackert ut; *Hän löykähtää viinalle:* han doftar af brännvin; *Ei ilo ilolle tunnu eikä soitto soitannalle* (Kal. XL: 305 f.).

Anm. Om de i § nämnda verberna hafva ett **adjektivum** såsom bestämning, plägar vanligtvis ablat. användas; af **substantiva** åter kunna ablat. och allat. brukas om hvarandra.

VIII. Den **sak** hos ett föremål, med afseende på hvilken en egenskap utsäges om detsamma, ss. *Poika on hyvä taidollensa; Tyttö on paha tavoillensa; Yksi on juoksulle jalompi, toinen raisu rahkehille:* snabb i loppet är den ena, och den andra rask i redet (Kal. III: 394 f.). — **Hellre** än allativus användes dock i detta fall **ablat.**, jmf. § 35 X.

Abessivus.

§ 37. **Abessivus** uttrycker **brist** på eller **frånvaro** af det, som ordet, hvartill ändelsen fogas, betecknar. För **eftertrycks** skull kan præpos. *ilman* utsättas före denna abessivus, t. ex. *Joka syyttä suuttuu, se lahjatta leppyä:* den som blir ledsen utan orsak, blidkas utan gåfva (ordspr.); *Joka kuritta* (utan tukt) *kasvaa, se kunniatta kuolee* (ordspr.); *Silloin itkin ilman syyttä, ilman vaivatta valitin, kun itkin isäni sylissä, paruin äitini parmoilla* (ordspr.).

Anm. 1. *Ilman* står äfven tillsammans med **partit.**, då **brist** på någon **egendom** utsäges, t. ex. *Mies*

on ilman vaatteita: mannen är utan kläder; *Läksin ilman rahoja kaupunkiin*; *Kerjäläinen itkee, kun hänen täytyy käydä talosta taloon ilman kotia ja suojaa*. I stället för denna konstruktion kunna äfven **karitiva** adjektiver användas, ss. *Kerjäläinen on koditon ja suojaaton*. — **Abessivus** åter gifver tillkänna, att **brist** förefinnes på det **medel**, hvarigenom något kan uträttas, t. ex. *Ilman vaatteitta et tule toimeen*; *Ilman rahattakin minä muutaman päivän voin elää*.

Anm. 2. Om det ord, som benämner saken, hvarpå **brist** angifves, bestämmes af ett adjektivum såsom **attribut**, användes helst **partit.** i förbindelse med *ilman*, t. ex. *Ilman suuria maksuja tätä ei saada toimeen*: utan stora omkostnader kan detta ej uträttas; *Ilman hyvää järkeä et tätä asiaa käsitä*.

Essivus.

§ 38. **Essivus** användes för att uttrycka den **bestämda tid**, då verbets handling försiggår, t. ex. *Minä kävelin yhtenä päivänä kotoa tänne*: jag promenerade på en dag hemifrån hit; *Tulevana talvena lähden ulkomaille*; *Tänä vuonna tuli katovuosi*; *Onnen hetkinä ei ihmisen muistele onnettomuutta*; *Ensi maanantaina on joulupäivä*; *Heluntaina saarnaa uusi pappi kirkossa*; *Kun härkä Kynttelinä räystäään alta juo, silloin Maariana kukko janoon kuolee* (ordspr.).

Anm. 1. **Essiven** utsäger egentligen, att ett tillstånd eller en egenskap är något **tillfälligt**, under en viss tid förhandenvarande hos ett föremål, och användes i denna betydelse såsom **predikatsfyllnad** och **apposition**. Jmf. § 8 c) och § 20 anm. 3.

Anm. 2. a) **Essiven** i fråga om tid uttrycker ursprungligen den **fortgående tid**, inom hvilken verbets handling fullbordas, ss. *Kahtena päivänä teemme tämän työn, jos olemme ahkerat*: inom två dagars

förlopp fullborda vi detta arbete, om vi äro flitiga. **Skriftspråket** har dock begynt använda **iness.** om denna fortgående tid (§ 31 II) och uttrycker med **essiven** den närmare bestämda tid, på hvilken **under något moment deraf** verbets handling inträffar, t. ex. *Huomis-päivänä rupeen työhön; Menneenä kesänä* (under någon tid af fjolårets sommar) *olin Ruotsissa; (Menneen kesän (hela sommaren) olin Ruotsissa).* — b) Tidsorden i **essivus** hafva vanligtvis ett **attribut** eller en **genitivbestämning** eller också utgöra de **sammansatta** ord, ss. *Pyhä-aamu, Tuorstai-ilta* m. fl. **En dag** heter derföre *eräänä (jonäkuna) päivänä.* — Endast namnen på **dagarne i veckan** och årets **högtider** ställas i **essiven** utan bestämningar, ss. *Maanantaina, tiistaina, jouluna, loppiaisena* (trettondagen), *pääsiäisenä* (påskan) m. fl. Jmf. § 34 II och alla dess anmärkningar.

Anm. 3. **Essiven** af tidsorden i **förnekade** satser uttrycker den tid, under hvars förlopp verbets handling **ej fullbordas**, **illativen** (jmf. § 33 II b) deremot den tid, på hvilken verbets handling **ej en enda gång** förrättas, t. ex. *Jollet kahteen viikkoon kirjaasi katso, niin et sitä yhtenä kuukautena opi:* om du ej en enda gång under två veckors tid ser i din bok, så lär du dig ej dennas innehåll på en månad. — Sedan dock **iness.** begynt användas i st. f. **essiven** i denna betydelse, kunna i ganska många fall **essivus** och **illat.** i förnekade satser användas om hvarandra, i det att dock **illat.** tillika ofta angifver en uttalad **förvåning** öfver den ifrågavarande tidens längd, t. ex. *Ei isäni ole kolmena päivänä ollut kotona:* under tre dagar har min fader ej varit hemma; *Ei isäni ole kolmeen päivään ollut kotona:* hela tre dagar hafva förflutit, sedan min fader gick hemifrån bort. Som likväl **illativus** endast i begränsade fall kan användas (jmf. § 33 II b), är bruket af **essiven** ganska ofta det enda riktiga, t. ex. *En minä maanantaina tule; En minä niin kauniina päivänä sisällä pysy; Pimeinä öinä ei ole hyvä liikkua metsissä* m. m.

Anm. 4. Vid angifvandet af tiden „när“ förekommer af **pronomen relativum** endast **essivus** eller

den adverbiala formen *jolloin*, t. ex. *Se päivä, jona l. jolloin (icke: jolla) olin kaupungissa, oli sateinen: den dag, då jag var i staden, var regnig; Isäni kuoli viime vuonna, jona l. jolloin minäkin olin kovin kipeänä.*

Translativus.

§ 39. I **Translativus** sättas de ord, hvilka uttrycka:

I. **Tillståndet**, till hvilket något öfvergår eller kan öfvergå, t. ex. *Ylioppilas vihittiin papiksi: studenten prestvigdes; Pelto tehtiin niityksi; Vahingosta viisaaksi tullaan* (ordspr.); *Huoli huonoksi tekee, mure tuopi mustan muodon* (ordspr.); *Paljonko tahdot rahaa lainaksi; Talo ostettiin perinnöksi* (köptes till skatte); *Tänäpäniä syötiin lihaa päivälliseksi; Sinä olet sopiva merimieheksi; Leipä on kaunis kumppaniksi, hyvä vuosi vierahaksi* (ordspr.); *Täällä eletään herroiksi: här lefver man såsom herrar; Minä menin erikseni asiata miettimään, mutta jätin sen pian siksensä, kun se näytti vaikealta. — Parempi on olla lainaksi antaja kuin lainaksi ottaja; Ilmaiseksi (gratis) anto ei rikastuta.*

Anm. 1. Translativus bildar ett komplement till essivus, ty likasom essivus uttrycker varandet i ett tillstånd, uttrycker transl. en öfvergång till detta tillstånd.

Anm. 2. Vid verber med betydelsen **benämna, göra, utvälja, anse, visa sig** m. fl., hvilka i latinet konstrueras med en objekts- och en predikats-accusativus, ställes i finskan det ord, som motsvarar predikats-accus., i translativus. Då satsen förbytes till passiv, förblir transl. oförändrad, t. ex. *Vanhemmat nimittivät poikansa Matiksi; Hän teki (määräsi) papin perilliseksi; Luulin sinun hul-*

luksi; *Osoitit itsesi kelvolliseksi; Sinäkö puhujaksi valittiin; Minua ei panna paimeneksi.* — Endast verbet *pidän* (anser) står tillsammans med *essiven*, t. ex. *Minä pidän sen asian totena: jag anser denna sak för sann; Minä pidän häntä liian hyvänä siihen toimeen; (Pidän hänen hyvänä: jag håller af honom); Jos hullu taitaisi vaittolla, niin usein viisaana pidettäisiin* (ordspr.).

Anm. 3. Då ett *nomen* såsom predikatsfyllnad står i *translativus*, kan *singularis* användas, ehuru hufvudordet är *pluralis*, t. ex. *Kaikki ihmiset tulevat päivä päivältä vanhemmaksi; Saimme kumminkin heinät kuivaksi.* — Jmf. § 20 anm. 2.

Anm. 4. Vid återgifvandet af det svenska verbet *blifva* användes vanligtvis *tulen*, då fråga är om en öfvergång till något *bättre*, *käyn* eller *mennen* deremot om *försämring*, t. ex. *Hän on tullut hyvin lihavaksi; Hevonen on käynyt l. mennyt laihaksi; Asia tuli selvemmäksi, kävi sekavammaksi.*

II. **Saken**, hvartill något *länder* eller *tjenar*, t. ex. *Jumalan sana on ihmisille opiksi: Guds ord tjenar människorna till lärdom; Join vettä terveydekseni; Poika käytti varoituksen hyväksensä* (sig till *godo*); *Poudaksi kuun kehä, sateheksi päivän sappi: en ring kring månen bebådar uppehållsväder, vädersolen regn* (ordspr.); *Suojaksi syksyiset tuulet, talven jatkoksi keväiset* (ordspr.).

Anm. 1. Det förhållande, med afseende hvarpå ett omdöme uttalas, återgifves genom *translativus*, t. ex. *Näin varhaiseksi on paljo väkeä torilla: för att vara så här tidigt är det mycket folk på torget; Niin nuoreksi on hänellä kyllin voimaa; Hän on hyvin ymmärtäväinen iäksensä: han är bra förständig för sin ålder; Sileähk' on siikaseksi, kuleahka kuujaseksi, haleahka haukiseksi: den (fisken) är för slät för att vara en sik, för glänsande till en laxforell, för black till en gädda* (Kal. V: 63 ff.).

Anm. 2. *Tämä lauta kelpaa (lautaa käytetään) pöydäksi* uttrycker, att brädet kan användas i **egenskap** af bord; t. l. k. *pöytään* (jmf. § 33 XII) deremot, att brädet kan ingå såsom en **beständsdel** i bordet. Man säger likaså alltid: *Hän sopii papiksi*, men: h. s. *papin virkaan*.

III. Tiden,

a) under hvars **fortgång** en **påtänkt** eller **uppskjuten** sysselsättning eller **vistelse** kommer att ega rum, t. ex. *Hän menee kalaan kuudeksi viikoksi*: han begifver sig på fiske till 6 veckors tid; *Hän jätti kyntönsä tulevaksi viikoksi* (för att under denna vecka verkställas); *Poika tulee jouluksi koulusta kotia* (för att vara hemma öfver julen); *Harvoin isää iäksi, äitiä elin-ajaksi* (ordspr.). — Jmf. § 33 II a.

b) som utgör **gränsen**, före hvilken en sysselsättning är **slutförd**, t. ex. *Kyllä tämä käänös jouluksi valmistuu*: nog blir denna öfversättning gjord före julen; *Pertteliksi oli kyntö tehty*: före Bartholomeus (24 Aug.) var plöjningen verkställd; *Ei tätä taloa kesäksi rakenneta*: denna gård blir ej färdigbygd till sommaren.

IV. **Språket**, på hvilket något uttryckes, t. ex. *Kalevala on käännetty ruotsiksi*: Kalevala är öfversatt till svenskan; *Keskustelu kävi suomeksi*: diskussionen fördes på finska; *Kirjoita kirjeesi saksaksi*; *He riitelivät venäjäksi, etten heitä ymmärtänyt*.

Anm. Om *kieli* utsättes, begagnas af detta ord icke transl., utan *adess.*, *allat.* eller *instruktivus*, t. ex. *Hän käänsi puheen suomen kielelle*; *Etkö sinä osaa ruotsin kielellä* (l. ruotsin kielin) *ajatuksiasi selittää?*

V. **Momenterna**, i hvilka ett ämne är **fördeladt**, t. ex. *Ensiksi* (l. *ensimmäiseksi*) *on*

puhuminen sodan syistä, toiseksi sodan tapauksista, kolmanneksi rauhanteosta ja viimeiseksi sodan vaikutuksista.

§ 40. I ett tidigare skifte af finska språkets tillvaro hade **essiven** betydelse af ett **varande i**, **translat.** betydelse af **en rörelse till** det inre af rummet. **Partit.** utgjorde härvid den tredje länken och uttryckte **en rörelse från** det inre (jmf. § 23 anm. 2). I några ord har denna betydelse ännu bibehållit sig, ss. *Kaukana*: långt borta, *kauas* (i. st. *kauaksi*) långt bort, *kaukaa*: långtifrån; *Ulkona*: ute, *ulos*: ut, *ulkoa*: utifrån; *Luona* l. *tykönä*: hos, *luoksi* l. *tyjö* (eg. *tyjöksi*): till, *luota* l. *tyköä*: ifrån; *Takana*: bakom, *täa* (eg. *taaksi*): bakom, *takaa*: bakifrån; *Kotona*: hemma, *kotoa*: hemifrån; *Kauempana* l. *edempänä*: längre borta, *kauemmaksi* l. *edemmäksi*: längre bort, *kauempaa* l. *edempää*: längre bortifrån; *Taaempana*, *taaemmaksi*, *taaempaa*; *Lännempänä*: mera åt vester, *lännemäksi*, *lännepää* m. fl.

Komitativus.

§ 41. I **Komitativus** sättes det ord, som uttrycker föremålet, hvilket befinner sig i någons **följe**, hvarvid komit. alltid har **suffix**. I svenskan återgifves denna kasusändelse genom praepos. **med** eller **jemte**, t. ex. *Isä poikineen tuli kaupunkiin*: fadren kom till staden med sina söner; *Isäntä perheeneen joutui maantielle, kun talo paloi*; *Hän myi talonsa kaluineen päiviineen* (med rubb och stubb); *Mene huima huolinesi, epäkelpo itkuinesi*: toka, gå med dina sorger, dumma barn med dina tårar (Kal. III: 567 f.).

Anm. 1. Det ord, som står i **komitat.**, uttrycker städse en **bisak**, som medföljer hufvudsaken; **genit.** tillsammans med *kanssa* deremot den hufvudsak, som bisaken åtföljer. „Fadren med sina söner komma“ heter sålunda: *Isä poikineen tulee* eller *Pojat tulevat isänsä kanssa*. — Man har dock alltmera begynt att använda **genit.** med *kanssa* äfven om en åtföljande person.

Anm. 2. I talspråket användes vanligtvis ej **komit. singularis**, utan i dess ställe **pluralis**, ehuru fråga är om ett föremål, ss. *Mies vaimoinensa*: mannen och hans hustru.

Anm. 3. **Komit.** står **sällan** tillsammans med **attribut.** Om likväl ett sådant förekommer, ställes detta i **instruktivus**, t. ex. *Mies muutti kaikin kaluinensa maalle*; *Isäntä omin väkinensä sai kaikki pellon työt toimeen*.

Anm. 4. **Komitativus** sättes såsom bestämning till **subjektet** eller **objektet** eller till den **genitiv** i en **förkortad attsats**, som motsvarar subjektet i den oförkortade attsatsen. Till dessa satsdelar hänför sig alltid komitativens suffix utan att **genitiven** af ett personalpronomen dervid utsättes, t. ex. *Metsästäjä tappoi suden poikinensa* (icke: *hänen poikinensa*): jägaren dödade vargen jemte dess ungar; *Annoin isännän renkineen päivineen* (jemte hans drängar) *mennä sitä tietä*; *Luulin vanhempain lapsinensa tulevan*. — Man kan således ej säga: *Antoi leivän vaimolle lapsinensa*; *vaimolta lapsinensa* m. m.

Instruktivus.

§ 42. Det ord, som ställes i **Instruktivus**, uttrycker **sättet**, huru verbets handling utföres, hvarvid **aldrig suffix** kan användas, t. ex. *Minä näin omin silmin, mitä nyt kerron*: jag såg med egna ögon det, som jag nu förtäljer; *Kerjäläinen kulkee avojaloin*: tiggaren färdas barfotad; *Et sitä kiveä yksin käsin nosta, etpä*

kaksin käsinkään; Älä sormin kuumaan rautaan kajoo; Poik' oli porossa polvin, kypenissä kyynäsvarsin: gossen var i askan till knäna, till armarne i glödhögen (Kal. XXXI: 164 f.); *Vuoroin* (turvis) *vieraissa käydään* (ordspr.).

Anm. 1. I **prosa** användes ej instrukt. **sing.** af **substantiver**, utan alltid plur., om också fråga är om ett föremål, ss. *Poika on paljain päin:* gossen är barhufvad; *Tyttö istuu naurusuin.* — I **poesi** deremot, der instruktiven allmänne användes, anträffas ofta instrukt. **sing.**, isynnerhet i förening med ett **kardinalt** räkneord såsom attribut, t. ex. *Ei ollut sitä metsässä jalan neljän juoksevata, ku ei tullut kuulemahan* (Kal. XLI: 32 ff.); *Ei ollut veessäkänä evän kuuen kulkevata* (Kal. XLI: 118 f.); *Nousi siitä Wäinämöinen jalan kahen kankahalle* (Kal. II: 1 f.); *Tuossa nuori Joukahainen itkeä vetistelevi alla päin, pahoilla mielin, kaiken kallella kypärin, sekä huulin hyppynyisin, nenän suulle langennuisen:* nu den unge Joukahainen började att bittert gråta, sorgsen och med nedsänkt hufvud, med åt sidan lutad mössa, med af smärta stela läppar, näsan ner mot munnen sjunken (Kal. III: 499 ff.).

Anm. 2. På frågan „när“ användes instruktiverna *aamuin, illoin, öin, päivin*, samt de af pronominer och adjektiver bildade formerna *silloin, tällöin, milloin, jolloin, usein, harvoin, tuonain* (för en tid sedan) m. fl. — Jmf. äfven § 34 II, anm. 2.

Anm. 3. Instrukt. **plur.** förekommer stundom såsom bestämning till **substantivt** använda **adjektiver** och **pronominer** i någon **lokalkasus**, ss. *Tällä (sillä, millä) tavoin, näillä (nüillä) tavoin, jollakin neuvoin, hyvillä mielin, missä paikoin* m. m. — Jmf. § 16 anm. 1.

Anm. 4. Begreppen **medel** och **sätt** äro med hvarandra så nära beslägtade, att en bestämning till verbets handling ofta kan uppfattas både såsom det ena och det andra. Derföre kunna också adess.

och instrukt. understundom nyttjas om hvarandra med någon liten modifikation i betydelsen, t. ex. *Näin omilla silmilläni* och *omin silmin*; *Tein tämän omalla luvalla* och *omin luvin*; *Älä kajoo rautaan kädelläsi* l. *käsin*. — Detta gäller hufvudsakligast om de ord, hvilka uttrycka **kroppsdelar**, ty på få undantag när ställas i prosa endast sådana ord i instrukt. Derföre säger man alltid: *lyön vittsalla*, *puulla*, *teen työtä ymmärryksellä*, *taidolla* m. m.

§ 43. **Instrukt. singularis** af adjektivernas **positivus** användes adverbiskt såsom **bestämning till adjektiver och adverbier** samt **instrukt. plur.** af deras **komparativer** och **superlativer** äfvensom af några positiver såsom **rena adverbier**, t. ex. *Merkillisen huono*: märkvärdigt dålig, *sanomattoman kaunis*: utsägligt vacker, *arvaamattoman tärkeä asia*: en sak af oberäknelig vigt; *kauhean suuri*, *suuren suuri*, *pienen pieni*, *tuhman ylpeä*, *valkean verevä*; *Hän kulkee kovemmin*, *vikkelämmiin*, *hiljaisemmin kuin sinä*; *Minä huusin kovimmin*, *raikkaimmin* (gällast), *lujimmin*; *Sinä suutuit kovin*, *pahoin*; *Sinä asiassa teit hyvin*, *oikein*, *väärin*.

Anm. 1. Då ett **adverbium** i **posit.** är bestämning till ett **verbum**, har det ändelsen *-sti*, som tillägges till stammen af adjektivernas **positivus**, t. ex. *Jättäkäämme hyvästi*: låtom oss säga farväl; *Älä käy niin kovasti*; *Nyt teit tuhmasti*. — Endast af några få adjekt. nyttjas positivens instrukt. adverbiskt. Jmf. de sista exx. i §.

Anm. 2. *Paljon* får ej användas såsom **förstärkning till posit.**, utan i dess ställe *hyvin*, *kovin*, *varsin*, *aivan*, *sangen*. Såsom förstärkningsord till **komparativen** nyttjas *paljon* och *paljoa*, till **superl.** *kaikkein* och *mitä*, t. ex. *Tuo tyttö on hyvin* (*kovin* m. m.) *kaunis*, *mutta nuorempi sisar*

on paljon l. paljoa kauniimpi ja nuorin sisar on kaikkein kauniin; Tämä satu on mitä hupaisin.

Anm. 3. **Adverbier** med instruktivens ändelse bildas ifrån åtskilliga ord med tillägg af *-isin*, *-ittain* och *-ittaisin*, ss. *Maisin*: landvägen, *merisin*: sjöledes, *jäisin*: isledes, *jalkaisin*: till fots, *väkisin*: med våld; *öisin*: nattetid, *päivisin*: om dagarne, *aamuisin*, *iltaisin* (jmf. § 34 II, anm. 2); *kannuttain* (l. *-taisin*): kanntals, *saavittain* (l. *-taisin*): sätals, *joukottain* (l. *-taisin*): hoptals m. m., t. ex. *Myydäänkö noita omenoita kappalittain vai kapoittain*: säljas dessa äppel stycketals eller kapptals?

Prolativus.

§ 44. **Prolativus** begagnas för att uttrycka en rörelse längsmed eller längsefter ett föremål, t. ex. *Minä tulin meritse, mutta isäni tuli maitse*: jag kom sjöledes, men min fader kom landvägen; *Juoppo kulkee seinitse*.

Anm. Prolativus användes högst sällan. Dess ändelse förekommer på få undantag när endast i några till **partiklar** öfvergångna ord, ss. *ohitse*, *sivuitse*, *ylitse* m. fl. och fogas vanligen till stammen i pluralis.

Närmare bestämningar för återgifvandet af årtal, datum och timme.

§ 45. **Årtalen** i finskan uttryckas städse med **kardinala räkneord**, framför hvilka den kasus af *vuosi* användes, hvilken dess satsställning erfordrar. Vid **lokalkasus** och **essivus** blir årtalet **oböjdt**, t. ex. *Hän syntyi vuonna tuhat seitsemänsataa yhdeksänkymmentä*: han föddes år 1790; *Roman keisari Augustus hallitsi itsevaltiaana vuodesta kolmekymmentä ennen Kris-*

tuksen syntymää vuoteen neljätöista jälkeen Kristuksen syntymän; Tämä asetus on vuodelta tuhat kahdeksansataa viisikymmentä ja viisi. — Vid **genitivus** af **vuosi böjas** deremot **enheterna** och **tiotalen**, t. ex. *Vuoden seitsemänsataa viidenkymmenen neljän vaiheilla ennen Kr. synt. perustettiin Roman kaupunki; Tuhät seitsemänsataa kahdeksankymmenen kahdeksan vuoden sodassa tehtiin niin kutsuttu Anjalan liitto.*

An m. 1. Om årtalet ej innehåller enheter, böjas **tiotalen** och **hundratalen**, ss. *Vuoden tuhat kahdeksan sadan seitsemänkymmenen kuluessa on paljo nullistuksia (omhvälfningar) tapahtunut.* — I årtalen pläga vanligtvis **enheterna** följa **etter tiotalen**. Sålunda säges ej gerna *vuonna kaksisataa viisikolmatta*, utan *kaksisataa kaksikymmentä viisi*.

An m. 2. Bokstafven **v.** framför årtalen användes för att beteckna singularis af **vuosi**, **vv.** för att uttrycka pluralis deraf, ss. *Sotaa käytiin v. (vuonna) 1808 ja vv. (vuosina) 1854—1856.*

§ 46. **Datum** angifves sålunda, att **månadens** namn ställes främst i **genitivus** och deretter det **ordningstal**, som angifver dagen i månaden, i den kasus dess satsställning fordrar, t. ex. *Elokuun viidentenä päivänä tulin tänne: jag kom hit den 5 Aug.* (Detta plägar betecknas *Elok. 5:nä p.* eller *Elok. 5:nä*). *Tammikuun yhdennestätoista päivästä Helmikuun viidenteenkolmatta (Tammik. 11:stä Helmik. 25:teen) on minulla virkavapaus; Maaliskuun toisesta päivästä saman kuun viidenteentoista asuin maalla (ifrån den 1:sta till den 15 Mars); Keisarillinen asetus Maaliskuun kolmannelta (Maalisk. 3:lta) määrää; Hän kuoli Jouluk. 20:na v. 1859.*

Anm. Om dagen står i **nomit.**, **partit.** eller **accus.**, får **månadens** namn äfven ställas efteråt i **partit.**, t. ex. *Yhdeksästoista päivä Tammikuuta on Heikin päivä; Kyllä sinä palaat ennen viidettä päivää Heinäkuuta; Minä olin matkalla ensimmäisen päivän Toukokuuta.*

§ 47. **Timmarne** angifvas med **grundtal**, ss. *Kello on viisi*: klockan är fem; *Kello tulee yksitoista*. Då satsställningen fordrar grundtalets böjning, blir likväl ordet *kello*, som står framför, **oböjdt**, t. ex. *Minä tulin kello kuudelta* (jmf. § 35 II d) l. *kello kuusi kaupunkiin; Kello kuuden aikaan höyrylaiva tulee; Kello kahdentoista jälkeen lähden maalle; Ennen kello viittä minun täytyy olla kokouksessa*. — Efter *yli* ställes grundtalet i **genitivus** eller **nominativus**, men i **nominativus** efter *vaiilla* och *puolivälissä*, t. ex. *Kello on kolme minuuttia yli kolmen (kolme); kello on kymmenen minuuttia vaiilla yksi; kello on puolivälissä kaksi. Kello on neljännestä* (en qvart) *vaiilla kolme; Kello on neljänneksen yli yksi. Kello löi yksi, kaksi, kolme m. m.; Kello käy yhtä, kahta, kolmatta, neljättä, viidettä ---, yhtätoista, kahtatoista.*

B. Satsen utbildad genom partiklar.

§ 48. **Adverbierna**, **praepositionerna** och **postpositionerna** i finskan äro egentligen särskilda kasus af **substantiver**, hvilkas andra kasus kommit ur bruk eller också användas i en betydelse, som skiljer sig ifrån den, hvilken bibehållit sig hos dessa partiklar, t. ex. *Ulkona*: ute, *ulos* (för *uloksi*): ut; *Alas* (för *-ksi*): ned; *Edessä*: framför, *Takana*: bakom m. fl.

§ 49. **Praepositionerna** i andra språk motsvaras i finskan både af praepositioner och postpositioner. Dessa begagnas dock endast i de fall, då språket ej genom kasusändelser kan uttrycka åsyftade begreppsförhållanden, äfvensom då **tvetydighet** skulle uppkomma genom användandet af kasusändelserna. Sålunda heter: han ligger **på golfvet**: *hän makaa lattialla*, men deremot: han ligger **på täcket**: *hän makaa peitteen päällä*, emedan *hän makaa peitteellä* betyder: han ligger (betäckt) med ett täcke; Han rätade en spik **på** en **sten**: *hän oikaisi naulaa kiven päällä* (*h. o. n. kivellä*: med en sten); Menniskorna lefva **på jorden**: *ihmiset elävät maan päällä*, (*maalla*: på landet, i motsats mot staden och sjön, jmf. § 34 I, anm. 4).

Anm. 1. Några förhållanden, hvilka genom kasusändelser kunna angifvas, plägar man understundom uttrycka genom skilda ord för att sålunda fästa vid dem ett större eftertryck, t. ex. *Leski elättää itsensä sormiensa avulla* (*sormillansa*): enkan lifnärer sig med sina fingrar; *Järjen avutta* (*järjettä*) *et sitä asiaa ymmärrä*.

Anm. 2. Praepositioner och postpositioner, använda i enlighet med svenskan, der kasusändelsen i finskan varit den rätta, förekomma i stor mängd isynnerhet hos de äldre finska skriftställarne. Så har man återgifvit t. ex. *huru är det med dig* genom: *kuinka on sinun kanssasi laita* (för: *kuinka on sinun laitasi*); Gud **förbarmar sig öfver** människorna: *Jumala armahtaa ihmisten päälle* (för *ihmisiä*); Jag tror ej **på dina löften**: *en usko lupauksesi päälle* (för *lupauksiasi*); Allt får man **för penningar**: *kaikkia rahan edestä* (för *rahalla*) *saa*.

§ 50. Emedan de finska praepositionerna och postpositionerna egentligen äro substantiver, sättas deras **bestämningar** antingen i **genitivus**

eller **partitivus**. **Partitivus** står vanligast vid **praepositioner** och endast sällan vid **postpositioner**; **genitivus** deremot bestämmer hvardera, men **förnämligast** dock **postpositioner**. — De flesta af dessa partiklar angifva **rumförhållanden**. De viktigaste äro:

1. (*Ali*: underliggande ställe). Deraf bildas följande **postpositioner** med **genitivus**:

Alla, alta, alle, alitse, t. ex. *Koira on pöydän alla* (under bordet), *tulee pöydän alta*, *menee pöydän alle*; *Kun portti on kiinni, niin minä menen sen alta* l. *alitse*; *Talon, vuoren alla* (nedanom gården, vid foten af berget) *on näyty*; *Kaatui alleni*.

Anm. „*Alla*“ användes ej för att angifva tiden. Man kan derföre ej säga: *Keisari Neeron alla*, utan *Neeron hallitessa* eller *aikana*; icke *surun alla itken*, utan *surun hetkinä* l. *suruissani itken*. — **Metaforiskt** kan deremot sägas: *Hän on vieraan vallan* l. *käskyn alla* (under en fremmandes lydnad); *Minulla on suuret maat allani*: jag har stora länderier under mig.

2. *Yli* och *ylitse*, *yllä*, *yttä*, *ylle*. Deras bestämningar stå i **genitivus**.

A) *Yli* såsom **praeposition** uttrycker

a) ett **varande ofvanför** något, t. ex. *Yli noiden kukkulain riippuu aina synkkiä pilviä*: ofvanför dessa kullar hänga alltid mörka moln; *Yli päämme on kirkas taivas*. — På samma sätt säges: *kello on yli viiden, kuuden* m. m. jmf. § 47.

b) ett **företräde framför**, t. ex. *Hän on kunnioitettava yli muiden*: han bör framför andra äras; *Poika on jaloudessa asetettava yli isänsä*.

B) *Yli* såsom **postposition** uttrycker

a) ett **framskridande öfver** något, så att man blir **hvilande** deröfver, t. ex. *Oksat kasvoivat muurin yli*: grenarne vexte öfver muren; *Aurinko oli nousnut maan yli*: solen hade uppstigit öfver jorden (och var för ögonblicket der); *Ojenna kätös pöydän yli*.

b) ett **förmanskap** eller **uppsigt öfver** någon, t. ex. *Hän on asetettu palveliain yli, sotamiesten yli*:

han är satt till herre öfver tjenarne, soldaterna; *Farao asetti Josefn koko Egyptin maan yli.*

C) *Ylitse* är alltid **postposition** och uttrycker en rörelse öfver ett föremål, hvarvid rörelsen tänkes **fortgående**, ss. *Lintu lensi joen ylitse; Minä hyppäsin aidan ylitse.*

D) *Yllä, yltä, ylle* äro alltid **postpositioner** och begagnas om **klädesplagg**, t. ex. *Pojan yllä on uusi takki*: en ny rock är på gossen; *Riisu takki pojan yltä*: afkläd gossen rocken; *Pane pojan ylle eheä takki*. — I st. f. dessa former kunna äfven *päällä, päältä* och *päälle* användas, jmf. 3.

3. (*Pää*: hufvud, ända). Deraf nyttjas ss. **postpositioner** med **genitivus**

a) **Inre lokalkasus** (*iness., elat. och illat.* om afstånd i rummet, *elat.* äfven om tiden), t. ex. *Vihollinen on virstan päässä*: fienden är på en versts afstånd; *Kuula menee kahden virstan päähän*: kulan går två verst; *Vii-kon päästä* (efter en vecka) *minä tulen kotia*.

b) **Yttre lokalkasus** 1) om rummet ofvanom, t. ex. *Taivas on pääni päällä*: himlen är ofvanom mitt hufvud; *Lintu lensi pääni päältä*; *Ukko menee uunin päälle maata*. 2) om **klädesplagg** (jmf. 2 D); *Minulla on takki päälläni* (på mig); *Riisu takki päältäsi*; *Pane takki päällesi*.

Anm. 1. Ett varande uppå och en rörelse ifrån eller till en yta kunna uttryckas med *postp. päällä* (-*ltä*, -*lle*), då användandet af yttre lokalkasus skulle medföra tvetydighet, t. ex. *Maan päällä*: på jorden (*maalla*: på landet), *pään päällä*: ofvanpå hufvudet (*päällä*: med hufvudet), *peitteen päällä*: på täcket (*peitteellä*: med ett täcke); *Hän ei päässyt peitteen päältä alas* (ofvanifrån täcket, på hvilket han låg), men *hän ei päässyt peitteeltä alas*: täcket hindrade honom att komma ned (jmf. § 35 VIII); *Minä panen lipkaan pään päälle*: jag sätter skrinet på hufvudet, men *minä panen lipkaan päälle*: jag sätter skrinet ofvanpå.

Anm. 2. *Postpositionen päälle* har ofta blifvit orätt använd i st. för *kasusändelse*, ss. *Armahda*

meidän päällemme (för *meitä*); *Pelko tuli päällemme* (för *meihin*); *Minä uskon hänen sanansa päälle* (för *hänen sanaansa*) m. fl. — Denna form såsom **praeposition** torde dock kunna nyttjas vid **räkneord**, t. ex. *Meitä on kymmenen päälle sadan, kaloja saatiin kolmekymmentä päälle tuhannen*; ehuru det alltid är mera öfverensstämmande med finska språkets natur att säga: *kymmenen toista sataa, kolmekymmentä toista tuhatta*.

4. (*Esi*: stället framför, framsida). Deraf nyttjas såsom **postpositioner** med **genitivus**

a) **Inre lokalkasus** i betydelsen **framför**, t. ex. *Opettaja seisoo pöydän edessä*: läraren står **framför** bordet; *Älä seisoo edessäni, kynttilän edessä*: stå ej i **vägen** för mig, **undanskym** ej ljuset; *Otan hevosen reen edestä*: jag spänner hästen ur redet; *Sürry pois edestäni*: maka dig undan för mig; *Pilvi tuli auriongon eteen*; *Älä mene herran eteen*: gå ej i **vägen** för herrn l. **visa dig** ej för herrn; *Katso eteesi*: se för dig, akta dig. — **Metaforiskt** säges: *Teen työtä isänmaani eteen*: jag arbetar för (till fromma för) mitt fosterland.

Anm. *Edestä* användes ofta **oriktigt**. Sålunda hör man sägas: *Kristus on kuollut edestämme*: (ur vägen för oss) i st. f. *puolestamme* l. *tähtemme*; *Kiitoksia ruuan edestä* i st. f. *ruuasta*; *Saisiko ruokaa rahan edestä* (för *rahalla*). — *Edestä* angifver endast rumförhållanden. Jmf. dock § 32 XV, anm. 3.

b) **Yttre lokalkasus** i betydelsen **framom**, t. ex. *Me ajamme kaikkein edellä*: vi köra framom alla; *Pyry pakkasen edellä* (ordspr.); *Me jouduimme heidän edeltänsä takapajulle* (på efterkälken); *Mies ajoi hevosenensa koko joukon edelle*; *Ajaa (astua, lukea) edellensä*: köra (vandra, läsa) vidare framåt. — *Edellä* användes äfven såsom **praeupos.** i fråga om **tid**, t. ex. *Edellä puolenpäivän*: på förmiddagen.

5. (*Taka*: stället bakom). Deraf användes såsom **postpositioner** med **genitivus**

Essivus, **Partitivus** och **Translativus**, jmf. § 40), t. ex. *Näytteliät ovat nyt esiripun takana*: skåde-

spelarne äro nu bakom ridån; *Tule esiin oven takaa*: träd fram bakifrån dörren; *Minä palajan tänne vuoden takaa* (efter ett år = *vuoden päästä*, jmf. 3 a) l. *vuoden perästä*, jmf. 6); *Vedä voimasi takaa* (*voimastakaa*): drag af alla krafter; *Mene pöydän taa* (för *taaksi*) *seisomaan*; *Katso taasi* l. *taaksesi*. (Motsatser till *edessä*, *edestä*, *eteen*).

6. (*Perä*: det yttersta af något). Deraf begagnas såsom **postpositioner** med **genitivus**

Inre lokalkasus, t. ex. *Isä käy edellä ja lapsi juoksee isän perässä* (efter fadren); *Matti on ensimmäinen oppilas ja Mattin perästä* (i ordningsföljden) *tulee Erkki*; *Viikon perästä* (efter en vecka = *viikon päästä*, *takaa*, jmf. 3, 5) *avataan koulut*; *Juokse talonpojan perään*, *niin löydät tien*. (Motsatser till *edellä*, *edeltä*, *edelle*).

7. (*Jälki*: spår). Deraf användas

a) såsom **postpositioner** med **genitivus** alla **inre lokalkasus**, t. ex. *Murhamies kulkee jälessämme* l. *jälissämme* l. *jälestämme* l. *jälistämme*: mördaren kommer **efter** oss; *Aitivainaja jätti jälkeensä kolme pientä lasta*; *Kuoleman jälkeen sinua vielä muistetaan*.

b) såsom **praepositioner** med **genit.** *jälestä* och *jälkeen* i fråga om **tid**, t. ex. *Jälestä* l. *jälkeen puolenpäivän* (på eftermiddagen, efter middagen) *tulen työsi*; *Kohta jälkeen Perttelin päivän* (24 Augusti) *aljettiin kylvä*.

8. (*Väli*: mellanrum). Deraf användas såsom **postpositioner** med **genit.**

Alla lokalkasus och **prolativus**, t. ex. *Sormi särkyi kahden myllynpyörän välissä*: fingret krossades emellan två qvarnhjul; *Minä tuln kuormien välistä* l. *väliltä* l. *välitse* (emellan lassen); *Älä pane sormias rattaiden väliin*; *Kirkon ja pappilan välillä on maantie*; *Riitaa on välillämme*; *Älä synnytä riitaa välillemme*; *Yöllä Syys- ja Lokakuun välillä*.

9. (*Sisä*: det inre). Deraf användas såsom **postpositioner** med **genit.** om **rummet** (*icke* om *tiden*).

Alla lokalkasus, t. ex. *Linnulla on pesä ontelon puun sisässä* l. *sisällä*: fogeln har sitt bo i ett ihåligt träd; *Minä otin pois omenan sisästä* l. *si-*

sältü siemenet; *Savu tunkee huoneen sisään* l. *sisälle* (vanligare dock: *huoneesen sisään* l. *sisälle*).

Anm. Dessa postpositioner begagnas i st. för inre lokalkasus, om man vill skarpare framhålla föremålets inre, isynnerhet i motsats mot något annat, ss. *Ei siinä kyllä, että sateet ovat saattaneet mökin pihan tulvilleen* (öfversvämmat), *vaan vettä lainehtii mökin sisässäkin*.

10. (*Vieri*: kant, rand; *Ohi*: yttre kant). Af dessa ord användas såsom postpositioner med genit.

Inre lokalkasus och prolativus, t. ex. *Lapsi makaa äitinsä vieressä*: barnet ligger invid modren; *Kerjäläinen istuu tien vieressä* l. *ohessa*; *Mene pois valkean vierestä* l. *ohesta*, *taikka vaatteesi palavat*; *Tule viereeni istumaan*; *Etkö tohdi mennä yöllä kirkon ohitse*; *Luon lunta kivijalan vieritse*: jag måkar snö längs stenfoten. — *Sen (tämän) ohessa* (derjemte, härjemte) *voimme muutakin oppia*. — Understundom begagnas äfven yttre lokalkasus, ss. *Istausin tien ohelle*; *Elossa elävän mieli vielä haudan vierelläki* (ordspr.).

11. (*Rinta*: bröst). Deraf användas såsom postpositioner med genit.

Adessivus och allativus, t. ex. *Poika istuu pöydässä isänsä rinnalla*: gossen sitter till bords i bredd med sin fader; *Mikä sinä minun rinnallani olet*: hvad betyder du i jemförelse med mig; *Runeberg on asetettava parhaiten runoiliain rinnalle*.

12. (*Luo*, *Tykö*: närhet). Af dessa ord förekomma såsom postpositioner med genit.

Partitivus, Essivus och Translativus, t. ex. *Minä tulen juuri tuomarin luota* l. *tyköä* (ifrån domaren); *Asutko vielä vanhempaisi luona* l. *tykönä* (hos dina föräldrar); *Tuolla hän seisoo suuren kuusen luona* l. *tykönä* (vid den stora granen); *Tuletko tuttavamme luo* l. *luoksi* l. *ty'ö* (till vår bekanta); *Minä tulen hänen luoksensa* l. *ty'önsä*.

13. (*Puoli*: hälft, sida). Af detta ord användas ss. postpositioner med genit.

Alla lokalkasus, t. ex. *Mitä teidän puolessa* l. *puolesta kuuluu*: hvad hörs det ifrån edra nejder;

Turun puolessa on satanut joka päivä tänä kesänä; Onko kerjäläisiä tullut Pohjanmaalta Turunkin puoleen; Herra kääntäköön kasvonsa meidän puoleemme; Oletko ollut tuvan puolella: har du varit i stugan (eg. på stugsidan af gården); Kirkon puolelta l. puolesta (ifrån den sidan, som vetter åt kyrkan) nousee paksu savupatsas; Tule kamarin puolelle saamaan suun-avausta. — Saan kiittää kaikkien puolesta (å allas vägnar); Kristus kuoli ihmisten puolesta; Ole sinä minun puolellani: stå på min sida.

14. (*Keski: midt, Liki, Lähi: närhet, Ulkopuoli, Sisäpuoli*). A) Af dessa ord användas både såsom **postpos.** med **genit.** och **praepos.** med **partit.**

Yttre lokalkasus, t. ex. *Kirkko on kaupungin keskellä l. keskellä kaupunkia (midt i staden); Pannaan kirkko keskelle kylää l. kylän keskelle; Minä asun kirkon likellä (lähellä) l. likellä (lähellä) kirkkoa (nära till kyrkan); Kirkon likeltä (läheltä) l. likeltä (läheltä) kirkkoa paloi talo; Pihan ulkopuolella l. ulkopuolella pihaa on puisto: utanför mangården är en park; En päässytäkään teaterin sisäpuolelle. — Keskellä kesää, päivää m. fl.*

B) **Instrukt.** *Kesken* förekommer a) såsom **prae-
pos.** med **genit.** och **partit.** i betydelsen af **afbrott**, t. ex. *Poika nukkui kesken lukemisansa l. lukemistansa: gossen somnade midt i läsningen; Tyttö naurahi kesken laulunsa l. lauluansa.* b) såsom **postpos.** med **genit.** angifvande något **ömsesidigt**, t. ex. *Vihollisten kesken tuli sanominen: fienderna emellan* uppkom en ordtvist; *Olkoon se sanottu kahden kesken: må det vara sagdt oss två emellan.* c) I beslätgad betydelse användes äfven *essiven keskenä* med **suffix**, t. ex. *Kyllä me keskenämme jaosta sovimme: nog komma vi oss emellan* öfverens om delningen; *Älkää olko ruidassa keskenänne; Naapurit tulivat ystäviksi keskenänsä.*

C) **Nomin.** *Liki* förekommer såsom **prae-
pos.** med **partitivus**, angifvande ett **varande nära till**, t. ex. *Minä asun liki sinua: Liki kirkkoa on pappila.*

Anm. a) *Puoli* i några sammansättningar med **nominativen** af de ord, hvilka angifva väderstreck, eller med **stammen** af de ifrån dem bildade adjek-

tiverna på *-inen*, användes både såsom **prae**pos. och **post**pos., men med olika betydelse, t. ex. *Itäpuolella kaupunkia on sokuritehdas*: öster om staden är ett sockerbruk, men *Kaupungin itäpuolella on s.*: i den östliga delen af staden är ett s.; *Kirkon itäpuolella l. itäispuolella on alttari*, men *Itäpuolella l. itäispuolella kirkkoa on pappila*.
 b) Är *puoli* sammansatt med ett **tidsord** eller med en **genit.**, användes det endast såsom **prae**p. med **partit.**, t. ex. *Syyspuolella suvea*: på höstsidan af sommaren; *Aamupuolella päivää*; *Vieras seisoo ovenpuolella tupaa* (på dörrsidan af stugan); *Aseta peili peränpuolelle salia* (på salens bakre vägg); *Heinäväki näyttää ladonpuolella peltoa*; *Rannanpuolella peltoa kasvaa ohdaketta*. — I likhet härmed konstrueras **yttre lokalkasus** och instrukt. af *puoli* i förening med ett **attribut**, ss. *Tällä, kummallakin puolella (puolen) jokea*; *Molemmin puolin tietä*; *Kahden puolin Loppiaista*.

15. A) *Ympäri*: omkring, är

a) **postposition** och står tillsammans med **genit.**, om det uttrycker en **rörelse kring** ett föremåls **omkrets**, t. ex. *Laiva purjehti maan ympäri*: skeppet seglade kring jorden; *Jäät olivat niin heikot, ettei pääsyt lahden poikki, vaan täytyi kulkea lahden ympäri*.

b) **prae**position och står tills. med **partit.** eller **genit.**, om man angifver en **rörelse ikring inom** ett föremåls **omkrets**, t. ex. *lapset soutelevat ympäri lahtea*: barnen ro omkring på viken; *Sanoma levisi ympäri koko valtakunnan*.

B) *Ympärillä, -ltä, -lle* förekomma såsom **post**posit. med **genit.**, t. ex. *Muuri on kaupungin ympärillä*: en mur omgifver staden; *Muuri revittiin maahan kaupungin ympäriltä*; *Sotaväkeä asetettiin kaupungin ympärille*.

16. A) *Läpi*: igenom (vanligen om en obanad väg), *poikki, halki*: tvärsöfver, tvärsigenom, användas a) såsom **post**pos. med **genit.**, då fråga är om en **verklig rörelse igenom**, b) såsom **prae**positioner med **genit.** i andra fall, t. ex. *Kuula meni ikkunan läpi*, men: *Aurinko paistaa läpi ikkunan*; *Minä tulin tänne jo en*

poikki (tvärsöfver ån); men: *Kuulin mie mereltä itkun, poikki joen juorotuksen* (Kal. VII: 167 f.); *Kävin metsän halki kylään*, men: *Halki metsän käy tie kylään*.

B) *Läpitse*: igenom, är alltid **postpos.** med **genit.** och uttrycker en rörelse **igenom** ett föremål, hvilken rörelse alltid tänkes **fortgående**, t. ex. *Nuoli tunkesi seinän läpitse ja meni taas ikkunasta ulos*.

17. *Kautta* står med **genit.** och är a) **postpos.** i betydelsen „**igenom**“ (jmf. Läpi 16), t. ex. *Minä menen tuvan kautta saliin; Ei naurismaan kautta koskaan väärää ole* (ordspr.); *Minun kauttani (genom mitt förvällande) ei salaisuus tule ilmi; Lainasin veljeni kautta (genom min broder såsom ombud) rahaa Helsingistä*; b) **praeposition** med betydelse af „**öfverallt uti**“, t. ex. *Kautta kaupungin tunnettu*: känd öfverallt i staden; *Minun on hiki kautta ruumiini*: jag svettas öfver hela kroppen.

18. *Pitkin*: **längs, långsmed**, står ss. **praepos.** tills. med **partit.** och användes både om **rummet** och **tiden**, t. ex. *Aja pitkin tietä*: kör långsmed vägen; *Älä mene salmen poikki, vaan pitkin salmea; Pitkin talvea (under hela vintern) käydään täältä kaupungissa*.

19. (*Vasta*: motstående ställe.) A) Deraf användas

a) **inessivus** och **illativus** ss. **postpositioner** med **partit.**, t. ex. *Viholliset ovat meitä vastassa*: fienderna äro oss till möte; *Nyt mennään vihollisia vastaan*; *Tuomari on meitä vastaan*: domaren står emot oss (on meitä vastassa: är oss till mötes); *Isä on paha minua vastaan* (jmf. § 36 VI anm.); *Sitä vastaan*: deremot. — *Yöllä tüstaita vastaan*.

b) **instruktivus pluralis** ss. **praepos.** med **partit.**, t. ex. *Palvelia teki niin vastoin käskyäni (i trots af, i strid emot, tvertemot min befallning)*, men: *p. t. käskyäni vastaan*: bröt emot min befallning.

B) **Instrukt. sing.** *Vasten* (af en obruklig biform *vasti*) står med **partit.** a) ss. **praepos.** uttryckande en „**riktning åt**“, t. ex. *Älä lyö poikaa vasten silmiä*: slå ej gossen mot ansigtet; *Ole ääneti, taikka saat vasten suutasi*; b) ss. **postpos.** i betydelse af „**för skull**“, t. ex. *Tämä takki on tehty sinua vasten (för*

din räkning); *Moni tekee työtä ainoastansa omaa hyötyänsä vasten; Tämä huone on rakettu myymistä vasten (= myytäväksi).* — I denna betydelse användes äfven *varten* (jmf. 30).

C) Det sammansatta ordet *Vastapäätä* användes ss. **praepos.** med **partit.**, t. ex. *Minä asun vastapäätä yliopistoa:* jag bor midtemot universitetet.

20. (*Kohta:* stället gentemot, ungefärliga stället.) A) Deraf användas a) **yttre lokalkasus** ss. **postpos.** med **genit.** t. ex. *Hän suittaa jo olla kirkon kohdalla:* han tör redan vara i trakten af kyrkan (i kyrkans linie); *Pysy kohdallasi:* hålls på din plats; *Tänäpäinä minä läksin Haminan kohdalta;* Kun laiva pääsi Hankoniemen majakan kohdalle (i jemnhöjd med Hangö båk), tuli tyven.

b) **Illativus** såsom **postpos.** med **partit.**, t. ex. *Isä on hyvä lapsiansa kohtaan:* fadren är öm mot sina barn (jmf. § 36 VI anm.); *Hän on ystävällinen kaikkia kohtaan.*

B) **Nominat.** och **instrukt. sing.** af biformen *kohti* stå såsom **postpositioner** med **partit.**, t. ex. *Nyt kuljetaan kaupunkia kohti l. kohden* (i riktning åt staden till); *Nuot miehet näyttävät tulevan juuri minua kohden.* — I samma betydelse användas äfven *päin* och *käsin*.

21. (*Seka:* blandning, *Joukko:* hop). Af dessa användas ss. **postpositioner** med **genit. inre lokalkasus** (jmf. § 31 IX anm.), t. ex. *Onko kahvin seassa* (ibland, i kaffet) *jo sokuria;* *Nyt olet ukko parka joutunut vierasten joukkoon.*

22. (*Kera:* följe). Deraf användas ss. **postpositioner** med **genit. yttre lokalkasus** och **translat. kera** (för *keraksi*), t. ex. *Hauskempi on kulkea toisten keralla kuin yksin:* det är roligare att färdas tillsammans med andra än ensam; *Tule keralleni:* gör mig sällskap; *Istuin isännän kera rannalle.* — **Vanligare** än dessa former användes isynnerhet i **prosa**

23. *Kanssa:* med, ss. **postpos.** med **genit.**, t. ex. *En minä tule sinun kanssasi* (med dig) *kaupunkiin;* *Ei ole vasikkain kanssa kilpaa juoksemista;* *Yhdes-*

sä tämän(sen) kanssa: i sammanhang härmed (der-med); Ynnä hänen kanssansa: jemte honom.

Anm. *Kanssa*, som endast motsvarar „tillsammans med“ i svenskan, förekommer synnerligen ofta orätt användt, ss. *Pojan kanssa kävi huonosti*: det gick illa med gossen, i st. f. *Pojan kävi huonosti*; *Mitä sinulla on sen asian kanssa tekemistä*, i st. f. *mitä sinulla on siinä asiassa* l. *sen asian suhteen tekemistä* l. *mitä sinun siihen asiaan tulee*; *Niin on sen miehen kanssa laita*, i st. f. *niin on sen miehen laita*; *Hän tuli kahden hevosen kanssa* (= i sällskap med två hästar) *kaupunkiin*, i st. f. *kahdella hevosella*. — Ihågkommas bör härvid äfven återgifvandet af svenska praepos. med genom nomin. och partit. absolutus i finskan (jmf. §§ 22, 25).

24. (*Muka*: närhet, likhet). Af detta ord användas *inessivus* och *illativus* såsom *postpositioner* med *genit.*, t. ex. *Ei minulla ole rahoja muassani*: jag har ej penningar på mig; *Lähde sinäkin toisten mukaan* (jemte de andra); *Saitko asian toimeen mielesi mukaan* (i enlighet med din önskan = *mieltäsi myöden*, jmf. 25); *Minä tein käskyn mukaan*; *Hinta on sen mukaan kuin kalukin*: priset står i förhållande till varans beskaffenhet.

25. A) *Myötä*: med, i följe, användes ss. *postpos.* med *genit.*, t. ex. *Onko ruokaa miesten myötä*: hafva männerna mat med sig; *Ota rahaa myötäsi*; *Onko lapsi myötänne* (en *bisak*, som subjektet har med sig).

B) *Myöten* l. *myöden*: långsmed, i enlighet med, står ss. *postpos.* med *partit.*, t. ex. *Menkää maata myöten* l. *myöden kotia*: gån hem landvägen; *Kaikki kävi mieltä myöden* (i enlighet med önskan); *Pannaan suu säkkiä myöden*: låtom oss rätta munnen efter matsäcken (ordspr.); *Miestä myöden miekka vyöllä, kilpi kantajan mukahan* (jmf. 24), ordspr. — *Aikaa myöden*: med tiden.

26. *Ennen*: före, står ss. *praepos.* med *partit.*, t. ex. *Hän tuli kotia ennen minua*: han kom hem före mig; *Ennen kaikkia on sinun Jumalata pelkämisen*: framförallt måste du frukta Gud. — I några

fall användes *ennen* äfven ss. *postpos.*, t. ex. *Tätä (sitä) ennen*: härförinnan, derförinnan. — Jmf. äfven § 24 II B).

27. *Ilman*: utan, står ss. *praepos.* med *partit.* (jmf. § 37 anm. 1), t. ex. *Mies menee metsään ilman kirvestä*: mannen går i skogen utan yxe; *Poikaparka on ilman rahaa*; *Ilman pitkiä puheita mies asian-sa toimittaa*; *Ilman sitä (dessutom) lu'in vielä toisen-kin kirjan*. — Om *ilman* såsom *förstärkningspartikel* vid *abessivus* jmf. § 37.

28. *Paitsi*: utöfver, oberäknadt, står såsom *prae-pos.* med *partit.*, t. ex. *Paitsi Porin kaupunkia (oberäknadt Björneborg) paloi samana vuonna pari muutakin kaupunkia*; *Paitsi sinua ei ole minulla yhtään hyvää ystävää*; *Paitsi Yrjöä on isännällä kolme muutakin poikaa*; *Paitsi sitä: dessutom*. — *Paitsi* användes äfven ss. *postpos.* med *partit.* vid verberna *olla* och *jäädä* och angifver då en *brist* (= *vailla*), t. ex. *Mies on rahaa paitsi*: mannen är utan penningar; *Pöytä jäi maalia paitsi*: bordet blef omåladt.

Anm. *Paitsi* står ofta såsom *konjunktion* angifvande ett *undantag*, hvarvid det föremål, som utgör undantaget, ställes i den kasus, som dess satsställning fordrar, t. ex. *Kaikki perheen jäsenet saivat kirjeen paitsi minä*: alla medlemmar af familjen med undantag af mig (jag erhöll ej ett bref) erhöillo ett bref, men *Paitsi minua muutkin perheen jäsenet saivat kirjeen*: förutom mig (jag, som äfven är en medlem af familjen, erhöill också bref) fingo äfven de öfriga medlemmarne af familjen bref; *Hän laski kaikki vangit vapauteen paitsi yhden (på en när)*; *Ruokaa annettiin kaikille vieraille paitsi suutarille*; *Tässä seudussa en tunne muita työhön kykeneviä paitsi naapurin isännän*. — I nekande satser *sammanfalla betydelserna* af *praepositionen* och *konjunktionen paitsi*, t. ex. *Paitsi Mikkoa (oberäknadt M., som kom) ei ketään tullut*; *Ei kukaan tullut paitsi Mikko (med undantag af M., som kom)*.

29. *Suhteen*: i förhållande till, *Tähden, Vuoksi*: för skull, stå alltid ss. *postpos.* med *genit.*, t. ex. *Väkiluvun suhteen* (i förhållande till folkmängden)

on täällä vähän kuolleita tänä vuonna; *Ikänsä suhteen on poika hyvinkin miehistynyt; Nälän tähden l. vuoksi (till följe af hunger) monen täytyy jättää kotonsa; Älä minun tähteni vaivaa näe: besvära dig ej för min skull.*

30. *Varten: för skull, till förmån för* (= Vasten jmf. 19 Bb), står alltid ss. **postpos.** med **partit.**, t. ex. *Kauppaa varten* (i handelsärender) *kuljen yöt päivät ympäri maakuntaa; Mitä varten (hvarföre) sinä itket; Sinua varten* (för din räkning) *on ruoka kauvan pidetty lämpimänä.*

31. *Vaiheella l. vaiheilla* (af *vaihe: vexling*): **omkring, ungefär**, står ss. **postpos.** med **genit.**, t. ex. *Kaloja saatiin sadan vaiheella: omkring 100* fiskar erhöllos; *Vuoden 1840 vaiheilla hän kuoli; Tästä on kahden virstan vaiheella (ungefär 2 verst) kirkkoon. — Minä olen kahden vaiheella: jag är villrådlig.*

Anm. 1. Förutom ofvanuppräknade partiklar förekomma några postpositioner såsom **förstärkningsord till lokalkasus**. Sådana äro *päin, käsin*, hvilka utmärka en **riktning** åt ett ställe, och *saakka, asti* (jmf. §§ 32 II a, 33 II a), hvilka angifva en **yttersta gräns**, m. fl., t. ex. *Lintu lensi itään päin, käsin: fogeln flög åt öster; Kaupunki on lännessä päin; Tulen Turkuun saakka l. asti; Minä olin rannassa asti; Minä olen juossut kaivolta saakka; Poika juoksi rannalle käsin. — Till dessa partiklar hör äfven ilman vid abessivus, jmf. § 37.*

Anm. 2. Till de flesta af de ofvan anförda partiklarne kan en **suffix** vidfogas. **Undantag** göra endast de, hvilka **ändas** på -i samt instruktiverna *ennen, ilman, kesken, kohden, myöden, pitkin, varten, vasten, vastoin*, hvilka alla stå tillsammans med **partitivus**. — Endast med **plural-suffix** förekommer ordet *keskenä*.

Anm. 3. **Många** af **praepositionerna** och **postpositionerna** kunna ofta förekomma såsom **adverbier**, t. ex. *Minä käyn edellä ja sinä saat tulla perässä: jag går förut och du får komma efteråt; Nuora meni poikki, lauta halki: repet gick af, brädet i tu; Maa-herra meni juuri tästä sivutse; Maa pyöri ympäri.*

§ 51. A) **Praepositioner**, hvilka styra

a) **partitivus**, äro: *Ennen, ilman, kesken* (om afbrott), **keskellä (-ltä, -lle)*, *liki, *likellä (-ltä, -lle)*, **lähellä (-ltä, -lle)*, *paitsi, pitkin, *sisä-, ulko-puolella, vasten* (en riktning åt), *vastoin, vastapäätä, ympäri* (rörelse ikring inom omkretsen).

Anm. De med * betecknade stå äfven såsom **postpositioner** med **genitivus**.

b) **genitivus**, äro: *Edellä, jälestä, jälkeen* (alla tre om tid), **halki, kautta (öfverallt uti)*, *kesken* (om afbrott), **läpi, *poikki, yli* (se 2 A), *ympäri* (se 15 A b).

B) a) **Postpositioner**, hvilka styra **partitivus**, äro: *Kohti, kohden, kohtaan, myöden, varten, vasten, vastassa, vastaan*.

b) Alla öfriga **postpositioner** styra **genitivus**.

C. Satsen utbildad genom verbernas nominalmodi.

Infinitivus I.

§ 52. **Infinitivus I** har två former, hvilka **ursprungligen** torde hafva varit **samma** form, nemligen **translativus singularis**. I den längre formen har **translativens** ändelse bibehållit sig fullständig; i den **kortare** deremot har af denna ändelse endast en aspiration kvarblifvit. — Den **kortare** formen, som i de flesta fall förlorat sin ursprungliga betydelse af **afsigt**, användes i det **nuvarande** språket:

I. Såsom **subjekt** till

a) **Verba impersonalia**, t. ex. *Minun täytyy lähteä pois*: jag måste fara bort (att fara

bört utgör mitt måsta, är en nödvändighet för mig); *Kyllä sinun kelpaa elää, kun olet terve*: nog duger det för dig att lefva, då du är frisk; *Piteä sinun pitävi pää tarkka, tanea mieli, aina ankara ajatus*: du bör ega skarpt hufvud, stadgadt sinnelag och alltid en sträng eftertanke (Kal. XXIII: 101 ff.). — På samma sätt säges: *Minusta tuntui kolkolta* (det föreföll mig obehagligt) *jättää armas kotini*; *Isännän tekee mieli myydä talo*; *Juohtui mielehen minulle käydä Untamon kylähän, kosto (kostaa) sukuni surma, ison kohlut* (lidanden), *maammon mahlat* (tårar) (Kal. XXXIV: 115 ff.).

Anm. 1. Utgöres subjektet till de impersonella verberna af verbet *olla* i förening med ett **nomen** såsom **fyllnadsord**, följer detta nomen de i § 8 angifna reglorna för predikatsfyllnaden, t. ex. *Jokaisen tulee olla ahkera*; *Juomaveden pitää olla suolainta*; *Nyt sopii kaikkein olla iloisena, kun tuli hyvä vuosi*; *Ei auta, meidän täytyy olla tyytyväiset l. tyytyväisiä*; *Nyt ei teidän enää tarvitse olla orjina* (l. *orjana*). — Några använda äfven accusativen i st. f. nomin., t. ex. *Jokaisen tulee olla ahkeran*.

Anm. 2. a) Vid de impersonella verberna sättes **föremålet**, om hvilket något utsäges, i **genit.**, jmf. § 29. — b) Vid *pitää*, *täytyy* och *tarvitsee* bör dock **nominativus** eller **partitivus** i en **jakande** sats användas, då handlingen, som behöver eller måste ske, är **intransitiv** eller återgifven genom ett **hjälpverb** med **predikatsfyllnad**, och densamma derjemte tänkes **oberoende** af föremålets **sjelfverksamhet**, t. ex. *Hyvä vuosi pitää tulla, ennenkuin tästä kurjasta tilasta päästään*: ett godt år måste inträffa, innan man kan komma ifrån detta svåra läge; *Suuria muutoksia täytyy tapahtua tässä talonhoidossa, ennenkuin se kannattaa*; *Häät pitää olla iloiset*; *Ruis tarvitsee olla jotenkin tiheätä* (tät); *Härkä tarvitsee olla lihava, jos siitä hyvää hintaa toivotaan*. — c)

Vid **samma** verber samt vid *sopii* och *tulee* användes **äfvenså nominat.** eller **partit.**, då *olla* i betydelsen af „**finnas till**“ förekommer i satsen, t. ex. *Isäntä pitää olla talossa*: det måste **finnas** husbonde i gården; *Isännän pitää olla talossa*: husbonden måste **uppehålla sig** i gården; *Koiria täytyy olla muassa, kun metsästämeen mennään*: det måste **finnas** hundar med på en jagtfärd; *Pyhä raamattu tulee (sopii) olla joka mökissä*.

Anm. 3. I stället för den kortare formen användes ofta **dialektvis** den längre formen jemte suffix, då den handiande **personen** tillika är **utsatt**, t. ex. *Minun kelpaa ollakseni*; *Sinun täytyy mennäksesi*; *Meidän tekee mieli mennäksemme kylään*. — I **poesi** plägar understundom **suffix** fogas äfven till den kortare formen af infinitivus, t. ex. *Mieleni minun tekevi, aivoni ajattelevi, lähteäni laulamahan, Saa'ani sanelemahan*: min håg manar, min hjerna närer den tanken, att jag må skrida till sång, att jag må begynna orda (Kal. I: 1 ff.); *Piti naiset naurellani* (Kal. XI: 353).

Anm. 4. Om konstruktionen af *pitää* och *täytyy* jmf. äfven § 60, I.

b) Verbet *olla* med ett **adjektivum** såsom **predikatsfyllnad** samt **verba factiva**, hvilka angifva åstadkommandet af en **känsla** eller en **ytring** deraf, i fall att **subjektet** följer efter predikatet, t. ex. *Aivan terveellistä on juoda vettä aamuisin*: det är ganska helsosamt att dricka vatten om morgnarne; *Somap' on sotahan kuolla, kaunis miekan kalskehesen*: herrligt är att dö i striden, skönt att falla under svärdsklang (Kal. XXXVI: 31 f.); *Minun on mahdotoin* (det är omöjligt för mig) *kaikkia tietää*; *Paha on olla paimenessa, tyttölapsen läätenki* (Kal. L: 75 f.); *Minua ilettä nähdä häntä*: jag vämjes vid att se honom; *Lapsia peloittaa kuulla hirvittäviä satuja*: det skrämmer barn

att höra vederstyggliga sagor; *Häntä arvelutti* (han hyste betänklighet) *lähettä äinoä poikansa kaukaiselle matkalle*; *Minua nauruttaa kuulla tuon ilkiön kehumista*; *Minua huvittaa olla leikin johtajana*.

Anm. 1. I st. f. infinit. användes såsom **subjekt** i detta fall äfven **substantiva verbalia** (jmf. § 61 jemte anm.), hvilket **alltid** måste ske, då **subjektet** går **före predikatet**, t. ex. *Veden juominen l. juonti on terveellistä*; *Sotahan kuoleminen on soma*; *Hänen näkönsä ilettaa minua m. m.* — Personens genitivus förbytes härvid till **allativus**, t. ex. *Paimenessa olo on läätenkin tyttölapselle vaikea*.

Anm. 2. Det **totala** objektet till en såsom **subjekt** stående infinitivus sättes **alltid** i **nominativus**, jmf. § 11 c) III.

Anm. 3. Om en **förnekad** infinitivus i svenskan är **subjekt** i satsen, kan i finskan **infinitivus I** af det förnekade verbet aldrig begagnas, utan i dess ställe **abessivus** af infinitivus III i förening med infin. I af *olla* och *pysyä*, eller uttryckes detta **subjekt** genom någon annan **omskrifning**, t. ex. Det är bäst **att icke gå** dit: *Paras on olla l. pysyä sinne menemättä*; Det är klokast **att icke lyda** honom: *Vii-sainta on olla häntä tottelematta*; Det är skam **att ej kunna läsa**: *Lukutaidon puute on häpeällistä l. häpeä on, kun ei osaa lukea*; Det är vanhedrande för en hvar **att icke arbeta**: *Työtöinnä oleminen häpäisee jokaista*; Det är illa **att icke utföra** ett förelagdt arbete: *Paha on jättää määrätty työ tekemättä*.

II. Såsom **predikatsförstärkning** till **ofullständiga** verba, t. ex. *Minä lupaan tehdä, mitä pyydät*: jag lofvar göra, hvad du begär; *Minä en jaksa kaivaa ja kerjätä minä häpeen*: jag orkar ej gräfva och att tigga blyges jag; *Kun saatat takoa sammon, kirjokannen kirjaella, niin saat neion palkastasi*: om du mäktar sampo smida, sira ut det granna locket, får du

jungfrun som din lön (Kal. X: 97 ff.); *Saapi jouset jouten olla, jalot kaaret kuivaella* (Kal. XXX: 411 f.); *Rauta tahteli tavata vanhem-pata veikkoansa, käydä tulla tuntemahan* (Kal. IX: 68 ff.).

Anm. 1. Sådana ofullständiga verba äro: *Alan*: begynner, *aion*: ernar, *annan*: låter, *huolin*: bryr mig om, *häpeen*: blyges, *jaksan*: orkar, *kehtaan*: täckes, *koen*, *koetan*: försöker, *käsken*: bjuder, befaller, *lupaan*: lofvar, *maltan*: nämnes, gifver mig tid, *muistan*: minnes, *osaan*, *saatan*: kan, *saan*: får, *sallin*: tillåter, *tahdon*: vill, *taidan*: kan, *uhkaan*: hotar m. fl. — **Många** af dessa verba kunna äfven utgöra ett fullständigt predikat, t. ex. *Minä alan (aloitan) työn, häpeen työtäni, muistan tehtäväni, saan kiitoksia* m. m.

Anm. 2. En för finskan egendomlig konstruktion förekommer vid de s. k. **verba descriptiva** (jmf. § 5 anm. 3), i det att hufvud verbet, beroende af dessa verba, sättes i infinit. I. Härvid **föregår** vanligtvis **hufvud verbet** detta verbum descriptivum, t. ex. *Renki ajaa suhutteli tietä myöden*: drengen körde i sakta mak längs vägen; *Mitä lapsi tuolla itkee hyryttelee* (gråter sakta); *Hevonen juosta hykytti l. hykytti juosta* (sprang skumpande). — På samma sätt säges: *Minä hulluttelin myydä taloni*: jag var nog dåraktig att sälja min gård.

Anm. 3. Vid verberna *annan*, *käsken* och *sallin* (*suon*) sättes **föremålet**, som erhåller **tillåtelsen** eller **befallningen**, i **genitivus**, t. ex. *Annapas ajan kulua, päivän mennä, toisen tulla, taas minua tarvitahan* (Kal. L: 491 ff.); *Käske pojan tuoda hevonen tänne; Isäntä sallei (soi) palkollisten olla yhden päivän vapaina*. — Ett **nomen** såsom **fyllnadsord** till verbet *olla* ställes härvid i **accusativus**, **partitivus** eller **essivus**, t. ex. *Käski poikansa olla kuoliaisen* (lydig); *Hempeä äiti antoi lapsensa päiväkaudet olla laiskana; Salli meidän olla alhaisia*. — Är den handling, hvilken tillåtes eller påbjudes, i **svenskan** uttryckt genom ett **passivum**, utan att

personen, som erhåller befallningen eller tillåtelsen, är **angifven**, användes i **finskan infinit.** I **activi**, t. ex. Guvernören befällte fångarne föras på slottet: *maaherra käski viedä vangit linnaan*; Jag tillät ett torp **uppföras** på min lägenhet: *annoin l. sallein rakentaa torpan tilalleni*. — Om konstruktionen af **käsken** jmf. äfven § 60 IV a) anm. 1.

Anm. 4. Då **kopulan** är en form af verbet **vara** och en **svensk infinitivus** dervid står såsom **predikatsfyllnad**, återgifves denna infinitivus i finskan med **partit.** af **infinit.** **IV**, t. ex. *Käskän polttaminen on metsän räiskaamista*: att bränna sved är att **förstöra** skogen; *Luvaton ottaminen on varastamista*: att taga olofligt är att **stjåla**; *Onko tämä riihen puimista*: skall detta vara (kallas) att tröska ria; *Tämä ei ole kutsumista*: detta är icke att bjuda l. att blifva bjuden.

III. Såsom bestämning till **substantiver** för att uttrycka den **handling**, hvartill substantivets **begrepp föranleder**, t. ex. *Minun on aika tulla työsi*: det är tid för mig att komma till dig; *Pojilla on lupa mennä luistimaan*: gossarne hafva lof att begifva sig att skrinna; *Minä sain käskyn ottaa varkaan kiinni*; *Maaherran on valta eroittaa nimismies virasta(an)*.

Anm. I **poesi** anträffas understundom den kortare formen i förening med **suffix**, t. ex. *Onpa syyttä itkeäni, vaivoja valittoani*: orsak har jag nog att gråta, vedermödor att beklaga (Kal. IV: 55 f.).

IV. Såsom bestämning till **adjektiver** för att uttrycka den handling, hvars **förhållande till subjektet** adjektivet närmare angifver. Om den **person**, hvilken handlingen tillägges, är utsatt, uttryckes den med **genitivus**, t. ex. *Jumalan käskyt ovat mahdottomat täyttää*: Guds bud äro omöjliga att fullborda; *Tuo kirja on hyödyllinen lukea*: den der boken är nyttig att läsa; *Sepä oli iloista kuulla*; *Tätä asiaa katson*

vaikeaksi toimittaa; Kirjat ovat hyödylliset lasten lukea: böckerna äro nyttiga att läsas af barn; Nämät ruuat ovat terveelliset sairasten nauttia (att ätas af sjuka).

V. Såsom bestämning till **verba** för att uttrycka ändamålet med dessas handling

a) utan en föregående **subjekts-genitiv**, t. ex. *Isä toi lapsillensa omenoita syödä*: fadren hemtade åt sina barn äppel att ätas; *Minulla on rahaa antaa sinulle*: jag har penningar att gifva åt dig; *Suutari tekee saappaita myydä* (att försäljas l. till salu); *Onko teillä huoneita hyyrätä*; *Olipa kystä* (kokad mat) *kyllin syöä* (*syödä*) (Kal. XXV: 389). — Man säger äfven *panen, (lasken), menen maata*: jag lägger mig, går att sofva.

Anm. 1. I st. f. denna form kan äfven **essivus** och **translat.** af **partic. I pass.** användas (jmf. §§ 69, 70), t. ex. *Suutarilla on saappaita myytävänä*; *Isä toi omenoita syötäväksi*; *Suutari tekee saappaita myytäväksi* m. m.

Anm. 2. **Infin.** I sättes i **ostfinskan** till verbet *olla* för att uttrycka den handling, som är i **begrepp att ske**, t. ex. *Olin kuolla*: jag var nära att dö; *Tuli tuhmaksi rupesi, oli polttoa* (*polttaa*) *poloisen, rauta raukan veikkosensa*: elden blef obetänksam och var på väg att uppbränna den arme, sin broder, det stackars jernet (Kal. IX: 71 ff.).

b) **tillsammans med genitivus af personen**, som utför **bihandlingen**, t. ex. *Isä toi omenoita lasten syödä*: fadren hemtade äppel att ätas af barnen; *Rievut viskoi virran vieä*: han slängde blöjorna att **bortföras** af vattnet (Kal. XXXI: 227); *Myös on marjoja mäellä, ahomaille mansikoita, poimia sinun poloisen* — i prosa: *sinun poloisen poimia* — (Kal. III: 575 ff.);

Tupa on tehty miesten tulla, talli seisoa oriitten — i prosa: *oriitten seisoa* — (ordspr.).

Anm. 1. Denna konstruktion får ej användas, om infinitiven skulle hafva **objekt**. Man får således ej säga: *Tuotiin kovasin* (slipsten) *miehen hioa veistä*, utan: *tuotiin kovasin, että mies hioisi veistä*. — I **poesi** förekomma dock **undantag**, jmf. Kal. I: 25 ff. m. fl.

Anm. 2. I st. f. infinit. I kan **translat. af particip. I pass.** oftast användas, t. ex. *Rievut viskoi virran vietäväksi*; *Marjoja on mäellä tytön poimittavaksi* m. m.

§ 53. **Infinitivus I** förekommer **ej af passivum**, utan passivets infinitivus i svenskan återgifves i finskan

a) med **infinit. I af aktivum**, om infinitiven är **predikatsfylld**. **Hjelpverbet** sättes dervid i **passivum** eller också användes **3:dje pers. sing. af aktivets** tempora impersonelt, jmf. § 3 anm., t. ex. *Tämä kaupunki voidaan valloittaa* l. *tämän kaupungin voipi valloittaa*: denna stad kan eröfras; *Kirjat saadaan myydä* l. *kirjat saa myydä*: böckerna få försäljas; *Paha koira täytyy tappaa*: den arga hunden måste dödas; *Köyhää tulee auttaa*: den fattige bör understödjas; *Ahkerää oppilasta ei tarvitse muistuttaa* (ej påminnas).

b) genom **omskrifning** med tillhjälp af verber eller genom **substantiver**, då infinitiven är satsens **subjekt** eller **objekt**. — En **jakande infinitivus utan agent** återgifves vanligen genom **translat. af particip. II pass.** i förening med **infin. IV** af *tulla*; en **förnekad infinit. utan agent** genom **abess. af infin. III act.** i förening med **infin. IV** af *jäädä*. Sålunda heter: Att **berömmas** fröjdar den äregirige, att **icke be-**

römmas bedröfvar honom: *kiitetyksi tuleminen* (l. *kiitos*) *ilahuttaa kunnianhimoista, kiittämättä jääminen surettaa häntä*; **Att icke straffas** anser jag skadligare än **att straffas** för en begången förseelse: *rankaisematta jäämistä luulen vahingollisemmaksi kuin rankaistusta* (l. *rankaistukseen joutumista*) *tehdystä rikoksesta*; **Att skickas** till en aflägsen ort syntes honom vara detsamma som **att landsförvisas**: *lähetys kaukaiseen paikkaan näytti hänestä maanpakolaisuudelta*; **Att älskas** af barnen är föräldrarnes ljufvaste lön: *lasten rakkaus* l. *rakkaus lasten puolelta on vanhempain suloisin palkka*; Det glädjer läraren **att älskas** af eleverna, men det smärtar honom **att icke älskas** och lydas af dem: *opettajaa ilahuttaa olla oppilasten rakkaudessa* l. *rakkau-den esineenä, mutta häntä tuskauttaa jäädä heidän rakkauttansa ja tottelemistansa paitsi* l. *jos hän jää* (l. *kun hän jää*) *heidän rakkauttansa paitsi*; **Att icke åtlydas** af barnen är ledsamt för en fader och moder: *lasten tottelemattomuus on ikävä isälle ja äidille*.

Anm. 1. Om återgifvandet af passivets infinit. i svenskan, då denna angifver ändamålet med hufvudverbets handling, se § 52 V a, b. — Jmf. äfven § 52 II anm. 3 och IV.

Anm. 2. Det svenska passivet kan ofta återgifvas i finskan genom intransitiva verber, isynnerhet genom sådana, hvilka ändas på *-un* l. *-yn*, t. ex. Tiderna begynna förändras: *ajat alkavat muuttua*; Sjöarne begynna isbeläggas: *järvet alkavat jäätyä*; Ringen kan borttappas: *sormus suittaa kadota*; Krafterna begynna försvagas: *voimat alkavat heiketä*. — I några fall kan det svenska passivet äfven uttryckas genom omskrifning med motsvarande verbum *facticum* och det *reflexiva* pronominet, t. ex.

Minä olin itseäni kuvauttamassa: jag var för att porträtteras.

Anm. 3. Ett **nomen** såsom **fyllnad** till en af ett passivt verbum beroende infinitivus ställes alltid i **pluralis**, om det står i **nominat.** eller **partit.**, t. ex. *Kyllä luvattiin kumminkin olla ahkerat l. ahkeria:* nog lofvade man åtminstone vara **fitig**. — Af **essivus** och **translativus** åter kan både **singularis** och **pluralis** användas, t. ex. *Koetetaan toisella kertaa olla viisaampana l. viisaampina; Kyllä aiottiin tulla rikkaaksi l. rikkaiksi, mutta ei tullukaan.*

§ 54. Den längre formen af **infinitivus I** sättes såsom bestämning till **verba** för att uttrycka **afsigten** med dessas handling. Infinitiven måste då **alltid** hafva **suffix**, t. ex. *Minä juon vettä terveyttäni edistääkseni:* jag dricker vatten för att befrämja mitt helsotillstånd; *Lyökämme käsi kätehen, lauloaksemme (= laulaaksemme) hyviä, parahia pannaksemme:* hand i hand vi då må taga för att sjunga goda qväden, fram de bästa sånger lägga (Kal. I: 21 ff.); *Minulla on lupa oleskella täällä paikkakunnan kieltä oppiakseni; Heidän täytyi mennä kylään ruokaa saadaksensa.* Jmf. § 60 II anm. 2, IV a) anm. 2. — Beslägtadt härmed säges: *Mies on luullakseni (tietääkseni) rikas:* mannen är **enligt hvad jag tror** (så vidt jag vet) rik.

Anm. 1. Den längre formen af infinit. I användes vanligast, då **suffixen** dervid hänför sig till **hufvudverbets** subjekt, till **adessivus** vid verbet *olla* eller till **genitivus** vid de **impersonella** talesätten, jmf. exx. i §. Äfven i andra fall kan dock den suffixerade translativen användas, isynnerhet om suffixen hänför sig till det genom allat. uttryckta **aflägsnare objektet**, t. ex. *Tänne tuotiin kirjoja lukeaksemme; Isäntä antoi minulle maata torppaa rakentaakseni; Anna lapselle maitoa hänen juodaksensa.* — **Bättre** uttryckas de sednare fallen likväl genom

den kortare formen af infinit. I, transl. af particip. I passivi (jmf. § 52 V a, b jemte anm.) eller en bisats, t. ex. *Kirjoja tuotiin meidän lukea* l. *luet-tavaksemme* l. *jotta me saisimme lukea*.

Anm. 2. Objektet till denna form ställes vanligen i partitivus. I poesi förekommer dock ofta nomin. och accus., t. ex. *Onko saarella sioa minun leikki lyöäkseni* (Kal. XI: 127 f.); *Veti veitsensä tupesta leivän leikkaellaksensa* (Kal. XXXIII: 81 f.).

Infinitivus II.

§ 55. **Inessivus** af infinit. II användes för att uttrycka den handling, **under hvars fortgång** hufvudhandlingen inträffar. I **svenskan** återgifves denna form oftast genom en **temporalbisats**, t. ex. *Aika menee arvellessa, päivä päätä käännellessä*: tiden förflyter, medan man betänker sig, dagen, medan man vänder på hufvudet (ordspr.); *Kyllä hyvin eläissä paljokin kuluu*: nog går också mycket åt, då man lefver väl (ordspr.); *Menessä* (under framfarten) *viivytettiin päivä, tullessa* (på återfärden) *viikko*. — Om återgifvandet af en **öfverstånden** handling i temporal-satser, jmf. § 72.

Anm. Inessivus af infin. II uttrycker stundom äfven den handling, med hvars början hufvudhandlingsens början sammanfaller, t. ex. *Hänen nähdes-säni tulin iloiseksi*: vid åsynen af honom blef jag glad.

§ 56. **Subjektet** till infinitivens handling återgifves med **suffix**, om det är detsamma som hufvudverbets subjekt, men i öfriga fall med **genitivus**, hvarvid jemte genit. af personalpronomina äfven suffixen plägar utsättas, t. ex. *Palattessani poikkessin kirkonkylään*: då jag återvände, vek jag in i kyrkbyn; *Niit emmen isoni*

lauloi kirvesvartta vuollessansa: dessa sjöng min fader fordom, då han slöjdade sitt yxskaft (Kal. I: 37 f.); Susi näki miehen ja meni hänen lähetessänsä (då mannen nalkades) metsään; Sinun iloitessasi itken minä; Talven tullessa lähtevät muuttolinnut muille maille; Tiellä kissat, tiellä koirat pahan vaimon lei-poessa (ordspr.).

Anm. 1. Då den temporala **bisatsen** i svenskan **föregår** hufvudsatsen, står det för hvardera gemensamma subjektet i bisatsen och angifves i hufvudsatsen endast genom ett pronomen. Vid förkortandet af denna bisats i finskan öfverföres subjektet till hufvud verbet, t. ex. Då **husbonden** kom hem, sjöng **han**: *kotiin tullessansa lauloi isäntä*; Då grannens **hustru** såg elden, skyndade **hon** till sin man för att förkunna detta: *valkean nähdessänsä naapurin vaimo riensi miehensä ty'ö ilmoittamaan tätä.*

Anm. 2. Vid **adessivus** med *olla* och **i impersonella** satser får vid iness. af infinit. II **suffixen ensam** användas, då den har afseende på personen, hvarom i satsen något utsäges, t. ex. *Miehellä oli paljo rahaa isännäksi ruvetessansa; Minua jannotti kulkeissani vainiolla; Hiki laiskan (laiskan on hiki) syödessänsä, vilu työtä tehdessänsä* (ordspr.).

§ 57. **Inessivus** af infinit. II användes **äfven i passivum**, då handlingens **föremål är angifvet**, t. ex. *Kirkkoa rakennettaissa tapahtui suuri onnettomuus*: medan kyrkan uppfördes (eg. medan man uppförde kyrkan), inträffade en stor olyckshändelse; *Eikä lie sinua nähty tätä maata saataessa, ilmoa suettaessa*: icke heller såg man till dig, när som denna jord blef danad, när man byggde luftens rymder (Kal. III: 245 ff.); *Tämä seteli on sitä vaadittaessa lunastettava*: denna sedel måste vid anfordran inlösas.

Anm. 1. Om denna infinit. i svenskan återgifves med en bisats, blir det finska objektet i svenskan subjekt. Jmf. exx. i §.

Anm. 2. **Objektet** till inessivus måste sättas i **partit.**, emedan verbets handling tänkes fortgående. — **Undantag** göra endast några verber, hvilka icke kunna uttrycka en sådan fortgående handling, ss. *näen, huomaan, havaitsen, keksin och kuulen*, t. ex. *Karhun äänen kuullessani pelästyin*.

Anm. 3. **Förnekningen** af iness. verkställes sålunda, att det **förnekade verbet** ställes i **abessivus** af **infinit. III** (jmf. § 60 VII) och dertill fogas **infinit. II inessivus** af hjälpverbet *olla*, t. ex. *Toisten poikain lukematta ollessa luen minä*: medan andra gossar ej läsa, läser jag; *Työtä tekemättä oltaessa maattiin*: medan man icke arbetade, sofde man.

§ 58. **Instruktivus** af infinit. II begagnas för att närmare bestämma **sättet**, hvarpå hufvudhandlingen sker, eller dermed **åtföljande omständigheter**. Understundom kan **bihandlingens subjekt** dervid ställas i **genitivus**. T. ex. *Äiti meni käyden kylään ja lapsi tuli juosten perässä*: modren begaf sig gående till byn och barnet kom springande efteråt; *Meni itkien kotihin, kallotellen* (högljudt gråtande) *kartanolle* (Kal. IV: 37 f.); *Ei maaten markat juokse, istuen isot hyvyidet* (ordspr.); *Kuuset paukkuen* (med brak) *palavat, hullut kulkevat kehuen* (ordspr.); *Mies tuki kirjeen kaikkien kuullen*: mannen uppläste brefvet, så att alla hörde uppå; *Tuossa hän kaikkein nähden rüteelee*; *Kyllä se minun tieteni, luulteni* (så vidt jag **vet, tror**) *on tosi*. — *Olin tullen, mennen pappilassa*: jag var både på fram- och återresan på prestgården.

Anm. 1. Denna form förekommer ej i **passivum**.

Anm. 2. Några skriftställare sätta vid *ollen* handlingens subjekt i **nominativus**, t. ex. *En anna sinulle rahaa, ollen minulla syy siihen*. — Ett sådant bruk torde dock knappt förtjena efterföljd.

Infinitivus III.

§ 59. Då ändelsen för **infinitivus III** sättes till verbets stam, uttrycker denna form **substantivt** den **fulländade handlingens resultat**, ss. *Sanoma*: det som blifvit sagdt, **sägen, tidning**; *Tekemä*: det som blifvit gjordt, **handling, verk**; *Runoelma*: dikt, skaldestycke; *Elämä*: lif; *Kuolema*: död. — Denna form användes äfven för att återgifva det **svenska praeteritum particip. passivi**, då participiet har **agent**. **Agenten** uttryckes härvid med **genitivus** eller med **suffix**, t. ex. *Isän antama lahja on rakas lapselle*: en af fadren gifven gåfva är kär för barnet (*annettu lahja*: en gifven gåfva); *Lämmin paita liinainenki oman äitin ompelema*: *Vilu* (kall) *vaippa villainenki vaimon vierahan tekemä* (ordspr.); *Kirjoittamassasi kirjeessä* (uti det af dig skrifna brefvet) *et puhunut tänne tulostasi ollenkaan*; *Minä lähden huomenna ostamaani taloon*; *Tämä pöytä on oma tekemäni*: detta bord är gjordt af **mig sjelf**; *Hänen itse kyntämässäsä pellossa rehotti kaunis laiho*: uti den af **honom sjelf** plöjda åkern frodades en rikligt vexande säd.

Anm. 1. Emedan infinit. III substantivt angifver en **slutförd handlingens resultat**, kan vid sådana verba, hvilka uttrycka en **känsla** eller **sinnesstämning**, den i § omnämnda konstruktionen **icke** användas. Man kan sålunda ej säga: *isän rakastama lapsi*, utan *lapsi, jota isä rakastaa* eller *isältä rakas-*

tettu lapsi; ej: *Kadehtimani naapuri*, utan *naapuri*, jota minä kadehdin l. olen kadehtinut.

Anm. 2. **Substantivt** kunna understundom några kasus (isynnerhet **elativus**) af denna form användas äfven i de ord, hvilka ej öfvergått till rena substantiva, t. ex. *Kiitoksia tänne tulemastasi*; *Saitko kohta palkan ompelemastasi*; *Älä lisää mitään papin kirjoittamaan*. — **Hellre** användas härvid dock **substantiva verbalia**.

Anm. 3. I **poesi** användes ofta denna form i samma betydelse som det svenska praeteritum partic. passivi, äfven utan att en agent är utsatt, t. ex. *Viel on muitakin sanoja, ongelmoita oppimia, tie-ohesta tempomia, kanervoista katkomia, risukoista riipomia*: dertill finnes det ännu andra ord, inlärdas snärjord, uppryckta vid vägens kant, afbrutna ifrån ljungen, lösrifna ifrån ruskorna (Kal. I: 51 ff.).

§ 60. I **rent verbal** betydelse användas af **infinit. III**:

I. **Genitivus** i förening med *pitää* och understundom i förening med *täytyy*, t. ex. *Sinun pitää usein käymän kirkossa*: du måste ofta gå i kyrkan; *Pojan pitää antaman vanhemmillensa tieto olopaikastansa*; *Minun täytyy tuleman teille*; *Se työ pitää tehtämän*: det arbetet måste göras.

Anm. 1. I **ostfinskan** användes icke denna form, utan i dess ställe den kortare formen af infin. I act., jmf. § 52 I a).

Anm. 2. Anm. 1 och 2 till § 52 I a) finna äfven här sin tillämpning.

Anm. 3. **Genit.** af **passivets** infin. III får användas, då **personen**, för hvilken något är af nöden, ej är utsatt. Det svenska subjektet blir dertvid i finskan objekt, t. ex. *Sika pitää tapettaman*: man måste döda svinet (svinet måste dödas); *Tätä kirjaa pitää luettaman, sillä se on opettavainen*.

II. **Inessivus**, som uttrycker den handling, i hvars utförande någon är stadd, t. ex. *Herrat ovat kävelemässä, uimassa, metsästä-mässä*: herrarne äro på spatserfärd, simfärd, jagt; *Kävitkö kouluja tarkastamassa*: var du för att inspektera skolorna; *Viel olin miesnä kuuentena ilman pieltä pistämässä, taivon kaarta kantamassa* (Kal. III: 255 ff.).

Anm. 1. Objektet till denna form, som alltid uttrycker en påstående handling, står i **partit.** och ställes helst före det styrande verbet. I **poesi** förekomma dock **undantag**, ss. *Muistanpa ajan moka-man, kun olin merta kyntämässä, kalahauat kai-ramassa, syänveet* (djupaste vattnen) *syventä-mässä* m. m. (Kal. III: 217 ff.).

Anm. 2. Jemte iness. af denna form kan under-stundom den **längre** formen af **infin.** I användas, då **stället**, hvarest bihandlingen sker, tillika är **utsatt**, t. ex. *Minä olin rannassa uimassa* l. *minä olin rannassa siellä uidakseni*; *Minä kävin jäällä luistimassa* l. *siellä luistiakseni*. — Iness. uttrycker då sysselsättningen med sjelfva handlingen, infin. I handlingen såsom subjektets afsigt.

III. **Elativus**, som uttrycker den handling, hvarmed någon upphör att sysselsätta sig eller hvarifrån någon afhålles, t. ex. *Tulen juuri uimasta*: jag kommer just nu ifrån en simfärd; *Ystäväni esti minua pulaan joutumasta*: min vän hindrade mig att råka i nöd; *Joko lakkaat (herkeät) lukemasta*; *Kielsi vanha Wäinämöinen hopealle horjumasta, kullalle kumar-tamasta* (ordspr.); *Kun minä suutuvin survo-masta* (arbete med stampjern), *väsyin vettä kantamasta, suurus suustani putosi, hyvä leipä leuoiltani* (ordspr.). — *Minä tapasin opettajan lukemasta* (läsande).

IV. **Illativus**, som uttrycker den handling, **hvadmed** någon **begynner** eller är **skicklig** att sysselsätta sig. Denna kasus användes såsom bestämning till:

a) **Verber**, hvilka uttrycka en **rörelse** eller ett **tillstyrkande**, **inledande**, **vänjande** m. m. (jmf. § 33 XI), t. ex. *Veli kulta, veikkoseni, lähe nyt kanssa laulamahan*: du min egen, gode broder, red dig nu med mig att sjunga (Kal. I: 11 f.); *Sitä seppo Ilmarinen nousi kuuta noutamahan, Otavaista ottamahan* (Kal. X: 145 ff.); *Isäntä panee poikansa palvelemaan; Kehoita (yllytä, käske, houkuttele) ystävääsi tulemaan tänne; Minä pakoitan (vaddin) sinun tottelemaan minua; Vanhempain tulee totuttaa lapsiansa työtä tekemään; Nälkä Lappalaisen ampumaan opettaa* (ordspr.).

Anm. 1. *Rupeen* såsom intransit. står tillsammans med **illat.** af infinit. III, *alan* såsom transit. med **infinit. I**, t. ex. *Minä rupeen lukemaan* eller *alan lukea*. — *Käsken* med **objekt** och **illat.** af infin. III uttrycker, att objektet befaller att **begifva sig till** en handling; **genit.** tillsammans med den kortare formen af **infin. I** (jmf. § 52 II anm. 3) uttrycker blott befallningens **innehåll**, t. ex. *Käsken poikaa lukemaan*: jag befäller, att gossen skall **komma** l. **gå** att läsa, *käsken pojan lukea*: jag befäller, att gossen skall läsa.

Anm. 2. Vid de verba, hvilka uttrycka rörelse, kan äfven infin. I i den längre formen begagnas, jmf. § 54. Infin. I uttrycker då subjektets **afsigt** med rörelsen; illat. af infin. III rörelsens **mål**. Om det beroende verbet ej har någon lokal bestämning, användes hellre illat. af infin. III, t. ex. *Minä menen metsään ampumaan* l. m. m. m. *siellä ampuakseni; Poika juoksee nüttyyn hevosta tuomaan* l. *sieltä hevosta tuodaksensa; Mies jäi kotia kirjettä kirjoittamaan* l. *siellä kirjettä kirjoittaaksensa*.

Anm. 3. Den handling, som genom illat. af infinit. III uttryckes, hänförelse sig till **subjektet**, om hufvudhandlingen är **intransitiv**, men till objektet, om den är **transitiv**. Jmf. exx. i IV.

b) **Adjektiver** och **participier** för att uttrycka den handling, **med afseende hvarå** en egenskap utsäges om subjektet, t. ex. *Mies on valmis (taipuva, mieluinen, halukas) lähtemään sotaan*: mannen är färdig (böjd för, beredvillig, lysten) att begifva sig i krig; *Poika on hyvä juoksemaan*: gossen springer bra; *Koira on paha puremaan*: hunden biter gerna; *Lapsi on huono lukemaan*: barnet läser illa; *Isäntä on tottunut työtä tekemään*; *Lintu on luotu lentämähän, huolellinen laulamahan* (ordspr.). — På samma sätt säges: *Sinä et ole mies sitä tekemään*: du är ej **karl (vuxen)** att göra detta.

Anm. 1. I svenskan bör man noga uppmärksamma, när infinitiven är subjekt och när den är bestämning till ett adjektivum, emedan infinitivernas satsställning i dessa fall ofta vid första påseendet förefaller likformig, t. ex. Det är roligt att **springa**: *hauska on juosta*; Gossen är färdig att **springa**: *poika on valmis juoksemaan*.

Anm. 2. **Objektet** till elativus och illativus af infinit. III står oftast i **partit.** och ställes helst före det styrande verbet.

V. **Adessivus**, som uttrycker:

a) den handling, som någon är i **begrepp att företaga sig**. Härvid användes **alltid suffix**, t. ex. *Olen juuri lähtemälläni*: jag är just i begrepp att afresa; *Olin jo nukkumallani, kun sinä kolkutit ovea*; *Vihollinen oli juuri kaupungin valloittamallansa, kun rauha solmittiin*.

Anm. 1. Denna betydelse motsvarar hufvudbetydelsen hos adessiven af substantiverna, emedan

subjektet befinner sig vid en handling, men ännu ej är sysselsatt dermed.

Anm. 2. Då objektet kan uppfattas totalt, stå det i **accus.** eller **nomin.**, t. ex. *Miehet olivat suuren vahingon saamallansa; Oltiin saamallansa suuri vahinko.* — Deremot säges: *Olin hyviä ystäviä kohtaamallani, olin isäni kuolemaa itkemälläni* m. m.

b) den handling, som uttrycker **medlet**, hvarigenom hufvudhandlingen utträttas (jmf. § 34 VIII), t. ex. *Ostamalla kaikkia saapi:* genom att köpa kan man erhålla allting; *Linnut kulkevat lentämällä; Matti kulutti aikaansa tyhjiä toimittamalla; Jonka saapi vuolemalla* (tälja), *sen syöpi nuolemalla* (slicka), ordspr.

Anm. 1. *Linnut kulkevat lentäen* uttrycker **sättet**, huru foglarna röra sig; *Linnut k. lentämällä medlet*, som **möjliggör** foglarnes rörelse.

Anm. 2. Då denna form skall **förnekas**, användes dertill **abess.** af **infin. III** i förening med **adess.** **infin. III** af verbet *olla* eller någon annan **omskrifning**, t. ex. **Genom att icke gå** förargar du din vän: *menemättä olemalla suututat ystäväsi; Genom att icke arbeta* råkar du i fattigdom: *työtöinnä olemisellä* (l. *jos olet työtöinnä*) *joudut köyhyyteen.*

VI. **Ablativus**, som uttrycker den handling, för **hvars skull** hufvudverbets handling ej inträffar (jmf. § 35 VIII), eller den **slutförda** handling, **med afseende** hvarå en egenskap utsäges om subjektet (jmf. § 35 X), t. ex. *Vastustajani riitaa pitkittäväältä en kahteen päivään pääsyt keräjästä:* emedan min motpart fortsatte tvisten, slapp jag ej på två dagar ifrån tinget; *Tämä verka on hyvää kutomaltansa:* detta kläde är godt i afseende å väfnaden.

Anm. Användningen af denna ablat. är ytterst **sällsynt**. I dess ställe nyttjas ablativus af substantiva verbalia.

VII. **Abessivus**, som uttrycker den handling, utan hvars medverkan hufvudhandlingen sker, t. ex. *Minä tulin tänne isältäni lupaa kysymättä*: jag kom hit utan att fråga lof af min fader; *Sen asian minä tiedän sinun sanomattasikin*: den saken känner jag äfven utan att du talar derom; *Sorea sotainen tauti, äkin* (hastigt) *poika pois tulevi, potematta* (utan att sjukas) *pois menevi, laihtumatta lankeavi* (Kal. XXXVI: 33 ff.); *Lattia jäi lakaisematta ja kyllä se tänäpäni lakaisematta pysyykin*: golfvat blef osopadt och förblir också helt säkert osopadt i dag.

Anm. 1. Abess. af infinit. III är egentligen en förnekad infinit. och fordrar till följe deraf sitt objekt alltid i partit. Också i denna form föregår objektet det styrande verbet. — I poesi påträffas äfven ett totalt objekt till denna form, t. ex. *Oisin heinäni helynnyt, kukostellut kukkapäänä, nämät kunnat kuulematta, haikeat havaitsematta* (Kal. XXXV: 251 ff.); *Ei kasva Kalevan kaura ilman maan alistamatta, ilman kasken kaatomatta, tuon tulella polttamatta* (Kal. II: 253 ff.).

Anm. 2. Före denna abess. kan *ilman* ställas såsom förstärkning, isynnerhet om en motsats framhålles, t. ex. *Morsian meni vaatimatta vihille, mutta ilman vaatimatta ei mennyt ylkä*: bruden gick till vigseln utan tvång, men otvunget gick ej fästmannen.

Anm. 3. Då abess. af verba transitiva användes såsom bestämning till verberna *olen* och *pysyn utan att ett objekt till denna abess. är utsatt*, har den oftast passiv betydelse, t. ex. *Kirje on vielä kirjoittamatta*: brefvet är ännu oskrifvet; *Palkka on vielä pojalle antamatta*: lönen är ännu ej gifven åt gossen; *Haava on parantamatta*: såret är obotadt (*h. on parantamaton*: såret är obotligt); *Puute on vielä poistamatta*: bristen är ännu ej afhjelpt (*poistamaton*: kan ej afhjelpas); *Niin laiskalta pojalta*

läksy pysyy lukematta: för en så lat gosse förblir lexan **oläst**. — *Jään och jätän* stå **endast med** abess. af **transitiva** verber, hvilka då **alltid** hafva **passiv** betydelse, t. ex. *Kirje jäi vielä lukematta*: brefvet blef ännu **oläst**; *Jätitkö minun lukematta*: lemnade du mig **oräknad** (räknade du ej mig); *Minkä kerran tekemättä jättää, se usein tekemättä jääkin*. — En **ablativus** vid *jään* uttrycker härvid personen, som **underlåter** att utföra den transitiva handlingen, t. ex. *Se kirja jää sinulta lukematta*: den boken blir för dig **oläst**.

Anm. 4. **Pluralis** och **passivum** förekomma ej af infinit. III med undantag af genit. sing. pass. vid *täytyy* och *pitää*, jmf. I anm. 3.

Infinitivus IV.

§ 61. Ändelsen *-minen*, tillagd till verbets stam, uttrycker verbets handling **substantivt**, t. ex. *Vaatteiden tekeminen ei näytä sinulta menestyvän*: **förfärdigandet** af kläder tyckes ej vilja lyckas för dig; *Päivän muut tekemiset estivät lukemistani*: de öfriga **göromålen** för dagen hindrade min **läsning**; *Semmoisella lukemisella ei pitkälle päästä*; *Mitä sinun siellä on tekemistä*: hvad har du der att skaffa; *Onko tämä saarnan pitämistä* (jmf. § 52 II anm. 4); *Minulla on paljo tekemistä*: jag har mycket att göra; *Eikö sinulla ole mitään lukemista*.

Anm. Verbets handling uttryckes **substantivt** äfven genom **andra härledningsändelser**, hvilka **alltid** angifva **rena substantiva**. Sådana ändelser äro: *e*, *-o*, *-ö*, *-u*, *-y*, *-os*, *-ös*, *-us*, *-ys*, *-nti*, *-nta*, *-ntä*, *-nto*, *-ntö*, *-na*, *-nä*, t. ex. *Loiste*: glans, *peitto*: täcke, *pääsö*: undkomst, *haku*: sökande, *kylpy*: badande, bad, *kysymys*: fråga, *puutos*: brist, *käytös*: uppförande, *syönti*: ätande, *laulanta* l. *laulanto*: sång, *etsintä* l. *etsintö*: sökande, *kiljuna*: rytande, skrik, *helinä*: klang.

§ 62. För att uttrycka en handlingens oafbrutna fortskridande, fogas ofta till ett verbum **partitivus sing.** af samma verbs **infinit. IV** tillsammans med **suffix (verbum continuativum)**, t. ex. *Poika ampuu ampumistansa, mutta ei saa saalista*: gossen skjuter med ens, men får icke något byte; *Vaikka kuljemme kulkemistamme, niin matkaa yhä kestää*; *Aamusta alkain olen istumistani istunut kirjoituspöydän ääressä*.

Anm. Denna konstruktion förekommer ej vid **ofullständiga** verba med predikatsfyllnad. Man säger sålunda ej: *Hän kasvoi kasvumistansa suuremmaksi*, utan: *hän kasvoi yhä suuremmaksi*.

§ 63. **Verbalt** förekommer denna form i

a) **Nominativus sing.** såsom **subjekt** till verbet *olla* och utsäger då verbets handling såsom **nödvändig. Personen**, för hvilken den är nödvändig, ställes i **genit.**, t. ex. *Minun on kouluun meneminen*: jag måste gå i skolan; *Pojan on tämä kirja lukeminen*: gossen måste genomgå denna bok; *Sitä kuusta kuuleminen, jonka juurella asunto*: lyssna till den granens susning, vid hvars rot ditt bo är fästadt (ordspr.).

Anm. 1. Nomin. kan äfven användas vid verbet *käydä*, t. ex. *Käykö näin sanominen*: kan man (går det an att) säga så; *Kyllä tätä ruokaa käy syöminen*: nog kan man äta denna mat.

Anm. 2. I **poesi** finner man understundom ett **totalt objekt** vid denna form äfven af sådana verber, hvilkas betydelse aldrig medgifver detta i prosa, t. ex. *Tehty kauppa kiittäminen, tekemätön tietäminen*: en gjord handel bör man prisa, en ogjord handel bör man pröfva (ordspr.); *Nyt on neiti neuvominen, morsian opastaminen*: nu skall unga mön förmanas, nu skall bruden undervisas (Kal. XXIII: 1, 2).

b) **Partitivus** såsom partielt **subjekt** till verbet *olla* i en **förnekad sats**, t. ex. *Ei ole koiraa karvoihin katsomista*: man bör ej (det är ej värdt att) skåda hunden efter håret (ordspr.); *Ei sinne ole menemistäkään*: det är icke ens värdt att gå dit; *Ei ole kauppatavaroita näyttämistäkään, minä en kumminkaan osta*.

Anm. Några författare använda denna infinit. verbalt äfven i **andra fall** genom att sätta ett objekt dertill, ss. *Pahaa suomisella häpäiset itseäsi*; *Veron ottamisestasi olet joutunut huonoon huutoon*; *Rahoja lainaamisella saat ystäviä*. Rättare och ledigare uttryckes detta dock genom **substantiva former**, vid hvilka **handlingens föremål** sättes i **genit.** eller förenas med substantiverna till ett **sammansatt ord**, t. ex. *Pahan suonti* (*pahansuonti*), *Veron otto* (*veron-otto*), *Lainan-anto* m. m.

Infinitivus V.

§ 64. Af **infinitivus V**, hvars stam ändas på *-maise*, *-mäise*, förekomma två kasus, **adessivus** och **ablativus plur.**, af hvilka

a) **Adessivus** uttrycker den **handling**, som någon **just** är i **begrepp** att företaga sig, hvarvid **alltid** en **suffix** är utsatt, t. ex. *Olin järveen putoamaisillani*: jag höll just på (**var nära**) att falla i sjön; *Pappi oli juuri kirkkoon menemäisillänsä, kun minä tulin pappilaan*.

Anm. Då objektet kan uppfattas **totalt**, står det i **accus.** och **nomin.**, t. ex. *Viholliset olivat kaupungin valloittamaisillaan, kun sotaväkeä tuli avuksi*: fienderna voro just i begrepp att eröfra staden, då en krigshär kom den till hjälp; *Oltiin suuri saalis saamaisillaan, kun nuotta repesi*. — I samma betydelse och med samma konstruktion af objektet förekommer äfven **adess.** af **infin. III**, jmf. § 60 V a) och den kortare formen af **infin. I**, jmf. § 52 V a), anm. 2.

b) **Ablativus** den handling, ifrån hvars utförande någon afhållles i det ögonblick, då han står i begrepp att påbegynna densamma. Till denna form fogas alltid suffix, t. ex. *Lukemaisiltansa pappi kutsuttiin sairaan tyjö*: då presten just ernade begynna läsningen, kallades han på sjukbesök; *Vahingon saamaisiltansa pelastui hän ystävän avun kautta*.

Participierna.

§ 65. **Participierna** i finskan motsvara participierna i andra språk och kunna användas i samma satsställningar som adjektiven. Ofta förlora de sin tidsbetydelse och blifva rena adjektiver, då de äfven (med undantag af **partic. II passivi**) kunna kompareras, t. ex. *Lentävä lintu saa jotakin, istuva ei mitään*: en flygande fogel får någonting, en sittande intet (ordspr.); *Tuossa ovat palaneen huoneen rauniot*: der äro ruinerna af ett hus, som nedbrunnit; *Hän on kunnioitettava mies ja tunnettu koko pitäjässä*: han är en aktningsvärd man och känd i hela socknen; *Poika on oppinut, mutta isä on oppineempi*; *Naapuri on luotettavin kylän miehistä*.

Participium I Activi.

§ 66. **Partic. I activi** har betydelse både af **praesens** och **futurum**, hvilken sednare betydelse alltid innehålles i denna form, då den är predikatsfyllnad till hjälpverbet *olla*, t. ex. *Tätä huonetta rakentava mies on minun sukuani*: den man, som håller på att uppföra denna byggnad, är släkt med mig; *Kyllä sinä vielä olet*

monet kovat kokeva: nog skall du ännu få pröfva många hårda öden; *Et ymmärrä, mihinkä onnettomuuteen olisit joutuva* (skulle komma att råka), *jos saisit noudattaa omaa mieltäsi*.

Anm. 1. Då man vill uttrycka, att **sysselsättningen** med ett verbs handling är någons utmärkande egenskap, plägar man använda ett ifrån verbets stam bildadt substantivum på **-ia** (**substantivus actor**), hvilket äfven kan användas såsom **attribut**, t. ex. *Hän on vastusten poistaja mies*: han är en man, som plägar aflägsna hinder; *Mies on kirkon rakentaja*: mannen sysselsätter sig med att **uppföra** kyrkor (*mies on kirkkoa rakentava*: mannen skall engång **deltaga i uppförandet** af en kyrka); *Hyvä työntekijä* (en god arbetskarl) *saa aina paikan*; *Haudankaivaja* (dödgräfvaren) *on jo hyvin vanha* (*häutaa kaivava mies*: en man, som **håller på att gräfva** en graf); *En sinä pitkänä ikänä lähe Pohjolan tuville, miesten syöjille sijoille, urosten upottajille*: aldrig nånsin här i lifvet vill jag nalkas Pohjas gårdar, nejderna, der männer dräpas, hjeltar uti hafvet dränkas (Kal. X: 107 ff.). — Substantivus actor uttrycker äfven den, som **har utfört** verbets handling, t. ex. *Kuka tämän kirkon rakentaja on* = *kuka tämän kirkon on rakentanut*; *Minä olen tämän kirjeen kirjoittaja*: jag är den, som **skrifvit detta bref**.

Anm. 2. **Objektet till partic**. I står alltid i **partit.**, då **partic**. har betydelse af **praesens**.

Anm. 3. **Partic. I** af några intransitiva verber har helt och hållet förlorat sin **verbala** betydelse och angifver ej en **förestående** handling, då det är predikatsfyllnad till verbet *olla*, t. ex. *Kala on elävä*: fisken är lefvande; *Takka on painava*: bördan är tung. — I **poesi** förekommer någon gång äfven i andra fall **praesens partic.** med *olla* utan **futural**-betydelse, t. ex. *Silloin lieto Lemminkäinen oli päätänsä sukiva, hapsiansa harjoava*: men den muntre Lemminkäinen höll just på att håret kamma och att borsta sina lockar (Kal. XII: 201 ff.).

Anm. 4. Om **praesens partic.** i svenskan är **apposition** i satsen, återgifves det i finskan med **instrukt.** af **iness. II**, t. ex. *Hän tulee juosten kotia*: han kommer hem **springande**; *Tyttö lähtee itkien kotoa*: flickan begifver sig **gråtande** hemifrån.

§ 67. **Essivus af partic. I** med **suffix** såsom **predikatsfyllnad** till verbet *olla* angifver, att subjektet **låtsar utföra** verbets handling. Ofta användes **essivus plur.** äfven då fråga är om endast ett föremål, t. ex. *Poika on olevansa* (l. *olevinansa*) *oppinut*: gossen **låtsar vara** (uppträder såsom) **lärd**; *Tyttö on itkevinänsä ja surevinansa*: flickan **hycklar tårar och sorg**; *Kaikkia te olettekin ymmärtävinänne*.

Anm. Om man vill framhålla, att **subjektet** sjelft **hyser en falsk föreställning** om sig, användes verbet *luulen* i förening med en förkortad **attsats** (jmf. § 73), t. ex. *Poika luulee olevansa oppinut*: gossen tror sjelf, att han är **lärd**.

Participium II Activi.

§ 68. **Partic. II act.** angifver en **öfverstående handling** och användes i förening med **hjälpverbet olla** till bildande af den **förflutna tidens tempora**, t. ex. *Kadonnut lapsi löydetiin*: barnet, som försvunnit, återfanns; *Vüsaat miehet ovat tulleet itämaista katselemaan äsken syntynyttä lasta*; *Olitko lukenut eilen painosta tulleen kirjan, ennenkuin isäsi tuli luoksesi*; *Vaaroja kokeneella miehellä olisi ollut suurempi hyöty kertomuksestasi kuin minulla*; *Tuskan tunteneella ei ollut niin kovaa sydäntä, kuin tuskan tuntemattomalla*.

Anm. **Translat. sing.** i förening med verbet *tulla* uttrycker en **tillfälligt skeende handling**, t. ex. *Tulin*

menneeksi kylään: jag begaf mig af en händelse i byn; Tulit tuhmia sanoneeksi: du råkade säga dåraktiga saker; Hän tuli kirjoittaneeksi asiasta, jonka ilmaistemista hän sitte katui. — Man säger äfven: olkoon menneeksi: må gå!

Participium I Passivi.

§ 69. **Partic. I pass.** angifver verbets handling såsom **nödvändigt skeende eller kommande att ske.** **Personen**, för hvilken handlingen är nödvändig, sättes härvid i **genit.**, t. ex. *Neuvottava lapsi on usein tytymätön:* det barn, som måste undervisas (eg. som man måste undervisa), är ofta missnöjdt; *Päästä pino aljettava:* med vedtrafven skall man börja ifrån ändan (ordspr.); *Tämä tärkeä kohta ei ole unohdettava;* *Työ on miesten toimitettava:* arbetet måste utföras af männer l. männerna; *Vaivaisen hevosen varsa kaikkien ajeltavana: onnettoman eukon lapsi kaikkien saneltavana* (ordspr.); *Vieraan kasvatettavalla lapsella on monta ikävää kärsittäväinä:* ett barn, som en fremmande person skall uppfostra, har att uthärda många ledsamheter. — *Nyt meidän on kirkkoon mentävä:* nu böra vi gå i kyrkan; *Eikö teidän jo ole lähdeittävä kalaan.*

Anm. 1. Om **personen**, hvilken måste utföra en genom ett **intransitivt** verbum uttryckt handling, är utsatt, användes endast sällan **partic. I pass.** (jmf. de sista exx. i §). I dess ställe begagnas **infin. IV act.**, t. ex. *Nyt meidän on kirkkoon meneminen; Eikö teidän jo ole lähteminen kalaan m. m.* — Är personen icke utsatt, kunna dessa båda former nyttjas om hvarandra, ss. *Nyt on mentävä, lähdeittävä, istuttava* l. *meneminen, lähteminen, istuminen:* nu bör man begifva sig af, sätta sig. — Äfven af de **transitiva** verberna kan **partic. I pass.**

användas **impersonelt**, och handlingens föremål konstrueras då enligt vanliga objektsreglor, t. ex. *Lasta on neuvottava*: man bör undervisa ett barn; *Lahjoja on annettava sinulle*: man bör gifva skänker åt dig.

Anm. 2. **Partic. I pass.** användes stundom **substantivt** och uttrycker då det, hvarom verbets handling kan utsägas, t. ex. *Onko teillä mitään syötävää*: hafven I något att äta (ätbart, som kan ätas); *Syötävä kuulu, pidettävä pehmenee* (ordspr.); *Koulussa on paljo moitittavaa*: i skolan förefinnes mycket **klandervärdt**; *Ei sieltä sanottavia kuulu*: derifrån höres ej något, som är värdt att omtalas. Jmf. § 63.

§ 70. **Translativus** af **partic. I pass.** användes för att uttrycka **ändamålet** med hufvudhandlingen, då detta är **passivt** uttryckt, t. ex. *Hän toi lapsensa sinulle kasvatettavaksi*: han hemtade sitt barn åt dig att **uppfostas**; *Moni kasvi on luotu ihmisten syötäväksi*: många vexter äro skapade åt menniskor till föda (att ätas af **menniskor**); *Sorruin sormin lainehesen, tuulentuulteltavaksi, aaltojen ajeltavaksi*: (jag) föll på händerna i hafvet att af stormen ständigt **vråkas**, af och an af vågor **vaggas** (Kal. VII: 72 ff.). — Jmf. § 52 V.

Participium II Passivi.

§ 71. **Partic. II pass.** har samma **tidsbetydelse** och användes på samma sätt som det motsvarande **partic. II act.** (jmf. § 68), t. ex. *Syöty leikattu palanen, annettu luvattu lahja*: ett skuret stycke är (så godt som) **uppätet**, en utlofvad gåfva (så godt som) **gifven** (ordspr.); *Älä lyö lyödyn mieltä, särje särjetyn sydäntä*: lägg ej sten på börda (ordspr.); *Lehmä*

on jo tapettu ja lihat ovat myydyt; Lahja tuli luvatuksi: gåfvan råkade blifva utlofvad; Eilen tuli rahaa annetuksi, jota nyt kadun (jmf. § 68 anm.).

Anm. a) Af passivets förnekade tempora användas **praesens** och **imperfectum** alltid **impersonelt** och i de flesta fall äfven de öfriga tempora, t. ex. *Kalaa ei syödä, ei syöty, ei ole syöty, ei oltu syöty, ei olisi syöty; Kirjettä ei ole vielä lähetetty*: man har ej ännu afsändt brefvet. — Personelt kan dock äfven sägas: *Työ ei ole vielä tehty*: arbetet är ej ännu fullgjordt = (*työ on vielä tekemättä*); *Minä en ole häihin kutsuttu*: jag är ej bjuden på bröllop; *Me emme olleet valitut*: vi voro icke valda. — b) Äfven de **jakande** formerna af de sammansatta tempora användas **impersonelt**, om handlingens **föremål** uttryckes **partielt**, t. ex. *Tänöpänä on saatu kaloja*: i dag har man erhållit fisk; *Hyviä neuvoja kyllä oli annettu, mutta apua olisi tarvittu*: goda råd hade nog gifvits, men hjälp hade varit af nöden.

§ 72. **Partitivus** sing. af **partic. II pass.** användes för att i förkortade temporalsatser återgifva en handling, som är **öfverstånden** i förhållande till hufvudhandlingen, och har härvid alltid **aktiv betydelse**. **Bihandlingens** subjekt uttryckes med **suffix** eller **genitivus** på samma sätt som vid **inessivus** af **infinit. II activi** (jmf. § 56 jemte anm.), t. ex. *Käytyä matkan tuntee*: vägen känner man efter det man gått den; *Syötyä mentiin maata*: efter måltiden gick man till sängs; *Kevään tultua jäät lähtevät*: sedan våren kommit, försvinna isarne; *Jäähvyäiset omaisillensa sanottuaan sairas kuoli*: sedan den sjuke sagt farväl åt de sina, dog han; *Luettunsa teki pojan mieli mennä juoksemaan; Tunnin käytyäni rupesi minua janottamaan*.

Anm. 1. I talspråket och i poesi plägar suffixen understundom bortlemnas, ehuru den skulle hafva afseende på subjektet i en personel sats, t. ex. *Sillan poikki tultua kohtasin vanhan tuttavan*: sedan jag kommit öfver bron, träffade jag en gammal bekant.

Anm. 2. Om den temporala bisatsen i svenskan är passivt uttryckt, kan den i finskan återges förkortad endast i det fall, att den utsatta agenten har afseende på hufvudverbets subjekt, hvarvid den temporala bisatsen i finskan förbytes till aktiv, t. ex. Sedan fienderna blifvit af fältherren besegrade i striden, bjöd han hären uppstämman en lofsång: *viholliset tappelussa voitettuaansa käski päällikkö sotajoukon laulaa kiitosvirren*. — I öfriga fall utsättes äfven i finskan alltid den temporala konjunktionen, t. ex. *Kun työ oli tehty, lähti työväki pois* (icke: *työn tehtyä*); *Kun virsi oli aljettu, tulin minä kirkkoon*. — Oförkortad blir den temporala bisatsen äfven, då ett objekt deri förekommer och subjektet ej kan återgifvas med suffix, t. ex. Sedan värden sålt sin gård, måste jag flytta bort: *kun isäntä oli myynyt talonsa, täytyi minun muuttaa pois* (ej: *isännän talonsa myytyä*), men: Sedan husbonden sålt sin gård, måste han flytta bort: *talonsa myytyään täytyi isännän muuttaa pois*.

Förkortade objekts-attsatser.

§ 73. Om en jakande attsats utgör objekt till det styrande verbet, kan den i finskan förkortas sålunda, att I) konjunktionen utelemnas; II) Subjektet återgifves a) med genitivus, om det är totalt, b) med partitivus, om det är partielt, c) med suffix, om attsatsens subjekt utgöres af ett personalpronomen, som har afseende på den styrande satsens subjekt; III) Predikatet ställes i a) genit. sing. af participium I, om handlingen är samtidig med eller förestående i förhållande till hufvudhandlingen, b) genit. sing. af

partic. II, om den är **öfverstånden** i förhållande dertill, t. ex. *Oppimattomat luulevat auringon liikkuvan maan ympäri*: de olärde tro, att solen rör sig kring jorden; *Suomalaiset toivovat kato vuosien aikaa voittain vähenevän*: Finnarne hoppas, att missvextären med tiden skola aftaga; *Tuomari tunnusti minulla olleen syytä valitukseen*: domaren erkände, att jag haft skäl till klagomål; *Minä pelkään virheitä tulleen kirjoitukseeni*: jag fruktar, att fel insmugit sig i min skrifvelse; *Toivoo köyhä hyötyvänsä, poteva paranevansa*: den fattige hoppas, att han skall förkofra sig, den sjuke, att han skall tillfriskna (ordspr.). — I alla dessa fall kan **äfv**en en **öförcortad** attsats användas. En öförcortad attsats plägar dock vanligtvis blifva föredragen, om dess subjekt kan återgifvas med suffix.

Anm. 1. a) De verba, hvilkas objekt plägar återgifvas med en öförcortad attsats, uttrycka vanligtvis en känsla, en mening eller ett yttrande (**verba sentiendi et dicendi**). Sådana verba äro: *arvaan*: förmodar, *luulen*, *uskon*: tror, *epäilen*: tviflar, *näen*, *huomaan*, *havaitsen*: ser, märker, *kuulen*: hör, *muistan*: minnes, *tiedän*: vet, *ymmärrän*: inser, *tunnen*: känner, *suon*: unnar, önskar, *toivon*: hoppas, *pelkään*: fruktar för, *sanon*, *lausun*, *kerron*, *juttelen*: säger, förtäljer, *kehun*: skryter öfver, *tunnustan*: erkänner, *kiellän*: förnekar, *ilmoitan*: tillkännagifver, *vakuutan*: försäkrar, *uhkaan*: hotar, *valitan*: klagar öfver m. fl. — b) Några af dessa verba stå äfven såsom ofullständiga predikater tillsammans med **infinit. I**, hvarvid **infin.** angifver en **handling** i allmänhet, **partic.** en **handling**, som inträffar vid ett visst tillfälle, t. ex. *Pelkään tehdä paha*: jag fruktar för att göra illa, *pelkään tekeväni paha*: jag fruktar, att jag nu gör illa; *Hän uhkasi rangaista minua*: han hotade att straffa mig, *hän uhkasi rankaisevansa minua*: han hotade,

att han (en gång) skulle straffa mig; *Kyllä kauppias ymmärsi hinnan ottaa; Tunnen mie (minä) tupakan purra, pipun suussani piteä (pitää)*, ordspr. — c) Verberna *näen* och *kuulen* konstrueras med en genitivus cum participio äfven då fråga är om ett omedelbart seende och hörande, t. ex. *Näen tähden tuikkavan*: jag ser en **stjerna tindra**; *Kuulin Kuuttaren kutovan, Päivättären kehreävän*: (jag) hörde månens dotter väfva, solens sköna dotter spinna (Kal. IV: 141 f.).

Anm. 2. Några skriftställare och poeter använda en förkortad attsats, äfven då den är förnekad, t. ex. *Poika sanoi isänsä ei tulevan hiihin; Toivoi ei saavansa; Sanoit et käyväsi sotoa (= sotaa)*, (Kal. XLIII: 237). **Rättare** användes dock härvid en oförkortad attsats, t. ex. *Poika sanoi, että hänen isänsä ei aikunut tulla hiihin; Toivoi, että hän ei olisi saava; Sanoit, ettet kävisi sotaa*. — Understundom kan negationen ifrån attsatsen öfverföras till det styrande verbet, t. ex. Han trodde, att han icke skulle komma: *Hän ei luullut tulevansa*.

Anm. 3. Om **predikatet** i objekts-attsatsen utgöres af ett **impersonelt verbum**, kan satsen icke förkortas, t. ex. *Luuletko, että sinun täytyy mennä keräjiin (icke: täytyväsi); Sanoitko, että lapsen tulee totella vanhempiansa (lapsen tulevan: att barnet skall komma)?*

Anm. 4. **Suffixen** utan något personalpron. i den förkortade attsatsen har alltid afseende på subjektet deri, t. ex. *Poika sanoi isän ottaneen rahansa myötä*: gossen sade, att fadren tagit **sina penningar** med sig; *Poika sanoi isän ottaneen hänen rahansa myötänsä*: gossen sade, att fadren tagit **hans** (gossens eller någon annans) **penningar** med sig.

Anm. 5. I **poesi** finner man ofta attsatsens **subjekt** återgifven med **accusativus**, t. ex. *Soisin laiskat Lappihin menevän*: jag skulle önska, att de lata begåfve sig till Lappland (Ktltr I: 90); *Veen emonen, ilman impi luuli polvensa palavan, kaikki suonsensa sulavan* (Kal. I: 218 ff.).

§ 74. Om attsatsens predikat är ett **passivum**, användes **genit. sing.** af passivets partic. **impersonelt** och det **svenska subjektet** blir i **finiskan objekt** samt ställes alltid i **partitivus**, t. ex. *Olen kuullut ruusuin kauneutta kehuttavan*: jag har hört, att man prisat rosornas skönhet; *Minä luulen hänen töitensä moittittavan*: jag tror, att hans åtgärder klandras (eg. att man klandrar m. m.); *Hän vakuutti ahkeruuttansa kiitetyn*: han försäkrade, att hans flit blifvit beprisad; *En luullut lupaa saadun*.

Anm. **Genit.** af partic. **II pass.** förekommer ej ofta, utan i dess ställe sättes **translat.** Jmf. § 76 anm. 2.

§ 75. Om **predikatet** i attsatsen utgöres af verbet *olla* jemte en **predikatsfyllnad**, **öfvergår** vid satsförkortningen **nomin. singul.** i den oförkortade attsatsen till **genit.**, om subjektet äfven återgifves med **genit.**, men i öfriga fall står **predikatsfyllnaden** i **samma kasus** som i den **oförkortade** attsatsen, t. ex. *Luulen pojan olevan ahkeran*: jag tror, att gossen är flitig (*luulen, että poika on ahkera*); *Poika luuli olevansa taitava*; *Tiedän raudan olevan kovaa* (*että rauta on kovaa*); *Luulen isäni olevan terveenä* (*että isäni on terveenä*); *Opettaja sanoi poikien olevan laiskat* (*että pojat olivat laiskat*); *Luuletko hänen kertomustensa olevan todenmukaisia* (*että hänen kertomuksensa ovat todenmukaisia*); *Toivon huoneitten olevan lämpiminä, kun tulen kotia* (*että huoneet ovat lämpiminä*).

§ 76. Om **predikatet** i den förkortade attsatsen utgöres af *olevan* jemte en **predikatsfyllnad**, **kan olevan utelemnas** och **predikatsfyllnaden** sättas i **translativus**. Det ord, som

förut varit **subjekt** i **attsatsen**, blir härigenom **objekt** till **hufvud verbet** och följer vanliga objektsreglor, t. ex. *Minä näen ponnistukseni turhaksi* (*ponnistukseni olevan turhan*): jag ser, att min ansträngning är fåfång; *En luule puhettani huonoksi* (*puheeni olevan huonon*): jag tror ej, att mitt tal är dåligt; *Kehui isäntäänsä hyväksi* (*kehui isäntäänsä olevan hyvän*).

Anm. 1. Om attsatsens subjekt är återgifvet med suffix, användes i stället för suffixen **pronomen reflexivum**, då *olevan* utelemnas, t. ex. *Hän luuli olevansa suuri mies* l. *hän luuli itseänsä suureksi mieheksi*; *Sanoitteko olevanne Ruotsalaisia* l. *sanoitteko itseänne* l. *teitänne Ruotsalaisiksi*.

Anm. 2. a) Då attsatsens **passiva** handling är **öfverstånden** i förhållande till hufvudhandlingen, nyttjas **vanligtvis partic. II** i egenskap af adjektivum såsom **predikatsfyllnad**, hvarvid dock kopulan *olevan* oftast utelemnas, t. ex. *Luulin työn tehdyksi* l. *olevan tehdyn*: jag trodde att arbetet var gjordt (att arbetet var sådant, att bestämningen gjord derom kunde utsägas); *Kun tulín kotia, näin taloni poltetuksi ja tavarani ryöstetyksi*; *Ennen epäilin, mutta nyt huomaan toivoni täytetyksi*. — b) På samma sätt nyttjas understundom **transl.** äfven af de **öfriga participierna**, t. ex. *Niin tuli kevätkekönen, näki koivun kasvavaksi*: då kom göken, vårens fogel, och såg en björk vexa (Kal. II: 361 f.); *Itse seppo Ilmarinen luulevi, ajattelevi Mehiläisen tulleheksi, tuon (on) mettä tuoneheksi, kantaneheksi simoa*: sjelfve smeden Ilmarinen, han förmodar nu och menar, att tillbaka biet kommit, att det honing med sig hemtat, burit fram den söta saften (Kal. IX: 245 ff.); *Minä vaivainen varoan kuoreni kolottavaksi, lehtivarvat vietäväksi* (Kal. XLIV: 110 ff.). **Translativus** uttrycker egentligen, att föremålet **ännu**, då hufvudhandlingen inträffar, befinner sig i det tillstånd, hvori det råkat; **genit.** deremot, att föremålet **en gång** varit utsatt för verbets verkan, t. ex. *Luulin*

pojan kuolleen: jag trodde, att gossen dött, *luulin pojan kuolleeksi* (att gossen var död).

§ 77. Vid de intransitiva verberna *näkyä*: synes, *näyttää*: tyckes, *tuntuu*: kännes, *kuuluu*: höres, konstrueras **predikatsfyllnaden** i enlighet med de för den förkortade attsatsens predikat gällande regler, t. ex. *Tuolla isä näkyä tulevan*: der synes fadren komma; *Tyttö näyttää olevan kaunis*: flickan tyckes vara vacker; *Ilma tuntuu olevan kylmä*; *Keisari kuuluu tulleen kaupunkiin*.

Anm. 1. Vid de i § angifna verberna kan **subjektet** ställas äfven i **genitivus**, om det föregås af dessa verber, t. ex. *Näyttääpä (kuuluupa) Ranskalaisienkin voittavan*.

Anm. 2. *Olevan* kan **utelemnas** vid *näyttää* i enlighet med § 76, t. ex. *Kyllä talo näyttää kauniiksi*: nog tyckes gården vara vacker. — Man säger äfven: *Talo näyttää kauniilta*; *Aika tuntuu ikävältä m. m.*, jmf. § 35 XI.

§ 78. Vid den **passiva formen** af ofvan angifna **verba sentiendi** och **dicendi** kan **attsatsens subjekt** sättas både i **genit.** och **nominat.**, hvarjemte *olevan* kan **utelemnas** i enlighet med § 76, t. ex. *Sanottiinpa miehen hukkuneen mereen* l. *Mies sanottiin hukkuneen mereen*: man omtalade, att mannen drunknat; *Sanotaan Suomalaisen olevan jäykän miehen* l. *Suomalainen sanotaan olevan jäykkä mies* l. *Suomalaista sanotaan jäykäksi mieheksi*: Finnen säges vara en styfsint man; *Nykyisten kouluin* (l. *Nykyiset koulut*) *kehutaan olevan entisiä paremmat* l. *Nykyisiä kouluja kehutaan entisiä paremmiksi*.

Anm. 1. **Objektet** i en af ett passivt verbum beroende förkortad attsats ställes i **samma kasus**, som

det skulle stå i den motsvarande **oförkortade attsatsen**, t. ex. *Varas sanotaan vieneen kellon* (ej: *kello*): tjuften säges hafva borttagit klockan.

Anm. 2. Då attsatsens subjekt återgifves med genitivus, plägar **genit.** vanligen **följa efter det passiva verbet**; uttryckes subjektet deremot med **nominativus** l. **partitivus**, föregå dessa kasus **passivet**.

III. Den sammansatta satsen.

A. Samordnade satser.

§ 79. **Kopulativa konjunktioner**, hvilka sammanbinda enskilda ord och satser, äro I) i **jakande** satser *ja*: och, *sekä*: samt, *sekä — että*: både — och; II) i **nekande** satser anhangspartikeln *-ka*, *-kä*, som alltid förenas med förneknings verbet, *en* (*et*, *ei* o. s. v.) — *enkä* (*etkä*, *eikä* o. s. v.): hvarken — ej heller, t. ex. *Sinä itket, ja minä nauran*: du gråter, och jag skrattar; *Aiti kehrää sekä laulaa lapsellensa*: modren spinner samt sjunger för sitt barn; *Poika kasvaa suureksi ja miehistyy sekä viisastuu*; *Minä olen myynyt sekä taloni että irtaimen omaisuuteni enkä aio enää maata viljellä*: jag har sålt både min gård och lösegendom och ernar icke mera idka åkerbruk; *En ole oikein tytyväinen enkä juuri ole tytyvätönkään*: jag är hvarken fullkomligt nöjd ej heller alldeles missnöjd.

Anm. 1. I **jakande** satser plägar den kopulativa konjunktionen ofta **utelemnas**, ss. *Minä herra, sinä herra: kumpi meistä kontin* (väskan) *kantaa* (ordspr.); *Varas tuli, näki arkun, mursi kannen, pisti rahat pussiin, korjasi luunsa* (ilade bort): *ota kiini, jos saat*. — Konjunktionen utelemnas alltid **emellan**

tvenne komitativer, ss. *Isäntä renkineen piikoi-
neen tulee*: husbonden jemte sina drängar och pigor
kommer; *Ostin talon kaluineen päivineen*, jmf.
§ 41.

Anm. 2. Anhangspartikeln *-ka*, *-kä* i förening
med tredje pers. sing. af förneknings verbet användes
såsom bindeord emellan tvenne **bestämningar** till
predikatet. Då detta bindeord deremot hänför sig
till **subjektet** eller **hela predikatet**, böjes förneknings-
verket, t. ex. *En minä tunne isää eikä poikaa*:
jag känner hvarken fadren eller sonen; *En kohdan-
nut opettajaa kotona eikä koulussa*; *Ette tahdo
laulaa eikä kasta kaulaa*; *Ei vaimoni tahdo
mennä vieraisin enkä minäkään* (tahdo mennä);
*Poika ei nähnyt meitä emmekä mekään mitään
hiiskuneet*. — *Älä ole ahne eikä tuhleri*; *Älä
kiroo uläkä valhettele*; *Älkää riidelkö älkäät-
tekä pettäkö!*

Anm. 3. En nekande sats får ej inledas af „*ja*
en“ (et, ei m. m). Man säger sålunda icke: *Minä
olin poissa ja en nähnyt vierasta*, utan **alltid**: *enkö
nähnyt*. Fordrar tonvigten deremot, att förneknings-
verket ställes sednare i satsen, så att ett eller flera
ord skilja det ifrån konjunktionen, får *ja* användas,
t. ex. *Minä pidän, mitä löysin, ja omistajalle sitä
en aio antaa*: jag behåller det som jag funnit, och
åt egaren ernar jag ej gifva det.

Anm. 4. I **jakande** satser kan anhangspartikeln
-kin, i **nekande** och **fråge-satser** äfvensom i de satser,
hvilka angifva **osäkerhet** eller **tvifvel**, anhangspartikeln
-kaan, *-kään* fogas till de ord, hvilka man vill
starkare framhålla. Ännu starkare betonas det med
-kin förenade ordet, då det **föregås** af adverbierna
ynnä (smdr. af *yhtenä*), *vielä* (*-pä*), *myös*, *yksin*,
jopa, t. ex. *Minäkin pääsin mukaan*: äfven jag
slapp med; *Varas vei rahat, veipä ynnä kukka-
ronkin* (till och med börser); *Kaikki, yksin* (*jopa*,
vieläpä) *lapsetkin* (till och med barnen) *käsket-
tiin pitoihin*; *Etpä saanutkaan rahaa*: du fick ju
ej heller penningar; *Ei hänkään sitä tietänyt*: icke
heller han visste deraf; *Tuliko isäntäkään*: kom hus-

bonden ens; *Tuskinpa sain omanikaan takaisin, saatikka korkoa: jag fick knappt mitt eget igen, så mycket mindre någon ränta; Tuolla miehellä, jos kenelläkään, on hyvä äly; Jos kerrankaan olisin sen tehnyt, en sitä kieltäisi.* — Af dessa partiklar får „*myös*“ icke inleda satsen. Sålunda säges: *Keisarikin oli kaupungissa l. Kaupungissa oli myöskin keisari* (icke: *myös keisari oli kaupungissa*).

§ 80. **Disjunktiva** partiklar, hvilka sammanbinda ord och satser med hvarandra, äro I) *eli l. elikkä: „eller, eller med andra ord“* som förenar **liktydiga** begrepp; II) *Tahi l. tai l. taikka: eller, som förenar motsatta begrepp; III) *Taikka — taikka, joko — tai (taikka): antingen — eller, milloin — milloin: än — än;* IV) *Vai: eller, i en disjunktiv fråga, t. ex. Minun on jano eli minua janottaa: jag är törstig; Isäni muuttaa Turkuun taikka lähtee Ruotsiin; Taikka mennään, taikka ruvetaan työhön; Joko poika tai (taikka) tytär saa talon; Lapsi milloin itkee, milloin nauraa; Totteletko minua, vai aiotko noudattaa omaa mieltäsi?**

Anm. 1. *Taikka* står äfven **adverbielt** i betydelse af „*eljest, i motsatt fall*“, och inleder dervid satsen, t. ex. *Kuoleta hyvään aikaan pahat himosi, taikka ne surmaavat sinun: förqväf i tid dina lustar, eljest förgöra de dig; Pojan täytyy lukea läksynsä, taikka opettaja kurittaa häntä.* — *Taikka l. taikka mar* användes äfven för att **besvara en fråga** afgjort **nekande**, t. ex. *Tuliko sade? — Taikka: blef det regn? — Allt annat än; Saitko rahaa? — Taikka mar* (visst också).

Anm. 2. Det svenska **än — än, den ena — den andra** kan i finskan stundom återgifvas genom tvenne efter hvarandra stående **olika former** af de **indefinit** använda pronominerna *kuka* och *mikä*, t. ex. *Hän kokoelee rahoja milloin milläkin (kulloin kulla-*

kin) *keinolla*: han samlar penningar än på ett, än på ett annat sätt; *Hän saa joka vuosi joululahjan, minkä milloinkin (än en, än en annan)*; *Vieraita tuli kuka kustakin (mikä mistäkin)*: det kom fremmande, den ena härifrån, den andra derifrån (alii aliunde).

§ 81. **Adversativa** partiklar, hvilka förena ord och sats, äro I) *mutta*: men, *vaan*: men (svagt), utan, II) *ei ainoastansa* — *vaan myös (-kin)*, t. ex. *Minä tulisin mielelläni kanssasi, mutta minulla ei ole lupaa*: jag skulle gerna följa med dig, men jag har icke lof dertill; *Mie olen nuori Joukahainen, vaan sano oma sukusi*: jag är unge Joukahainen, men säg du din börd och härkomst (Kal. III: 111 f.); *Hyvä ihminen ei tee vääryyttä, vaan (utan) kokee vääryyttä estää*; *Sinä et saa ajatella ainoastansa omaa hyötyäsi, vaan muittenkin*; *Laki ei ainoastansa sano meille, mitä meidän pitää tekemän, vaan se opettaa myös (l. myöskin), mitä meidän pitää välttämän*.

Anm. 1. Den adversativa partikeln kan **stundom utelemnas**, t. ex. *Isä kulta, äiti kulta, ne ei vielä kullan kullat: se on vasta kullan kulta, joka on kulta kumppalina*: en fader är älskad och en moder är älskad, **men** de äro icke ännu hjertans käre, **utan** den är först en hjertans kär, som är älskad såsom maka (ordspr.); *Ei ainoastaan lapsi hämmästynyt, hämmästyipä isäkin*: icke endast barnet häpnade, **utan** äfven fadren.

Anm. 2. „*Ei ainoastaan*“ får icke stå efter en **jakande finit form** i samma sats, utan negationen måste hänföra sig till predikatsverbet. Sålunda heter: Jag förlorade icke endast mina penningar, utan äfven börsen: *minä en kadottanut ainoastansa rahojani, vaan myös kukkaroni (icke: minä kadotin ei ainoastansa rahani, vaan myös kukkaroni)*; Han beslöt att icke allenast skilja sig ifrån skolan,

utan äfven att fara till sjös: *hän ei ainoastansa päättänyt erota koulusta, vaan myös lähteä merille.*

§ 82. Af **kaussala** partiklar kan endast *sillä*: ty, förena samordnade satser, t. ex. *Nyt on maassamme suuri ruuanpuute, sillä halla turmeli viljan*: nu är det i vårt land stor brist på föda, ty frosten förderfvade grödan; *Älä kerskaa, sillä oma kiitos haisee.*

§ 83. **Konklusiva** partiklar, hvilka förena samordnade satser, äro: *niin*: så, sålunda, *sentähden* (-pä), *siksi* (-pä): derföre, förden-skull, *niinmuodoin*, *siis*: således. Af dessa får „*siis*“ **icke** gerna **inleda** satsen, t. ex. *Jesus sanoi kirjanoppineelle: tee se, niin saat elää* (Luukk. 10: 28); *Nyt sataa, sentähden* (l. *sentähdenpä*) *maa on märkä*; *Jää on liukas, siksipä on hyvä luistia*; *Nyt on aika käsissä, lähtekäämme siis matkalle!* — Om *niin* såsom inledande en hufvudsats **efter** en **konditionalbisats** jmf. § 87.

B. Underordnade satser.

§ 84. **Relativa bisatser** inledas af pronomen relativum *joka*, hvars **numerus** beror af **korrelatet**, men **kasus** af dess satsställning. Är relativet subjekt, beror **predikatsverbets person** af **korrelatet**, t. ex. *Minä, joka nuorempi olen, tarvitsen sinun neuvoas*: jag, som är yngre, behöfver ditt råd; *Mies, jonka tuolla näet seisovan, on pitäjän kappalainen*; *Kaikki ne rettelöt* (trakasserier), *joihin olette joutuneet, ovat sangen ikävää laatua.*

Anm. 1. I stället för pronomen relativum användas stundom, isynnerhet i **poesi**, pronomina interro-

gativa *kuka* och *mikä*, t. ex. *Sijan tiedät, kussa synnyit, paikan tiedät, kussa kasvoit: se on paikka tietämätön, kussa kuolo kohtoaapi, hengen loppu loukahtaapi* (ordspr.).

Anm. 2. a) Då **korrelatet i svenskan** utgöres af ett **pronomen determinativum**, plägar det oftast **utlemnas i finskan**, hvarvid **pronomina interrogativa inleda bisatsen**, t. ex. *Tiedän minä, mitä muutkin: nog känner jag det, som andra också; Teitkö kaikki, mitä olin käskenyt: gjorde du allt det, som jag hade befallt; En muista, kutka saivat palkinnon.* — b) **Pronomina interrogativa** användas äfven, om den **relativa satsen föregår den styrande satsen** eller om **korrelatet** blifvit **öfverfördt till bisatsen**, t. ex. *Kristus sanoi opetuslapsillensa: missä minä olen, siellä pitää teidänkin oleman* (Joh. XIV: 3); *Mitä emä laulaa, sitä poika visertää* (ordspr.); *Muistatko, minkä neuvon eilen sait: erinrar du dig det råd, som du fick i går; En tiedä, millä keinolla tämän asian saan menestymään.* Jmf. äfven § 86.

§ 85. **Komparativa bisatser** inledas af

a) *kuin*: *än*, som, om det i den **styrande satsen motsvaras af komparativer**, adjektivet *sama* eller adverbierna *niin, samoin, yhtä*. Härvid är den komparativa **satsen ofta sammandragen**, t. ex. *Minä olen parempi mies kuin sinä (olet): jag är en bättre karl än du; Kyllä hän on sama mies kuin ennenkin; Tapahtukoon sinulle niin, kuin tahdot: ske dig såsom du vill; Minun kävi niin l. samoin kuin sinun ennen oli käynyt: detsamma, som förut händt dig, hände äfven mig; Tuo herra on yhtä suuressa arvossa pidettävä kuin hänen virkaveljensäkin.* — Jmf. äfven b).

b) *jommoinen, jollainen* och *stundom kummoinen, mimmoinen, millainen, minkälainen*, då de **korrelata ordens förra del** utgöres af **motsvarande demonstrativer**. I deras

ställe begagnas dock **hellre** „*kuin*“, om det **företräder predikatsfyllnaden**, och i **öfriga** fall det **relativa** pronominet, t. ex. *Sellainen kaupunki, jollainen* (l. *jommoinen, kuin*) *tämä on, on jotenkin vähänarvoinen*: en sådan stad som denna är någorlunda obetydlig; *Semmoisessa kirjassa, jommoisen* (l. *jollaisen* l. *kummoisen* l. *mimmoisen* l. *millaisen* l. *minkälaisen* l. *jonka*) *nyt liit, on paljo opittavaa*: i en sådan bok, som den du nu läste, finnas många lärorika saker; *Semmoisen miehen toimi, jommoinen* (l. *kuin*) *sinä olet, ei maksa mitään*: en sådan mans bestyrksamhet, som du är, är af intet värde.

Anm. 1. Då korrelerat utelämnas, utsätts dessa pronominalia alltid, t. ex. *Minä ostin hevosen, jommoista et ole nähnyt*: jag köpte en sådan häst, **hvars** like du ej sett; *Ostin takin, jollainen sinulla-kin on*.

Anm. 2. Om satsens **predikat hänför sig till hvardera** af de genom „*kuin*“ förenade orden, ställas dessa i **samma** eller **motsvarande kasus**, t. ex. *Semmoiselle miehelle, kuin Castrén'ille, on isänmaa aina kiitollinen*: mot en sådan man som Castrén är fosterlandet alltid tacksamt; *En ole nähnyt kiitollisempaa ihmistä kuin sinun*; *Semmoisessa kaupungissa, kuin Tampereella, tehtaat menestyvät*. — Jmf. § 24 II A) anm. 1 a).

c) *kuta, kuten, kulloin, mitä, miksi, miten, milloin* efter motsvarande demonstrativer, t. ex. *Kuta (mitä) pikemmin työsi päätät, sitä parempi*: ju förr du fulländar ditt arbete, desto bättre; *Miten (kuten) paimen, siten karja*: såsom herden är, sådan är hjorden; *Siksi hän tulee, miksi hänen kasvatat*: såsom du uppfostrar honom, så blifver han; *Milloin (kulloin) tauti, silloin tuska*.

Anm. **Korrelatet** kan stundom utelemnas, t. ex. *Kylätie kapenee (sitä enemmän), kuta edemmäksi tulet: byvägen smalnar af, ju längre du kommer; Kyllä seurakunta on, miten (kuten) paimenkin.*

§ 86. **Fråge-bisatser (indirekta frågesatser)** inledas af anhangspartikeln *-ko, -kö, josko, tokko* eller af ett **interrogativt pronomen I. adverbium**. Är frågan **disjunktiv**, inledes den **första lemmen** af *-ko, -kö*, de **sednare** af *vai (vaiko)*, t. ex. *En tiedä vielä varmaan, saanenko (tokko saanen, josko saanen) hypän vuoden: jag vet ännu ej säkert, om (huruvida) jag får ett godt år; En ymmärrä, mikä poikaa vaivaa; Tiedätkö, milloin teillä eloon mennään; Nyt on semmoista ilmaa, ettei tiedä, onko suvi vai talvi: nu är det ett sådant väder, att man ej kan säga, om det är sommar eller vinter; Naapurissa (uti granngården) on vieraita, mutta en tuntenut, olivatko ne pappilasta vai ulkopitäjästä vai kaupungista.*

Anm. a) Om i den **disjunktiva frågan** verbet är **gemensamt** för hvardera lemmen och utsatt endast i den **sednare**, kan *-ko, -kö* äfven utelemnas i den **förre** lemmen och fogas i stället till det genast efter „*vai*“ stående betonade ordet i den **sednare**, t. ex. *En tiedä, Hämeenlinnassa vai Tampereellako hän asuu (= en tiedä, Hämeenlinnassako hän asuu vai Tampereella).* — b) Om den **sednare** lemmen skall mera **betonadt** framhållas, ställes *-ko, -kö* i **hvardera** lemmen, så framt ett eller flera ord följa efter det ord, hvartill *-ko, -kö* är fogadt, t. ex. *Kysytkö, tuleeko hän tänäpäpäni tänne, vai jääkö hän kotia; Olen kahdella päällä, menisinkö markkinoille, vai lahottaisinko reisuni; En tietä ta'ata, velassako hän on, vai omallansako hän aikaan tulee. Deremot säges icke: En tiedä, kirjoittaako hän vai makaako, utan: en tiedä, kirjoittaako hän vai makaako hän.*

§ 87. **Konditionala bisatser** inledas af *jos*: om, *ellen*, *jollen*: om jag icke, *joshan*, *jos suinkin*, *jos vaan*, *jahka*: om blott, och motsvaras ofta af adverbierna *niin* och *kyllä* i **hufvudsatsen**, t. ex. *Jos olet ahkera, niin pysyt virkuisena, mutta ellet (jollet) tee työtä, tulet pian veltoksi*; *Joshan (jos vaan, jos suinkin) saan aikaa, menen metsästämään*; *Jahka kesä joutuu, kyllä minä terveeksi tulen*: om bara sommarens kommer, nog blir jag frisk.

Anm. 1. Den konditionala **konjunktionen** plägar **utelemnas**, om a) **verbet upprepas** i en underordnad **relativ-sats**, t. ex. *Teki isä, mitä teki, poika heti häntä jäljitteli*: om fadren gjorde hvad som helst (fadren **må hafva gjort** hvad som helst), så gjorde sonen genast efter; *Sanoi opettaja, mitä sanoi, oppilas ei parantanut tapojansa*; — b) då **vilkoret är disjunktivt**, t. ex. *Kasvoi vehnä taikka kaura, maa on meidän perkaama* (Oksanen); *Vei Matin kouluun, toi Matin koulusta, kyllä Matti Mattina pysyy*; — c) äfven annars i **poesi**, t. ex. *Teen mä tuulehen tupani, ei ole tuulessa tukea*: bygger jag mitt hem i luften, intet stöd i luften finnes (Kal. VII: 39 f.).

Anm. 2. I **st. för en konditionalbisats** användes ofta en af *kun* inledd **temporalbisats**, t. ex. *Kun (l. kun vaan) saisin talon, kyllä maata kaivaisin*: om jag blott finge en gård, nog skulle jag arbeta på jorden.

Anm. 3. I **poesi** förekommer stundom en **frågesats** i **st. för en konditionalsats**, t. ex. *Saisin ko käeltä kielen, kukkuisin jokaisen kuusen* (Kant. I: 50); *Oisko linnun lentoneuvot, kohottimet kotkalinnun, sitte süville rupeisin, lenteleisin, liiteleisin* (Kant. II: 44).

§ 88. **Koncessiva bisatser** inledas af *vaikka*, *vaikkapa*, *jos kohta*, t. ex. *Salaisuuttani en ilmaise, vaikka tapettaisiin*: jag yppar ej min hemlighet, **om** man **också** skulle döda mig; *Vaikkapa (ehuru) ihminen on syntinen, on Ju-*

mala kuitenkin hänelle armollinen; *Jos* (= *jos kohta*) onkin mies vähä, *kyllä on laki luja* (ordspr.).

Anm. 1. **Dialektvis** begagnas äfven *ehkä* såsom koncessiv konjunktion. I skrift torde dock *ehkä* helst böra användas **endast** adverbliet i betydelsen af „**kanske, måhända**“.

Anm. 2. I **poesi** användes **koncessiven** äfven i koncessiva **bisatser**, t. ex. *Pimeä isoton pirtti, vaikka päivä paistakohon, sokea emoton soppi, vaikka kuu kumottakohon*: mörk är den faderlöses stuga, må fritt solen skina, dunkel den moderlösas vrå, om också månen skulle lysa (ordspr.). — I **prosa** användes i detta fall **konditionalis**.

Anm. 3. *Niin* bör **icke**, såsom understundom har skett, användas för att inleda en hufvudsats efter en **koncessiv bisats**.

§ 89. **Temporala bisatser** inledas af *kun, kunhan, heti kun, niin pian kuin, niin kauvan kuin, sittekun, ennenkuin, jähkä; kunnes*: till dess att, t. ex. *Kun ilta tulee, lähtee koko luonto levolle*: då aftonen kommer, lägger sig hela naturen till ro; *Heti kun (niin pian kuin) kevät tulee, saapuvat muuttolinnutkin Suomeen; Ennen kurki kuoliana, ennenkuin suo sulaksi saapi* (ordspr.); *Ennen hepo kuolee, kuin ruoho kasvaa* (ordspr.); *Siellä noiat nukkukohot, kunnes heinä kasvanevi läpi pään, läpi kypärin* (Kal. XII: 177 ff.).

Anm. 1. Den **temporala bisatsen** utbytes stundom i **berättande stil** mot en hufvudsats, hvars predikat ställes i **praesens** eller **imperfektum**, och **effersatsen** inledes då af adverbiet *niin*, t. ex. *Kului muutama viikko, niin tuli isäntä kotia* = *kun muutama viikko oli kulunut, tuli isäntä kotia*; *Paimen istuu rannalla ja veistää puuta, niin putoo kirves järveen* = *Kun paimen istuu r. j. v. p., putoo kirves järveen*. — En sådan konstruktion följer isynnerhet **efter imperati-**

verna annas (*annappas*), *maltappas*, t. ex. *Annas* (l. *maltappas*) *isä tulee kotia, niin saat nähdä, kuinka sinun käy*: väntä bara, tills fadren kommit hem, så får du se, huru det går med dig.

Anm. 2. Den temporala **konjunktionen** står ofta **efter ett eller flera nomina**, på hvilka ett synnerligt eftertryck hvilar, t. ex. *Talvi kun tuli, muttin minä kaupunkiin; Talon isäntä kun näki, että palkolliset olivat laiskana, suuttui silmittömäksi; Koko tämän viikon tulo kun oli saatu, ostettiin koko summalla ruoka-aineita.*

§ 90. **Kaussala bisatser** inledas af *kun*, *koska*, *sentähden* (*siitä syystä*) *että*, t. ex. *Kun mökki paloi köyhältä mieheltä, täytyi hänen turvata muitten armoon: emödan* den fattige mannens koja brann, måste han lefva af andras nåd; *Kosk' et näytä uskovan, saat kysyä muilta; Isä suri koko loppu-ikänsä, sentähden että hänen ainoa poikansa oli kuollut.*

Anm. Understundom, isynnerhet i kyrklig stil, plägar en af *että* inledd kaussalbisats föregå hufvudsatsen, som då inledes af *sentähden*, t. ex. *Että me nyt olemme kokoontuneet Jumalan palvelustamme pitämään, sentähden langetkaamme polvillemme.*

§ 91. **Konsekutiva bisatser** inledas af *että*, *jotta*, *etten* (*ettet, ettei* o. s. v.). Konjunktionen motsvaras dervid vanligast af adverbiet *niin* i **hufvudsatsen**, t. ex. *Sinä olet niin köyhä, että sinun täytyy pyytää toisilta apua*: du är så fattig, att du måste begära hjälp af andra; *Kirkko on (niin) vanha, jotta on uusi rakentaminen; Ihminen suuttuu usein niin, ettei muistakaan järjen vaatimuksia.*

§ 92. **Finala bisatser** inledas af *että*, *jotta* (*ettet, ettei* o. s. v.), t. ex. *Moni hyörii ja pyörii päiväkaudet, että (jotta) saisi ihmi-*

siltä kiitoksen: mången anstränger sig dag ut och dag in, på det att menniskorna måtte prisa honom; *Valvokaa ja rukoilkaa, ettette kiusaukseen lankeisi* (Matth. 26: 41).

Anm. 1. Om den finala bisatsens subjekt är ett pronomen, som har afseende på den styrande satsens subjekt, återgifves bisatsen vanligtvis förkortad genom *translat. af infinit. I*, jmf. § 54. — Äfven eljest plägar den finala bisatsen sålunda förkortas, jmf. § 54 anm. — Om bisatsens predikat står i *passivum*, kan det återgifvas genom *translat. af partic. I pass.*, hvarvid subjektet uttryckes med *genitivus*, jmf. § 70.

Anm. 2. Det svenska „måtte“ återgifves i finala bisatser med *konditionalis*, ss. *Äiti laulaa, jotta lapsi nukkuisi*: modren sjunger, på det att barnet måtte somna.

Anm. 3. Det svenska „för att icke tala om“, „så mycket mera“, „så mycket mindre“, uttryckes i finskan med adverbiet *saati* l. *saatikka*, t. ex. *Semmoisen palkan saa vaimokin, saatikka mies*: en sådan lön får till och med en qvinna, så mycket mer en karl; *Ei mieskään, saatikka lapsi, sitä kiveä nosta*: icke ens en man, så mycket mindre ett barn, kan lyfta den stenen.

§ 93. **Subjekts- och objekts-attsatser** inledas af *että, etten* (*ettet, ettei* m. m.), t. ex. *Hyvin tunnettu asia on, että Wäinämöinen oli mahtava tietäjä*: det är en känd sak, att W. var en mäktig siare; *Paras on, ettet mahdottomia yrittelle*: det är bäst, att du ej företager dig omöjliga saker; *Isä toivoo, että hänen lapsensansa tulee kelpo ihminen; Oletko kuullut, ettei aiottua rautatietä rakennetakaan?*

Anm. 1. I likhet med svenskan utsättes ofta pronomen demonstrativum „se“ i den styrande satsen, då den föregår en subjekts-attsats, t. ex. *Se on hyvä, että tulit; Sepä nyt oli kummaa, että sinä pääsit papiksi*.

Anm. 2. En jakande objekts-attsats kan förkortas, jmf. § 73.

Anm. 3. Det svenska „mätte“ i objekts-attsatser återgifves med **konditionalis**, t. ex. *Minä istun täällä odottamassa, että kirkkoherra tulisi kotia*: jag sitter här och väntar, att kyrkoherden **mätte** komma hem.

IV. Bihang till läran om satserna.

A. Frågesatser.

§ 94. Den **enkla frågan** inledes af anhangspartikeln **-ko**, **-kö**, som fogas till det ord, hvarpå **hufvudvigten** ligger, äfvensom af **frågande pronominer** och **adverbier**. I alla de frågesatser, i hvilka frågepartikeln icke är fogad till **predikatsverbet**, står detta verbum helst i **slutet af satsen**, t. ex. *Onko isä kotona*: är fadren hemma; *Isäkö kotona on*: är det fadren, som är hemma; *Kotonako isä on*: är det hemma fadren är; *Kuka tuolla tulee*; *Mistä nyt puhutaan*; *Miloin (l. koska) tänä vuonna pääsiäinen on?* — *Hätäkö sinun on työtä tehdessä, kun olet terve*: hvad har du för svårighet att arbeta, då du är frisk; *Mikä miehen on kyetessä*: hvarföre skulle mannen icke mäktat härmed?

Anm. 1. I frågor, som innehålla en **negation**, förenas **-ko**, **-kö** alltid med **förnekningensverbet**, t. ex. *Etkö tule*; *Eikö minuakaan käsketä*; *Emmekö olekkaan yksimieliset* m. m.

Anm. 2. I st. f. 1:sta pers. plur. af praesens activi i frågesatser förekommer vanligtvis i finskan **praesens passivi**, t. ex. *Mennäänkö tänäpäivä kirkkoon*: skola vi i dag begifva oss till kyrkan; *Eikö jo lähdetä*: skola vi ej redan afresa?

Anm. 3. Af **pronomina** interrogativa begagnas a) om **personer** *kuka* i **nominativus** och *ken* i de **öfriga kasus substantivt** och **stundom adjektivt**, *mikä*

endast adjektivt, t. ex. *Kuka puhuu*: hvem talar; *Kutka tulevat*: hvilka komma; *Kenen kirja tämä on*: hvems bok är detta; *Kenelle* (åt hvem) *tämä on annettava*; *Mistä miehestä puhutte*: om hvilken man talen I; *Mikä oppilaat laiskoja ovat?* — *Mikä* betyder ofta äfven „*hvad för en, hvad för slags*“, t. ex. *Mikä mies hän on*: hvad är han för en karl; *Mitä herroja teillä on*: hvad för slags herrar äro hos eder?

b) om **saker** *kuka* och *mikä* både substantivt och adjektivt, t. ex. *Missä* (l. *kussa*) *kirjassa siitä puhutaan*; *Mikä siellä on*: hvad är der på färde; *Mitä kaloja* (hvad för slags fiskar) *teidän järvestä* (jmf. § 27 anm. 1 c) *saadaan*; *Mihin menette*; *Kussa asutte*; *Millä elätte?*

Anm. 4. a) Jemte en frågesats, inledd af *kuinka*, begagnas ofta en af *-ko*, *-kö* inledd fråga, t. ex. *Kauanko sotaa kesti* = *kuinka kauan sotaa kesti*; *Jokos vanhakin olet* = *kuinka vanha jo olet*; *Paljonko kaloja ostit* = *kuinka paljon kaloja ostit?* — b) Äfven till ett interrogativt pronomen eller adverbium kan frågepartikeln *-ko*, *-kö* fogas, om den tillfrågade upprepar den till honom ställda frågan för att erhålla visshet, att han rätt uppfattat densamma, t. ex. *Isä: missä olet ollut?* — *Poika: missäkö olen ollut* (I frågen, hvar jag varit); *Mikäkö nimeni on* (du vill således veta, huru jag heter); *Milloinko syntynyt olen* o. s. v.

Anm. 5. I frågesatser står objektet vanligen i **partitivus**, hvarigenom verbets handling framställles såsom **oviss**, t. ex. *Näitkö herraa*: såg du till herrn; *Saitteko kalaakaan*: fingen I ens en fisk; *Kohtasitko isääsi*: träffade du alls din fader; men: *Kädullako isäsi kohtasit*: var det på gatan du mötte din fader (ett möte tänkes hafva verklig inträffat)?

Anm. 6. I talspråket användes i pluralis endast **nominativus** af *kuka*, *mikä* och *ken*, i de öfriga kasus står **sing.** af dessa pronominer såsom **attribut** till pluralia, t. ex. *Kenen* (l. *minkä*) *ihmisten*: hvilka människors; *Kelle miehille se työ uskottiin*; *Ketä* (l. *mitä*) *pappeja te huusitte?*

§ 95. En af frågepartikeln *-ko*, *-kö* inledd fråga **besvaras jakande** genom uppreparande af det ord, hvarvid frågepartikeln är fästad, **nekande** genom förneknings verbet ensamt eller i förening med det ord, hvartill frågepartikeln fogats. Härvid bör vid verberna den nödiga **personförändringen** iakttagas, t. ex. *Tuletko kotoa*: kommer du hemifrån? — *Tulen*: ja, *En* l. *En tule*: nej; *Oletteko jo nähneet uutta pappianne*: hafven I redan sett eder nya prest? — *Olemme*: ja, *Emme* l. *Emme ole nähneet*: nej; *Kotoako tulet?* — *Kotoa*, *En minä kotoa tule*; *Eikö isäsi enää elä*: lefver ej din fader mera? — *Elää*: jo, *Ei* l. *Ei elä*: nej; *Kaupunkiinko menette?* — *Kaupunkiin*, *Emme kaupunkiin mene*.

Anm. 1. a) En med ett **verb inledd** fråga kan besvaras **jakande** äfven genom adverbiet *kyllä* **ensamt** eller **efter** det betonade **verket**, t. ex. *Toimitatko asiani*: ombestyr du mitt ärende? — *Kyllä* l. *Toimitan kyllä*: ja. — b) En med ett **substantivum inledd** fråga kan besvaras **jakande** genom adverbierna *niin*, *niin oikein*, *niin juuri*, *aivan niin*, hvarjemte vid upprepningen af det i frågan betonade ordet antingen *niin* kan **föregå** eller *oikein* **följa efter** detsamma, t. ex. *Kirkostako tulette?* — *Niin* l. *Niin oikein* l. *Niin kirkosta* l. *Kirkosta oikein*. — c) Hvarje fråga kan dessutom besvaras på mångahanda olika sätt genom olika förstärkningspartiklar och andra ord, t. ex. *Menestytkö koulussa*: har du framgång i skolan? — *Menestyn kuin menestynkin*: **det gör jag visst**, *Totta kai*: naturligtvis, *Kyllä kai*: troligtvis, *Kuinkas myös*: huru annars, *Mitä vielä*: allt annat än, *Jopa kai*: jo pytt, *Taikka* l. *taikka mar* (jmf. § 80 anm. 1); *Mennäänkö kalaan*: skola vi begifva oss på fiske? — *Mikä on* l. *miks'ei*: hvarföre icke, *Mennään vaan* (gerna för mig); *Mereltäkö tulet?* — *Mereltä*, *mereltä* (ja visst).

Anm. 2. Det ord, hvartill *-ko*, *-kö* fogas, står antingen i början af satsen eller föregås af en eller flera bestämningar dertill, hvilka äfven i det jakande svaret upprepas, t. ex. *Koulun johtajaksiko pääsit?* — *Niin, koulun johtajaksi; Tämän pitäjän papitko vapaamieliset ovat?* — *Tämän pitäjän papit oikein.*

Anm. 3. Om förnekningen i ett svar hänför sig till någon af **predikatets bestämningar** i frågesatsen, begagnas **tredje pers. sing.** af förneknings verbet, t. ex. *Kalevalaako luet?* — *Ei Kalevalaa, vaan Kanteletarta; Isältäsikö rahaa sait?* — *Ei isältäni, vaan veljeltäni.*

§ 96. Den af **pronomina** eller **adverbia interrogativa** inledda frågan besvaras **jakande** genom kasus af ett nomen eller genom ett adverbium, som motsvarar frågeordets form, **nekande** genom **förnekningens** verbet jemte **frågeordet** med dertill fogadt *-kaan*, *-kään*, t. ex. *Missä emännän näit:* hvar såg du värdinnan? — *Kylässä, Kaivolla* — *Ei missään* (f. *missäkään*): ingenstades; *Miltoin aiot lähteä?* — *Huomenna, Aamulla, Ei milloinkaan.*

Anm. Det **nekande svaret** kan stundom äfven återgifvas genom andra med frågeordet i förhållande stående ord, t. ex. *Koska tulet?* — *En sinä ilmoisena ikänä* (aldrig någonsin); *Kuka tuli?* — *Ei kissakaan.*

§ 97. Den **disjunktiva frågans första lem** inledes af frågepartikeln *-ko*, *-kö* och de **öfriga förenas** dermed genom *vai* (*vaiko*), hvarvid, om **predikatet ej är gemensamt**, *-ko*, *-kö* fogas äfven till det efter *vai* stående ordet eller ett annat **frågeord utsättes**. I **svaret** användes såsom vid den enkla frågan antingen de i frågan förekommande orden eller andra i förhållande dermed stående ord, t. ex. *Kotoako tulet vai*

kylästä: kommer du hemifrån eller ifrån byn? — *Kotoa — Kylästä — Ei kummastakaan, vaan metsästä; Menetkö kouluun, vai tuletke koulusta? — Minä menen kouluun — tulen koulusta — En mene kouluun, enkä sieltä tule, vaan olen muutoin kävelemässä; Saitko kirjeen vai petyitkö toivossasi? — Kirjeen sain — Petyin peräti — Empä pettyntykään; Mennäänkö kylään, vai kotiako jäädään; Oletteko väsynyt, vai mikä teitä vaivaa?*

Anm. 1. § 86 anm. a) finner äfven här sin tillämpning, t. ex. *Poika vai isäkö tulee*: kommer sonen eller fadren (*Tuleeko poika tai isä*: kommer någöndera alls); *Jouluna vai loppiaisenaiko kotia pääset?*

Anm. 2. Om de ifrågaställda orden äro tvenne eller flera genom kopulativa konjunktioner förenade ord, sättes frågepartikeln till det sista ordet, hvarvid dessa i det jakande svaret äfven upprepas, t. ex. *Poika ja tytäkö sairaana ovat*: är det son och dotter, hvilka äro sjuka? — *Poika ja tytär; Lehmät, lampaat ja hevosetkö myytiin, vai myytiinkö talokin? — Ei taloa myyty, vaan ainoastansa lehmät, lampaat ja hevoset; Ostelet ja myytkö kaloja, vai pyydätkö niitä itsekin?*

Anm. 3. „*Vai*“ brukas äfven i enkla direkta frågor, hvilka ansluta sig nära till det föregående talet, hvarvid frågans förra lem underförstås, t. ex. *Nyt täytyy ruveta työhön. Vai vieläkö lienee liian varhaista*: nu måste vi begynna med arbetet, eller ansen I det ännu för tidigt (eg. är det ej så eller ansen I o. s. v.); *Ellet sinä ole siivolla, niin minä sinun opetan. Vai luuletko minun leikkiä laskevan?*

B. Utropssatser.

§ 98. Utropssatser uttryckas antingen på samma sätt som frågesatser eller såsom kondi-

tionala bisatser. Framför dessa satser kunna äfven **interjektioner** användas, t. ex. *Kuinka ilkeä hän on:* huru stygg är han icke; *Jospa kevät tulisi:* om dock våren skulle komma; *Voi kuinka kaunis on illan kuu ja välkkyvä virran kalvo* (Oksanen); *Voi jospa pääsisin omille mailleni;* *Hyi kuinka rietas hän on puheissaan!*

Anm. 1. Då utropssatsen är uttryckt genom en **konditional bisats**, innebär den tillika en **önskan** och **hufvudsatsen** är dervid **underförstådd**, ss. *Jospa lintuni laulaisi:* om dock min fogel skulle sjunga (*vore jag glad l. dyl.*)! — Man har begynt använda äfven **koncessivus** för att angifva en sådan **önskan**, t. ex. *Eläköön Suomi:* måtte Finland blifva lyckligt; *Menestykööt kaikki jalot pyrinnot!*

Anm. 2. En i svenskan förekommande **pleonastisk negation** får aldrig användas i finskan. „Huru vacker är icke hans röst“ heter sålunda aldrig: *kuinka kaunis eikö hänen äänensä ole*, utan: *kuinka kaunis hänen äänensä (sentään) on!*

Anm. 3. a) I en liffigare berättelse begagnas äfven **-ko**, **-kö** för att inleda en utropssats, t. ex. *Isä tuli vihoissansa kotia ja nytkös kaikki saivat osansa:* fadren kom förargad hem och **nu må man tro**, att alla fingo sin del; *Riennä, riennä, huusi opettaja, ja minäkös juoksemaan!* — b) På samma sätt förekommer anhangspartikeln **-pa**, **-pä**, t. ex. *Sinäpä olet se junkkari:* du är mig just en äkta skälm; *Sepä kummallista:* det är ju förunderligt; *Vielä(pä) hän kysyy!*

C. Uppmaningssatser.

§ 99. En **uppmaning** eller **föreskrift** uttryckes i finskan genom **koncessivus** och **imperativus**, t. ex. *Tulkoon poika tänne:* låt gossen komma hit; *Vie sana papille:* framför budskapet till presten; *Tehkäämme ystävyiden liitto:* låtom oss ingå ett vänskapsförbund!

Anm. 1. Af **koncess.** användas i det vanliga språket endast **3 pers. sing.** och **plur.** och af **imperat.** **2 p. sing.** och **plur.** samt **1 p. plur.** — I **poesi** förekommer äfven **2 p. sing.** af **koncess.** — Jmf. § 11 c) I anm.

Anm. 2. Vid **imperat.** och **2 p. sing.** af **optat.** står det totala **objektet** i **nominativus**, jmf. § 11 c) I jemte anm.

Anm. 3. I st. f. 1:sta pers. plur. af **imperat.** förekommer i talspråket vanligen **praesens passivi**, för att angifva en **uppmaning**, t. ex. *Mennään nyt uimaan: låtom oss nu gå att simma; Pannaan nahka-vaattet ylle ja lähdetään merelle; Ei puhuta siitä asiasta enää: låtom oss icke mera tala derom!*

D. Oratio obliqua.

§ 100. Då man vill angifva, att ett yttrande af en person, hvarom fråga är, stöder sig på hans egna uppgifter, inskjutes i finskan ofta ordet *muka*, t. ex. *Poika pyysi isältä lupaa olla koulusta poissa, kun hän muka oli kipeä* (gossen förebar sjukdom såsom orsak till sin anhållan; *kun hän oli kipeä*: den berättande angifver ifrån sin ståndpunkt gossens skäl); *Ystäväni ei tullutkaan eilen luokseni, kun hänellä muka* (vännens egen ursäkt angifves) *oli kova kiire kotona; Tohtori ei sallinutkaan minun mennä ulos: ilma oli muka* (läkarens uppgift) *liian kylmä.*

Anm. 1. Emedan det inskjutna *muka* ofta innebär tvifvel om satsens öfverensstämmelse med verkligheten, kan det i svenskan vanligen återgifvas med det ironiska „**kantänka**“, t. ex. *Hän ei päästänyt minua puheilleen: hänellä oli muka esteitä*: han lemnade mig icke tillträde till sig, emedan han **kantänka** hade förhinder.

Anm. 2. Det svenska „**nemligen**“ återgifves genom *nimittäin*, om de föremål uppräknas, hvilka innehållas i ett förut omnämndt begrepp, genom *näet* (*näetsen*, *näetkös*), då den närmare anledningen

till en föregående uppgift angifves, t. ex. *Minulla on kolme poikaa: nimittäin Matti, Erkki ja Antti; En tahtonut päästä kotia; portti oli, näet, lukussa: jag hade svårt att komma hem, porten var nemligen igenläst; Mennyt-vuonna väheni väkiluku melkoisesti; oli, näetsen (l. näetkös), kova nälkä ja rutto maassa.*

E. Om bruket af vissa pronominer.

§ 101. Den bestämda artikeln i svenskan återgifves vanligen icke i finskan. Likväl bör den stundom uttryckas

a) med det demonstrativa pronominet *tu*, om hufvudordet syftar på något **allmänt känt** eller i det **föregående omtaladt** föremål, t. ex. Gustaf Adolf, den berömde svenska konungen, stupade vid Lützen: *G. A., tuo mainio Ruotsin kuningas, kaatui Lützenillä*; Tilly, den gamla korpralen, måste taga till flykten för den svenska konungen: *Tillyn, tuon vanhan korpraalin, täytyi paeta Ruotsin kuningasta; Jo meni Kyllikki kylähän, noien neitojen (de der jungfrunas) kisan* (Kal. XII: 13 f.); *Siitä Ahti Lemminkäinen, tuo on kaunis Kaukolainen (den vackra Kaukolainen) aina aikoja eleli nuoren neitosen keralla* (Kal. XII: 1 ff.).

b) med det demonstrativa pronominet *tämä*, om hufvudordet har afseende på något **nyss omtaladt** föremål, t. ex. Englands mäktige protektor Oliver Cromwell låg på sin dödsbädd. **Den store mannen** hade hycklat mycken fromhet o. s. v. (Topelius): *Englannin mahtava protektori O. C. makasi kuolinvuoteellansa. Tämä suuri mies oli ollut olevanansa sangen jumalinen j. n. e.*

c) med **suffix**, då hufvudordet uttrycker något **sådant, som tillhör satsens subjekt**, t. ex.

Modren lemnade **de små barnen** hemma: *äiti jätti pienet lapsensa kotia* (pienet lapset: andras barn); Mannen förlorade i en drabbning **den högra handen** och höll sedan svärdet i **den venstra**: *mies menetti oikean kätensä* (aldrig: *käden*) *tappelussa ja piti sitte miekkaansa vasemmassa kädessään.*

Anm. 1. I svenskan användes stundom äfven den **obestämda formen** om sådant, som tillhör satsens subjekt, hvarvid i **finskan suffix** begagnas, t. ex. Gossen fick på **namnsdagar** och **födelsedagar** skänker: *poika sai nimipäivinänsä ja syntymäpäivinänsä lahjoja.*

Anm. 2. Huru den **bestämda artikeln framför räkneorden** skall återgifvas, är ännu icke afgjordt. Måhända kunde härvid **räkneorden i pluralis** användas såsom attributer till de af dem bestämda nominerna, t. ex. **De tre bröderna**: *kolmet veljekset* (Satuja ja Tarinoita); Jag har läst **de fyra evangelierna**: *olen lukenut neljät evankeliumit*; Dumas har skrivit romanen om **de tre musketörerna**: *D. on kirjoittanut romanin kolmista musketöreistä.* — Vid de **sammansatta jemna talen** böjes härvid **endast det sednare ordet**, t. ex. *Oletko kuullut puhuttavan seitsemänkymmenistä Demminillä*: har du hört talas om **de sjuttio** vid Demmin; *Kymmenentuhansien palausmatkan on Xenophon kertonut*: **X.** har skildrat de **tiotusendes återtåg** (*kymmenien tuhansien*: tiotusentals).

§ 102. Det demonstrativa pronominet *se* användes äfven för att återgifva det **determinativa** pronominet i svenskan, då **eftertryck** hvilar derpå, t. ex. **Den man**, som i striden viker ifrån sin plats, bör föraktas: *se mies, joka tappelussa luopuu asemastaan, on halvaksi katsottava*; Talar du om **den tid**, då frälsaren föddes: *puhutko siitä ajasta, jolloin Vapahtaja syntyi?* — I annat fall behöfver **determinativet icke**

återgifvas i finskan, t. ex. *Minä tunnen keinon, jonka kekseit*: jag känner det medel, som du uppfunnit; *Ymmärsitkö saarnan, jonka tänäpäinä kuulit*: förstod du den predikan, hvilken du i dag hörde?

Anm. a) Om pronomen „det“ i svenskan utgör ett formelt subjekt, återgifves det vanligtvis icke i finskan (jmf. § 4). Endast före subjekts-attsatser uttryckes detta pronomen med „se“ (jmf. § 93 anm. 1). — Om åter en infinitivus af ett transitivt verbum med pron. demonstrativum ss. objekt utgör den svenska satsens logiska subjekt, kan i finskan nominat. eller partit. af pronominet *se* intaga det svenska formella subjektets plats. I detta fall utgör dock nominativen den finska satsens egentliga subjekt, partitiven åter objekt till den ss. subjekt stående infinitiven, t. ex. *Se on iloista kuulla* (jmf. § 52 IV) det är glädjande att höra detta; *Sitä on hauska kuulla*; det är roligt att höra derpå; men aldrig: *se on hauska juosta* m. m. — b) I likhet med svenskan plägar man stundom i finskan använda *se* äfven såsom predikatsfyllnad vid verbet *olla*, t. ex. *Sinäkö se olet, joka siellä puhut*: är det du, som talar der? — *Se en ole minä*: nej; *Tekö se olette, jonka talo paloi*? — *Minä se olen*. — Mera finskt är det dock att säga: *Sinäkö siellä puhutkin; Teidänkö talonne paloi*?

§ 103. Af pronomina indefinita betyda:

1. *Eräs*: någon, en viss (= *quidam* i latinet). Detta pronomen användes, då den talande eller skrifvande icke vill eller icke kan namngifva ett föremål, t. ex. *Eräs mies varoitti minua*: en (en viss) man varnade mig; *Eräessä kylässä oli sangen taitava laulaja*. — Några använda i samma betydelse *muutama* (jmf. 2) och *muuan*, det sednare pronominet dock blott i nominativus sing.

2. *Muutama*: en och annan, några. Detta ord användes i sing. endast adjektivt, i plur. både adjektivt och substantivt, t. ex. *Muutamalla ihmisellä on hyvin paha luonto*: några menniskor hafva en ytterst

elak natur; *Minä olen ollut muutamat kuukaudet* (l. *muutamia kuukausia*) *kipeänä*: jag har varit några månader sjuk; *Muutamilla on se paha tapa, että aina moittivat.* — I denna betydelse använda somliga äfven *monias* och *moniahta*.

3. *Joku*: någon (obestämdt hvilken), några få. Detta pronomen förekommer både substantivt och adjektivt, t. ex. *Kyllä joku vielä tästäkin tiedosta iloitsee*: nog kommer någon ännu att glädjas öfver denna notis; *Lapsi oli valmis antamaan nuttunsakin, kun joku köyhä poika vilustuneena tuli kyökkiin*; *Kyllä minä jonakuna päivänä sinun luoksesi tulen*; *Juuri jonkun markan siitä kaupasta hyödyin*: några få mark vann jag på den handeln; *Ainahan tappelussa joku mies* (l. *jotakuita miehiä*) *kaatuu*.

4. *Jokin*: någon, dock någon. Detta ord förekommer både substantivt och adjektivt och helst om liflösa föremål, t. ex. *Anna nyt jokin neuvo*: gif nu helst något råd; *Kuulin minä jotakin uutta*: visst hörde jag något nytt; *Jos jollakin tavalla* (på något möjligt sätt) *saat toimeen, niin lähetä minulle rahaa*; *Jos jollakin (hellre: jollakulla) on varaa, auttakoon köyhä*: om någon har råd, må han understödja fattiga; *Jos jollakulla on jotakin minulle sanomista, tulkoon luokseni pellolle!*

5. *Moni*: mången, en och annan. Detta ord användes mestadels i singul. och förekommer både substantivt och adjektivt, t. ex. *Moni ihminen on tyhmyttänsä katunut*: mången menniska har ångrat sin dårskap; *Minä osaan monella kielellä* (på många språk) *ajatukseni selittää*; *Monella on suuri epäluulo lääkäreitä vastaan*: mången hyser stort misstroende till läkare; *Monet syyt estävät minua tulemasta.* — Särskilt bör märkas, att nomin. sing. *moni* alltid betyder mången, d. v. s. en och annan, partit. *monta* deremot „många“ (= *monet*), d. v. s. flera. Den sednare formen plägar äfven användas i de fall, i hvilka nominat. är den regelrätta, t. ex. *Monta miestä on sen nähnyt*: många män hafva sett detta; *Siellä kohtaa sinua monta vastusta* (l. *monet vastukset*): der möta dig många svårigheter.

6. *Usea*: **mången, flera**. Detta ord användes mest **adjektivt** både i **singularis** och **pluralis**, t. ex. *Useassa paikassa* (l. *useissa paikoissa*) **maassamme on tänä vuonna vahvasti satanut**: på flera ställen i vårt land har det i år regnat ymnigt; *Usealla pojalla* (l. *useilla pojilla*) **on halu laiskuuteen**; *Moni nyt minulla onpi, Usea olettelevi virkkaja vihaisen äänen*: flere torde det väl finnas, ganska många lär det gifvas, som med vrede till mig ryta (Kal. L: 583 ff.). — **Vanligare** förekomma dock **komparat.** och **superlat.** af detta ord.

7. *Kukaan, kenkään, mikään*: **någon**, i **förnekade** och **frågesatser** äfvensom i satser, hvilka uttrycka **tvifvel**. a) En hvar af dessa ord förekommer i **samma fall** som de frågande pronominerna *kuka, ken* och *mikä* (jmf. § 94 anm. 3), t. ex. *Ei kukaan sitä tiedä*: ingen vet deraf; *Sitä asiaa en sano kenellekään* (ät ingen); *Ei millään lapsella ole miehen voimia*; *Tuskin tätä tietoa kustakaan l. mistäkään kirjasta saa*; *Löysitkö kadonnutta kirjaa mistään*; *Pitkö isäntä sitä asiaa minään*: fäste husbonden någon betydelse vid den saken? — b) **Jemte** dessa ord förekommer **yksikään adjektivt** vid alla slags nomina, (stundom äfven **substantivt om personer**) t. ex. *Ei yhdelläkään ihmisellä ole* (ingen menniska har) *perin puhdasta omaatuntoa*; *Tehtiinkö päätöstä yhdessäkään kysymyksessä*; *Ei yhdelläkään ole niin hyvää hevosta kuin minulla*.

Anm. 1. *Kukaan, kenkään, mikään* och *yksikään* förekomma vanligast **endast** i **singularis** och det af dem bestämda ordet står äfven i **singularis**, om det indefinita pronominet föregår, men om pronominet följer efter, **kan pluralis** af hufvudordet användas, t. ex. *Ei yhdelläkään* (l. *kellään*) *tyttärellä ollut äitinsä älyä* l. *Tyttärillä ei ollut yhdelläkään* (l. *kellään*) *äitinsä älyä*: ingen af döttrarne hade modrens vett; *Ei missään Suomen järvessä ole suolaista vettä* l. *Ei Suomen järvissä ole missään suolaista vettä*.

Anm. 2. Vid praeupos. *ilman* begagnas **aldrig** „*kaikki*“, såsom stundom i enlighet med svenskan

brukats, utan alltid *mikään*. Sålunda heter: han medgaf det utan all *tvekan*: *hän myönsi sen ilman mitään arveluksetta* (l. *arvelusta*); Denna penningesumma kan jag utan all *saknad* afstå: *tästä summasta voin ilman mitään kaipauksetta luopua*. — Bäst återgifvas dylika uttryck dock genom omskrifning, t. ex. *Hän myönsi sen vähääkään l. ollenkaan arvelematta*; *Tästä voin luopua vähintäkään kaipausta tuntematta*.

8. *Muu*: en annan, *Toinen*: den andra. a) *Toinen* användes om bestämde, ifrågavarande föremål, *muu* deremot om sådana föremål, hvilka omtalas utöfver de i det föregående nämnda. — Sålunda användas i singularis *toinen* om den ena eller den andra af två ifrågavarande föremål, *muu* (vanligtvis i förening med *joku*) om något utöfver de ifrågavarande föremålen, t. ex. *Meistä oli toinen nuori, toinen vanha*: den ena af oss var ung, den andra gammal; *Me emme sitä tiedä, mutta kyllä joku muu (aldrig: joku toinen) tietää*: vi veta det icke, men nog vet någon annan; *Kyllä siitä asiasta puhutaan toisessakin paikassa*: derom talas på det andra stället (hvarom förut varit fråga), k. s. a. p. (jossakussa) *muussakin paikassa* (på något annat ställe utom de förut nämnda ställena); *Kokouksessa oli kymmenen pappia: kolme oli maaseudulta, toiset seitsemän (icke: seitsemän muuta) kaupungista*: vid sammankomsten funnos tio prester: tre voro ifrån landsbygden, de sju andra ifrån staden; *Suomessa ei eletä niin säästävöisesti kuin monessa muussa (icke: toisessa) maassa*; *Meidän kylässä on viisi taloa, yksi on verotalo, toiset kaikki perintotaloja*, men: *Meidän kylässä on yksi verotalo ja kaikki muut ovat perintotaloja*. — b) *Jemte lokalkasus* af *muu*, då de bestämde ortsnomina, förekomma de adverbiala formerna *muualla*, *muualta* och *muualle*, t. ex. *Pohjanmaalla ja koko muussa Suomessa* (l. *muualla koko Suomessa*) *saatiin katovuosi*; *Parisin ja muuhunkin Ranskaan* (l. *muuallekin Ranskaan*) *samosivat Preussin sotajoukut*.

Anm. *Toinen* tillsammans med suffix förekommer såsom pronomen *reciprocum*, hvarvid två kon-

struktioner äro möjliga, i det att a) nominativen *toinen* omedelbart föregår det suffixerade *toinen*, hvarvid detta alltid står i *singularis*; b) det suffixerade *toinen* ensamt användes och står dervid i *pluralis*, t. ex. *Rakastakaa toinen toistanne* l. *rakastakaa toisiianne*: älsken hvarandra; *Älkäämme tehkö toinen toisillemme* (l. *toisillemme*) *vahinkoa*: låtom oss icke tillfoga hvarandra skada; *Naapurit kävivät usein toinen toisensa luona*.

§ 104. Såsom pronomen reflexivum användes i finskan *itse* i förening med suffix. Detta pronomen förekommer endast i *singularis*, t. ex. *Minä ostin itselleni kirjan*: jag köpte åt mig en bok; *Ette käytä itseänne sopivaisesti*: I uppfören eder icke skickligt; *Ahneudesta on moni pettänyt itsensä*.

Anm. 1. a) Pronomen reflexivum i finskan användes endast då subjektet sjelfverksamt tänkes utföra en handling, hvars verkan återfaller på det samma, jmf. exx. i §. — b) I de öfriga fallen, i hvilka svenskan använder det reflexiva pronominet, användes i finskan verba intransitiva, isynnerhet sådana, hvilka ändas på *-un* eller *-yn*, och stundom verba transitiva, t. ex. *Tuuli kääntyy*: vinden vänder sig (aldrig: *tuuli kääntää itsensä*); *Ajat paranevat* l. *parantuvat*: tiderna förbättra sig; *Mies ihmettelee onneansa*: mannen förundrar sig öfver sin lycka. c) Äfven då subjektet sjelfverksamt kunde tänkas utföra en handling, användes ett intransitivt verbum, om endast handlingens resultat afses, t. ex. *Puhuja kääntyi minuun*: talaren vände sig till mig; *Mielipuoli syöksyi mereen*: dären störtade sig i hafvet.

Anm. 2. Då det reflexiva pronominet står tillsammans med en postposition, öfverföres stundom suffixen ifrån pronominet till postpositionen, t. ex. *Te olette tehneet hyvin itseänne kohtaan* l. *itse kohtaanne*: I hafven gjort väl emot eder sjelfva; *Tämän vaivan olen nähnyt vaan itse tähteni* (för min egen skull); *Toimittakoon poika sen asian itse kauttansa*. — Beslägtadt härmed säges: *Pitäkää*

itse teissänne (hos eder sjelfva) rakkaus elävänä; Tällä työllä tekivät miehet vahingon itse heillensä (åt sig sjelfva) m. m.

F. Ordens ordningsföljd.

§ 105. Ordens ordningsföljd beror i hufvudsaklig grad af den större eller mindre **vigt**, som den talande eller skrifvande gifver åt **ett** hvart af orden. Satsens första ord har i allmänhet den **starkaste tonen**, till följe hvaraf de ord oftast stå främst, vid hvilka förstärkningspartiklar äro fästade, t. ex. *Saipa koulu tänäpäpä luan*: skolan fick ju lof i dag; *Antoiko rehtori lupaa*; *Koulukin sai luan*: äfven skolan erhöill lof; *Minä itse sen tein*: jag sjelf gjorde detta; *Sen minä tein enkä sitä kiellä*: det gjorde jag och förnekar det icke; *Teinhän minä sen*: visst gjorde jag det.

Anm. 1. Emedan accusativerna hafva lika ändelser med genit. sing. och nomin. plur. och äfven andra kasus genom suffixers tillägg blifva lika, måste tvetydighet undvikas genom satsdelarnes behöriga **anordning**. Man säger derföre icke gerna: *Talon isäntä myi*, utan *isäntä myi talon* l. *isäntä talon myi* l. *talonhan isäntä myi*; icke: *Vei miehen karjan tarhaan*, utan: *vei tarhaan miehen karjan* m. m.

Anm. 2. **Verbum finitum** får icke gerna **begynna perioden**, om det icke har anhangsord. Endast förnekningsverbet och imperativerna göra härvid **undantag**, t. ex. *En minä sitä usko*; *Anna minulle rahaa!*

§ 106. Ordens ordningsföljd är bestämd i följande fall: 1) **Attributet** och den **genitiva** bestämningen stå **framför** sitt **hufvudord** — äfven **genitivus subjectivus** vid infinitiv- och participialformerna. — II) **Negationsverbet** föregår alltid

det förnekade verbet, t. ex. *Pitäjän vanha kirkkoherra on lahjoittanut seurakunnan kirkkoon uudet urut; Kevään tullessa toivon parempain aikain tulevan; Emme vielä ole nähneet uuden kunnallis-asetuksemme hedelmiä.*

Anm. 1. Objektet till den längre formen af infinitivus I (icke till den kortare formen) samt till verbernas öfriga nominalformer står gerna före det styrande verbet.

Anm. 2. Ordens ordningsföljd beror ofta, isynnerhet i poesi, af allitterationen, d. ä. egenheten att efter hvarandra ställa två eller flera ord med samma begynnelsebokstäfver, t. ex. *Isäntä tempasi tuvasta kirveen ja meni ulos; Varkaan vala, juopuneen jumalanpalvelus, ne eivät merkitse mitään* (ordspr.); *Kasvoipa joka jokehen kolme koskea tulista, joka kosken kuohumalle kolme luotoa kohosi* (Kal. IV: 479 ff.).

Anm. 3. Poesin rättar sig icke efter den i § framställda ordningsföljden, utan vexlar fritt om densamma allt efter meterns fordringar. De största afvikelserna ifrån det prosaiska språkbruket äro:

a) **Tmesis**, d. ä. styckandet af ett sammansatt ord genom ett annat mellanskjutet ord, och **Anastrophe**, d. ä. omkastningen af sammansättningsdelar, t. ex. *Vaski- oli hattu hartioilla* (= *vaskihattu oli hartioilla*) (Kal. II: 117); *Vyöll' on veitsi Wäinämöisen, pää-hopea* (= *hopeapää: silfverskaftet*) *huotrasessa* (Kal. V: 73 f.).

b) Det förnekade verbet föregår förneknings verbet, t. ex. *Lähe en* (= *en lähde*) *miekan mittelöhön* (Kal. III: 268) m. fl.

Öfversigt af vissa kasusförhållanden.

I. Rumförhållanden.

- A) Ett varande a) i det inre: **Inessivus** § 31 I pag. 43.
Essivus i *ulkona, kotona* m. m. § 40 p. 86.
 b) på ytan: **Adessivus** § 34 I p. 64.
 (Ett varande invid med praep. § 34 I anm. 1 p. 64).
Inessivus: en vidfästning vid ytan § 31 VI p. 45.
- B) En rörelse ifrån a) det inre: **Elativus** § 32 I p. 48.
Partitivus i *kotoa, ulkoa* m. m. § 23 anm. 2 a) p. 29.
 (Elat. rörelse öfver och igenom § 32 I anm. 2 p. 49).
 b) ytan: **Ablativus** § 35 I p. 72.
Elativus: ett lösgörande ifrån ytan § 32 VI p. 50.
- C) En rörelse till a) det inre: **Illativus** § 33 I p. 56.
Translativus i *kauvas, ulos* m. m. § 40 p. 86.
 b) ytan: **Allativus** § 36 I p. 78.
Illativus: ett fästande vid ytan § 33 VI p. 59.

II. Tidsförhållanden.

- A) Tiden: a) när: **Adessivus** (den utan närmare bestämning angifna tiden) § 34 II p. 66.
Essivus (den närmare bestämda tiden) § 38 p. 81.
Instruktivus pluralis § 34 II anm. 2 p. 67 och § 42 anm. 2 p. 88.
Illativus (*aikaan, aikoihin* med attribut, *puoleen* i sammansättningar) § 33 II b) anm. p. 58.
Partitivus (i enskilda uttryck) § 23 anm. 2 d) p. 29.

- Elativus** (tidpunkten, vid hvilken en handling begynner utan att fortgå öfver densamma) § 32 II b) p. 49.
- Ablativus** (timmen och klockslaget, då en sysselsättning begynner) § 35 II d) p. 73.
- b) huru länge: **Objektets kasus** § 14 p. 17.
- c) inom hvilken: **Inessivus** § 31 II p. 44.
Essivus § 38 anm. 2 p. 81.
Illativus (inom hvars gränser handlingen icke en enda gång sker) § 33 II b) p. 57. — Jmf. äfven § 38 anm. 3 p. 82.
Genitivus med „*kuluessa*“ § 31 II anm. p. 44.
Translativus (under hvars fortgång en påtänkt eller uppskjuten sysselsättning eller vistelse kommer att ega rum) § 39 III a) p. 85.
- d) ifrån hvilken: **Elativus** (tidpunkten, ifrån hvilken en fortgående handling tager sin början) § 32 II a) p. 49.
Ablativus (tidpunkten, hvarifrån något förskrifver sig) § 35 II c) p. 73.
- e) till hvilken: **Illativus** (gränsen för en handling utsträckning) § 33 II a) p. 57.
Translativus (gränsen, före hvilken en sysselsättning är slutförd) § 39 III b) p. 85.
- B) **Tidsenheten**: **Illativus** (hvarefter verbets handling beräknas) § 33 II c) p. 58.
Ablativus (hvarefter arvodet för en sysselsättning beräknas) § 35 II b) p. 72.
- C) **Tidsmomenterna**: **Nominativus** och **Ablativus** eller **Elativus** och **Illativus** af samma ord § 35 II a) p. 72.
- D) **Praepositioner och postpositioner med tidsord**:
Edellä puolenpäivän: på förmiddagen (§ 50 4 b) p. 96); *Ennen joulua*: före julen (§ 50 26 p. 103); *Jälkeen l. jälestä puolenpäivän*: på eftermiddagen (§ 50 7 b) p. 97); *Keskellä kesää*: midt under sommaren (§ 50 14 A) p. 99); *Lähellä joulua*: nära julen (§ 50 14 A) p. 99); *Aikaa myöden*: med tiden (§ 50 25 B) p. 103); *Viikon perästä* (§ 50 6 p. 97), *päästä* (§ 50 3 a) p. 95), *takaa* (§ 50 5 p. 96): efter en vecka; *Pitkin talvea*: under hela vintern (§ 50

18 p. 101); *Kahden puolin loppiaista*: på ömse sidor om trettondagen (§ 50 14 C) anm. b) p. 100); *Joulun vaiheella* l. *vaiheilla*: omkring julen (§ 50 31 p. 105); *Kello on yli viisi* l. *viiden*: klockan är öfver fem (§ 47 p. 92).

III. Prisförhållanden.

- Elativus**: Saken, för hvilken priset eller värdet angifves (§ 32 XV p. 55).
Ablativus: Enheten, hvarefter beloppet af ett parti beräknas (§ 35 IX p. 76).
Adessivus: Priset, för hvilket något köpes eller säljes (§ 34 X p. 71).
 (I Ostfinskan begagnas **Elativus** om försäljningspriset § 32 XV anm. 1 p. 55).
Illativus: Priset, till hvilket en vara aflåtes (nedprutas) eller uppdrifves (§ 33 XIV p. 63).

Praepositioner och postpositioner § 50.

- Alla, alta, alle, alitse (1).
 Edessä, edestä, eteen, edellä, edeltä, edelle (4).
 Ennen (26).
 Halki (16).
 Ilman (27).
 Joukossa, joukosta, joukkoon (21).
 Jälessä (jälissä), jälestä (jälistä), jälkeen (7).
 Kanssa (23).
 Kautta (17).
 Kera, keralla, keralta, keralle (22).
 Keskellä, keskeltä, keskelle, kesken (14).
 Kohdalla, kohdalta, kohdalle, kohden, kohti, kohtaan (20).
 Liki, likellä, likeltä, likelle (14).
 Luota, luona, luo l. luoksi (12).
 Lähellä, läheltä, lähelle (14).
 Läpi, läpitse (16).
 Muassa, mukaan (24).
 Myötä, myöten l. myöden (25).
 Ohessa, ohesta, oheen, ohitse (10).

Paitsi (28).
 Perässä, perästä, perään (6).
 Pitkin (18).
 Poikki (16).
 Puolessa, puolesta, puoleen, puolella, puolelta, puolelle (13).
 Päässä, päästä, päähän, päällä, päältä, päälle (3).
 Rinnalla, rinnalle (11).
 Seassa, seasta, sekaan (21).
 Sisässä, sisästä, sisään, sisällä, sisältä, sisälle (9).
 Sisäpuolella (-lta, -lle) (14).
 Suhteen (29).
 Takana, takaa, taa (5).
 Tykönä, tyköä, ty'ö (12).
 Tähdän (29).
 Ulkopuolella (-lta, -lle) (14).
 Vaiheella l. vaiheilla (31).
 Varten (30).
 Vastassa, vastaan, vasten, vastoin, vastapäätä (19).
 Vuoksi (29).
 Välissä, välistä, väliin, välillä, väliltä, välille, välitse (8).
 Yli, ylitse, yllä, yltä, ylle (2).
 Ympäri, ympärillä, ympäriltä, ympärille (15).

Rättelser:

Sid.	Rad.	Står:	Läs:
2	16	nedifr. <i>työtäte kemässä</i>	<i>työtä tekemässä</i>
4	2	” <i>Tämä työ</i>	<i>Tätä työtä</i>
7	8	” <i>Negrarnes</i>	<i>Negrernas</i>
10	1	uppifr. <i>participium 1</i>	<i>participium 1 activi</i>
14	15	” <i>personen</i>	<i>person singularis</i>
64	4	” <i>skylä</i>	<i>skyl</i>
73	8	” <i>höra</i>	<i>hör</i>
89	8	nedifr. <i>instrukt.</i>	<i>instrukt. pluralis</i>
131	3	uppifr. <i>iness.</i>	<i>infn.</i>

R

Suom. kiel. 3.
Jahnssoy

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 101 9812

KIRJANSITOMO
M. HENRIKSSON
|| HELSINKI ||

JAN
F
SP
3AY